

BOSNA I HERCEGOVINA
VJEĆE MINISTARA
DIREKCIJA ZA EKONOMSKO PLANIRANJE

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
САВЈЕТ МИНИСТАРА
ДИРЕКЦИЈА ЗА ЕКОНОМСКО ПЛАНИРАЊЕ

BOSNIA AND HERZEGOVINA
COUNCIL OF MINISTERS
DIRECTORATE FOR ECONOMIC PLANNING

Bosna i Hercegovina Ekonomski trendovi

Januar-Juni 2011.

Septembar 2011.

BOSNA I HERCEGOVINA
VUJEĆE MINISTARA
DIREKCIJA ZA EKONOMSKO PLANIRANJE

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
САВЈЕТ МИНИСТАРА
ДИРЕКЦИЈА ЗА ЕКОНОМСКО ПЛАНИРАЊЕ

BOSNIA AND HERZEGOVINA
COUNCIL OF MINISTERS
DIRECTORATE FOR ECONOMIC PLANNING

Bosna i Hercegovina Ekonomski trendovi

Januar-juni 2011. godine

Septembar 2011.

Sadržaj :

I. REALNI SEKTOR

- Ekonomski rast u K1-2011.
- Maloprodaja
- Građevinarstvo
- Industrijska proizvodnja
- Tržište rada
 - o Zaposlenost
 - o Nezaposlenost
 - o Plate
 - o Penzije

II. JAVNE FINANSIJE – FISKALNI RAZVOJI

- Indirektni porezi
- Direktni porezi
- Javni vanjski dug

III. CIJENE, MONETARNI I FINANSIJSKI SEKTOR

- Cijene
- Razvoj monetarnog sektora u BiH
- Bankarski sektor u BiH
- Tržište kapitala u BiH

IV. VANJSKI SEKTOR

- Platni bilans BiH
- Vanjska trgovina robama
- Vanjska trgovina po zemljama

V. DIREKTNE STRANE INVESTICIJE

PRILOZI :

- Tabela 1: Industrijska proizvodnja u BiH
Tabela 2: Industrijska proizvodnja u FBiH
Tabela 3: Industrijska proizvodnja u RS
Tabela 4: Realni sektor BiH - industrija i usluge
Tabela 5: Realni sektor-entitetski pregled
Tabela 6: Tržište rada
Tabela 7: Rast i struktura monetarnih agregata (kraj perioda)
Tabela 8: Indeks potrošačkih cijena (CPI)
Tabela 9: Rast i sektorska struktura kredita (kraj perioda)
Tabela 10: Rast i sektorska struktura depozita (kraj razdoblja)
Tabela 11: Kamatne stope u BiH (prosjeck perioda)
Tabela 12: Uvoz i izvoz roba u BiH
Tabela 13: Glavni trgovinski partneri BiH

SPISAK GRAFIKONA:

- Grafikon 1: Vrijednosti građevinskih radova u BiH
Grafikon 2: Struktura rasta prometa BiH maloprodaje
Grafikon 3: Stope rasta industrijske proizvodnje P1-2011/P1-2010
Grafikon 4: Doprinosi rastu industrijske proizvodnje po kategorijama proizvoda
Grafikon 5: Doprinosi rastu industrijske proizvodnje u procentnim poenima po industrijama.
Grafikon 6: Proizvodnja električne energije u BiH u GWH
Grafikon 7: Doprinosi rastu broja zaposlenih lica u BiH u P1-2011
Grafikon 8: Stopa rasta broja nezaposlenih lica-poređenje g/g
Grafikon 9: Stopa nezaposlenosti (%)-poređenje
Grafikon 10: Nominalne stope rasta neto plata-poređenje
Grafikon 11: Nominalni i realni rast prosječnih penzija u P1 2011. godine
Grafikon 12: Prikupljeni prihodi od indirektnih poreza po vrstama u P1 2005-2011.
Grafikon 13: Raspoređeni prihodi od indirektnih poreza u P1 2010 i 2011.
Grafikon 14: Stanje javnog vanjskog duga, udio u BDP i servisiranje, 2002.-2011.
Grafikon 15: Stanje i struktura javnog vanjskog duga BiH, 2002.-2011.
Grafikon 16: Godišnji konsolidovani podaci za BiH 2002-2011
Grafikon 17: Indeks potrošačkih cijena - odabrane kategorije (2010=100)
Grafikon 18: Kretanje inflacije u odabranim zemljama-poređenje g/g
Grafikon 19: Devizne rezerve centralnih banaka iz okruženja
Grafikon 20: Kretanje kamatnih stopa
Grafikon 21: Tržišna kapitalizacija u milionima USD u zemljama okruženja
Grafikon 22: Ukupna tržišna kapitalizacija u BiH na kraju P1-2011. godine
Grafikon 23: Indeksi investicijskih fondova sarajevske i banjalučke berze BIFX i FIRS
Grafikon 24: Indeksi najuspješnijih kompanija na Sarajevskoj i Banjalučkoj berzi i indeks preduzeća iz sistema EPRS
Grafikon 25: Uporedni prikaz vrijednosti Indeksa zemalja iz regiona BiH listiranih na Bečkoj berzi u EUR
Grafikon 26: Promet na BiH tržištu vrijednosnih papira do 30.06.2011.
Grafikon 27: Rast BDP-a u zemljama EU, SAD, Japan i Kine
Grafikon 28: Indeksi cijena hrane, metala i nafte Brent (2005=100)
Grafikon 29: Promjene uvoza i izvoza, te stope pokrivenost uvoza izvozom zemalja regiona za P1-2011. god.
Grafikon 30: Učešće pojedinih kategorija proizvoda u ukupnom uvozu za P1-2011. god. i doprinosi promjeni uvoza
Grafikon 31: Učešće pojedinih kategorija proizvoda u ukupnom izvozu za P1-2011. godinu i doprinosi promjeni
Grafikon 32: Učešće pojedinih grupacija zemalja u ukupnom uvozu za P1 2010 i 2011. godine.
Grafikon 33: Učešće pojedinih grupacija zemalja u ukupnom izvozu za P1 2010 i 2011. godine.
Grafikon 34: UNCTAD SDU Globalni kvartalni index
Grafikon 35: Najznačajnija ulaganja u BiH po zemljama
Grafikon 36: Registrovane SDU u BiH po djelatnostima u (000) KM

SPISAK TABELA:

- Tabela 1: Odabrani indikatori na tržištu rada
Tabela 2: Nominalni i realni rast prosječne neto plate u BiH, FBiH i RS
Tabela 3: Prikupljeni indirektni porezi u periodu P1 2005.-2011.
Tabela 4: Prihodi od direktnih poreza, ostalih taksi, kazni i naknada i doprinosa u K1-2010. i K1-2011. Godini
Tabela 5: Implicitna i prosječna stopa obavezne rezerve
Tabela 6: Klasifikacija kredita datih fizičkim i pravnim osobama
Tabela 7: Uporedni prikaz vrijednosti indeksa iz regiona
Tabela 8: Spoljnotrgovinski indikatori za P1 2011. godinu i za prethodne izvještajne periode
Tabela 9: Učešće uvoza, izvoza i rast/pad izvoza po glavnim trgovinskim partnerima za P1-2011.
Tabela 10: Uvoz, izvoz, njihove promjene i deficit za P1 2011
Tabela 11: Pregled registrovanih firmi u P1-2011. Godine

LISTA SKRAĆENICA:

ARS	– Anketa o radnoj snazi	OR	– Obavezne rezerve
BATX	– Bosnian Traded Index	PB	– Platni bilans
BD	– Brčko Distrikt	PDV	– Porez na dodanu vrijednost
BDP	– Bruto domaći proizvod	PIF	– Privatizacijski investicijski fond
BDV	– Bruto dodana vrijednost	PJI	– Program javnih investicija
BHAS	– Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine	RS	– Republika Srpska
BIFX	– Indeks bosanskih investicijskih fondova	SASE	– Sarajevska berza
BiH	– Bosna i Hercegovina	SASX-10	– Indeks dizajniran za prikaz rezultata 10 najboljih kompanija listiranih na Sarajevskoj berzi
BLSE	– Banjalučka berza	SB	– Svjetska banka
CBBiH	– Centralna banka Bosne i Hercegovine	SEE	– Jugoistočna Evropa
CEFTA	– Srednjoevropski sporazum o slobodnoj trgovini	SIPA	– Državna agencija za istrage i zaštitu
CPI	– Indeks potrošačkih cijena	SMTK	– Standardna međunarodna trgovinska klasifikacija
DOB	– Dokument okvirnog budžeta	SOR	– Srednjoročni okvir rashoda
DSU	– Direktna strana ulaganja	SRS	– Srednjoročna razvojna strategija
EBRD	– Evropska banka za obnovu i razvoj	SSP	– Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju
EC	– Evropska komisija	SST	– Sporazum o slobodnoj trgovini
EKS	– Efektivna kamatna stopa	SVF	– Statistika vladinih finansija
ERS-10	– Indeks dizajniran za prikaz rezultata 10 kompanija iz sistema Elektroprivrede RS	UIO	– Uprava za indirektno oporezivanje BiH
EU	– Evropska unija	USAID	– Agencija Sjedinjenih Država za međunarodni razvoj
FBiH	– Federacija Bosne i Hercegovine	P1 2010.	– prva polovina 2010. godine
FIRS	– Indeks investicijskih fondova RS	P2 2010.	– druga polovina 2010. godine
FISIM	– Usluge finansijskog posredovanja indirektno mjerene	K1 2010.	– prvi kvartal 2010. godine
JR UIO	– Jedinstveni račun Uprave za indirektno oporezivanje	K1 2010.	– prvi kvartal 2010. godine
KM	– Konvertibilna marka (međunarodni standard ISO 4217)	K3 2010.	– treći kvartal 2010. godine
MMF	– Međunarodni monetarni fond	K4 2010.	– treći kvartal 2010. godine
MVTEO	– Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa	M0	– Rezervni novac
OMA	– Odjel za makroekonomsku analizu Upravnog odbora Uprave za indirektno oporezivanje	M1	– Transakcijski novac
		M2	– Novac u širem smislu
		QM	– Kvazi novac
		mKM	– milioni KM
		g /g	– stopa rasta koja podrazumjeva promjenu u odnosu na isti period prethodne godine
		m/m	– stopa rasta koja podrazumjeva promjenu u odnosu na prethodni mjesec tekuće godine

GLAVNI EKONOMSKI POKAZATELJI U BiH - godišnji pokazatelji

	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011. (p)
Nominalni BDP BiH (u milionima KM)	18,240	21,141	24,386	28,167	27,843	28,427*	30,076
Nominalna stopa rasta (u %)	-	15.9%	15.3%	15.5%	-1.2%	2.1%*	5.8%
Realna stopa rasta (u %)	6.5%	9.5%	10.5%	7.3%	-2.2%	0.5%*	3.2%
Stanovništvo (hiljade)	3,843	3,843	3,842	3,842	3,843	3,843*	3,843
BDP per capita (u KM)	4,746	5,501	6,347	7,331	7,245	7,397*	7,826
Broj nezaposlenih u BiH (u hiljadama)	508	516	527	493	498	517	522
Prosječne neto plate u BiH (u KM)	534	575	645	752	790	798	813
CPI (indeks potrošačkih cijena)	-	6.1%	1.5%	7.4%	-0.4%	2.1%	4.5%
Konsolidirani budžet BiH (u % BDP)							
Prihodi	39.0%	40.6%	40.3%	38.7%	37.1%	37.4%*	37.7%
Rashodi	36.8%	38.0%	39.2%	37.5%	38.3%	40.0%*	40.3%
Saldo	2.2%	2.6%	1.1%	1.2%	-1.1%	-2.6%*	-2.6%
Vanjski javni dug	23.8%	19.2%	15.9%	14.6%	18.3%	21.6%*	20.4%
Novac i krediti** (u % BDP)							
Novac u širem smislu (M2)	37.8%	38.9%	42.5%	44.1%	46.4%	48.7%*	50.2%
Kreditiranje privatnog sektora ⁽¹⁾	19.4%	21.2%	24.0%	24.4%	23.0%	22.5%*	n/a
Platni bilans**							
Saldo tekućeg računa u milionima KM	-2,933	-1,532	-2,329	-3,516	-1,490	-1,363	-2,120
U % BDP-a	-16.1%	-7.2%	-9.5%	-12.5%	-5.3%	-4.8%*	-7.0%
Trgovinski bilans**							
Izvoz roba i usluga (u milionima KM)	5,590	7,025	8,123	9,102	7,734	9,192	10,443
(stopa rasta u %)	20.4%	25.7%	15.6%	12.1%	-15.0%	18.9%	13.6%
Uvoz roba i usluga (u milionima KM)	12,467	12,640	14,974	17,236	13,284	14,522	16,347
(stopa rasta u %)	11.8%	1.4%	18.5%	15.1%	-22.9%	9.3%	12.6%
Bilans roba i usluga (u % BDP-a)	-37.7%	-26.6%	-28.1%	-28.9%	-19.9%	-18.7%*	-19.6%
Bruto devizne rezerve**							
U milionima KM	3,458.7	4,469.3	5,585.4	6,603.4	6,212.1	6,457.7	6,863.7
U mjesecima uvoza roba i usluga	4.3	5.4	5.5	4.4	5.7	5.3	5.0
Servisiranje vanjskog javnog duga**							
U milionima KM	230	270	239	152.91	245.9	300.8	303.9
U % izvoza roba i usluga	4.1%	3.8%	2.9%	1.7%	3.2%	3.3%	2.9%

* Izvor: Procjena DEP-a

** Izvor: Centralna banka BiH za prihode, troškove i neto kreditiranje, kao platni bilans; Ministarstvo finansija i trezora BiH za vanjski javni dug i njegovo servisiranje; UIO BiH-Odjeljenje za makroekonomsku analizu.

(p) Projekcije DEP-a

(1) Prema Centralnoj banci BiH privatni sektor obuhvata stanovništvo, nebankarske finansijske institucije i ostalo.

GLAVNI EKONOMSKI POKAZATELJI U BiH - prvo polugodište

	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.
Realni sektor							
Industrijska proizvodnja BiH - rast fizičkog obima ⁽¹⁾	6.1%	8.4%	11.4%	6.8%	1.7%	1.3%	7.7%
Prerađivačka industrija BiH - rast fizičkog obima ⁽¹⁾	8.6%	6.8%	17.9%	3.0%	1.3%	1.5%	8.4%
Broj nezaposlenih lica u BiH - prosjek (u hiljadama)	500	513	533	504	492	516	528
Prosječne plate u BiH - prosjek (u KM)	529	565	629	720	790	794	813
CPI (indeks potrošačkih cijena)	-	6.9%	0.5%	7.4%	0.3%	2.1%	3.6%
Javne finansije							
Porast prihoda od indirektnih poreza	10.80%	11.60%	18.20%	16.40%	-11.94%	6.96%	4.45%
Vanjski javni dug - promjena stanja duga	-0.10%	2.40%	-3.30%	-5.70%	11.77%	30.59%	10.00%
Novac i krediti	stopa rasta g/g						
Novac u širem smislu (M2)	18.4%	20.4%	27.4%	14.3%	-3.4%	8.0%	5.1%
Kreditiranje privatnog sektora ⁽²⁾	27.8%	30.5%	30.3%	26.8%	0.5%	-4.1%	2.0%
Platni bilans							
Saldo tekućeg računa (u milionima KM)	-376	-29	-318	-682	-293	-94	-307
Porast deficita tekućeg računa (u %)	5.6%	-92.4%	1017.1%	114.3%	-57.0%	-67.8%	224.8%
Bilans roba i usluga							
Izvoz roba i usluga (u milionima KM)	1,106	1,408	1,779	2,068	1,692	1,956	2,387
(stopa rasta u %)	14.30%	27.3%	26.4%	16.3%	-18.2%	15.6%	22.0%
Uvoz roba i usluga (u milionima KM)	-2,301	-2,331	-3,044	-3,835	-2,964	-2,905	-3,554
(stopa rasta u %)	6.4%	1.3%	30.6%	26.0%	-22.7%	-2.0%	22.3%
Bruto devizne rezerve							
Bruto devizne rezerve - rast u %	13.7%	29.3%	26.1%	10.7%	-12.9%	4.7%	2.3%
U mjesecima uvoza roba i usluga	4.1	4.7	5.2	4.8	4.5	5.3	4.6
Servisiranje javnog vanjskog duga							
U milionima KM	43.8	56	59.3	44.8	41.2	37.3	42.6
U % izvoza roba i usluga	4.0%	4.0%	3.3%	2.2%	2.4%	1.9%	1.8%

** Izvor: Centralna banka BiH za prihode, troškove i neto kreditiranje, kao platni bilans; Ministarstvo finansija i trezora BiH za vanjski javni dug i njegovo servisiranje.

(1) Pokazatelji rasta industrijske proizvodnje za period 2007-2011 su zvanični podaci BHAS, dok pokazatelji za 2005 i 2006. godinu predstavljaju procjenu DEP-a zasnovanu na entitetskim indeksima ponderisanim učešćem u BiH bruto vrijednosti proizvodnje.

(2) Prema Centralnoj banci BiH privatni sektor obuhvaća stanovništvo, nebankarske finansijske institucije i ostalo.

I REALNI SEKTOR

Ekonomski rast u prvom polugodištu 2011

Nakon što je u prvom tromjesečju 2011. po prvi put nakon ekonomske krize zabilježen osjetniji ekonomski rast u BiH, taj trend je bio donekle ublažen u drugom tromjesečju. Obzirom da su stope rasta u prvom polugodištu još uvijek generalno niže u odnosu na period do 2008. teško se može govoriti o početku oporavka ekonomske aktivnosti na pretkrizni nivo (a pogotovo na dugoročni trend prije izbijanja krize). Djelomično oživljavanje rasta ekonomija iz neposrednog okruženja (sa izuzetkom Hrvatske) i EU trgovinskih partnera su ne samo ojačali BiH izvozu tražnju nego su i doveli do povećanja tekućih novčanih priliva iz inostranstva. To je stimulisalo povećanje BiH izvoza, ali i domaće tražnje pa na kraju i uvoza u prvom polugodištu 2011. Posebno treba istaći dvocifreni rast investicija nakon (takođe dvocifrenog) pada tokom prethodne dvije godine. U isto vrijeme, privatna potrošnja uprkos negativnom trendu broja zaposlenih i sve izraženijem rastu potrošačkih cijena (CPI od 3,6% g/g u prvom polugodištu) takođe postepeno raste, dok je doprinos rastu javne potrošnje i investicija bio prilično skroman obzirom na kašnjenja usvajanja budžeta na različitim nivoima vlasti tokom 2011.

Najveći preokret kada je u pitanju ekonomski rast nakon ekonomske krize je zabilježen u domenu investicija. Naime, porast vrijednosti izvršenih građevinskih radova od približno 15%, te vrijednosti uvoza kapitalnih dobara od 15,7% jasno ukazuju na dvocifreni rast investicija u prvom polugodištu. Time je ova kategorija nakon konstantnog dvocifrenog opadanja tokom 2009. i 2010. postala najznačajniji faktor ukupnog ekonomskog rasta u 2011. Obzirom na još uvijek prilično teško stanje finansijskog sektora u svijetu, uslovi posuđivanja u BiH, ali i mogućnosti privlačenja DSU su generalno prilično otežani tako da je najveći dio ovih investicija bio finansiran vlastitim sredstvima preduzeća. Ipak, bankarski sektor je donekle podržao finansiranje privatnih investicija obzirom na 7,3% porasta stanja kredita nefinansijskih privatnih poduzeća u prvom polugodištu. S druge strane, finansiranje javnih investicija je bilo takođe znatno otežano obzirom na kašnjenje usvajanja budžeta početkom godine.

Privatna potrošnja po svemu sudeći raste tokom 2011. uprkos negativnom trendu (ili u najboljem slučaju stagnaciji) realnog raspoloživog dohodka u drugom tromjesečju. Naime, kompenzacije zaposlenih po osnovu rada bilježe realni pad u prvom polugodištu od 1% g/g¹ uzrokovan kombinacijom realnog pada plata (od 1,2% g/g) i minimalnog smanjenja broja zaposlenih u drugom tromjesečju. Slična je situacija i sa socijalnim transferima u okviru kojih ukupna vrijednost isplaćenih penzija (kao najveća stavka) u prvom polugodištu bilježi tek neznatan realni rast od 0,3% g/g. S druge strane, ovi negativni efekti tržišta rada na kupovnu moć su donekle otklonjeni tekućim prilivima iz inostranstva koji čine približno 20%² ukupnog raspoloživog dohodka domaćinstava. Tako je u prvom tromjesečju 2011. (nakon višegodišnjeg opadanja) zabilježen porast novčanih pošiljki iz inostranstva od 6,7% g/g, te u odnosu na ranije godine znatno slabiji pad inostranih priliva po osnovu dohodaka. Obzirom na nepostojanje zvanične statistike raspoloživog dohodka, teško je zaključiti da li su pomenuti faktori doveli do njegovog realnog pada ili stagnacije. U svakom slučaju, sasvim je sigurno da raspoloživi dohodak nije rastao. Uprkos tome, realni rast prometa u maloprodaji od 8%, te realni rast proizvodnje (od 4,7%) i povećanje vrijednosti uvoza (od 10,5% g/g) dobara široke potrošnje ukazuju na realni rast privatne potrošnje i smanjenje štednje sektora domaćinstava u prvom polugodištu 2011. Pri tome je rast potrošnje netrajnih potrošačkih dobara imao

¹ Deflacionisano Indeksom potrošačkih cijena (CPI).

² Procjena DEP-a.

primarnu ulogu dok pad proizvodnje i uvoza trajnih potrošnih dobara ukazuje na pad potrošnje ove kategorije ukazujući tako da je povratak na pretkrizni nivo potrošnje još uvijek prilično dalek.

Konačno, intenziviranje uvoza uzrokovano jačanjem domaće tražnje je dovelo do povećanja vrijednosti vanjskotrgovinskog deficita roba od 15,6% g/g u prvom polugodištu. Stopa rasta vrijednosti robnog uvoza od 18,2% je skoro dostigla rast izvoza od 20,5% pri čemu su kapitalni proizvodi i potrošačka dobra bili glavni faktori. Time je vanjski sektor ponovno nakon krize počeo ostvarivati negativan doprinos ukupnom ekonomskom rastu.

Dostupni indikatori realnog sektora za drugo tromjesečje ukazuju na moguće slabljenje dinamike rasta u odnosu na prvo tromjesečje. Ono što najviše zabrinjava je postepeno slabljenje rasta vrijednosti vanjske trgovine, te naglo slabljenje rasta industrijske proizvodnje u drugom tromjesečju u odnosu na početak godine. Naime, industrijski rast u drugom tromjesečju je bio znatno niži u odnosu na 10,5% iz prvog tromjesečja. Ovo je dovelo do znatno nižeg polugodišnjeg rasta od 7,7% i najvjerojatnije predstavlja posljedicu sve slabijeg rasta izvoza. S druge strane, najveće ohrabrenje u drugom tromjesečju predstavljaju sve intenzivniji oporavak građevinarstva sa porastom od približno 15% g/g (prije svega zahvaljujući jačanju rasta u FBiH), te značajan rast prometa maloprodaje od približno 10%³. S tim u vezi, najveći doprinos ekonomskom rastu u prih šest mjeseci dolazi od privatnih investicija, te djelomično privatne potrošnje. Ovo je bilo praćeno negativnim doprinosom vanjske trgovine nošenim prije svega jačanjem rasta uvoza u odnosu na prethodne dvije godine.

Građevinarstvo

Drugi kvartal 2011. je donio ne samo nastavak nego i jačanje trenda rasta vrijednosti izvršenih građevinskih radova u BiH. Naime, porast radova iz prvog tromjesečja od 9% je više nego udvostručen u drugom tromjesečju (19,2% g/g). Tako je na kraju zabilježen polugodišnji rast od 15,2% g/g⁴ pri čemu je sličan rast zabilježen u oba entiteta. Ovim su donekle stvorene pretpostavke da se može govoriti o početku oporavka građevinske djelatnosti u BiH nakon izuzetno oštrog pada od 20% u 2009. i 17,6% u 2010. godini. Iako je riječ o značajnom preokretu iz dvocifrenog opadanja u dvocifreni porast, oporavak do vrhunca vrijednosti radova iz 2008. godine je još uvijek dalek. Naime, vrijednost radova bi eventualnim rastom od 15% na kraju godine još uvijek bila ispod nivoa iz 2007. Zanimljivo je da uprkos mnogobrojnim problemima javnih finansija u 2011., te smanjenja izdvajanja centralnih nivoa vlasti za kapitalne izdatke u prvom tromjesečju od skoro 80%⁵, skoro cjelokupan građevinski rast u prvom polugodištu dolazi od saobraćajne infrastrukture⁶. Obzirom na pomenute okolnosti i uprkos povoljnim vremenskim prilikama jako je teško objasniti njen polugodišnji rast od 40,8%. Porast izgradnje nestambenih zgrada u drugom tromjesečju od 11,2% je bio glavni uzrok intenziviranja rasta u drugom u odnosu na prvo tromjesečje. Time je zaustavljeno dvogodišnje opadanje dvocifrenim stopama tako da je preokret u drugom kvartalu proizveo preko šest procentnih poena dodatnog rasta u odnosu na prvo tromjesečje (u kome se još uvijek bilježi pad ove kategorije). U isto vrijeme, ostali radovi u domenu stambenih zgrada, cjevovoda i sl. nisu značajno doprinosili porastu građevinskih radova. Naime, ovdje je

³ Približne procjene su zasnovane na uprosječenim dostupnim entitetskim podacima.

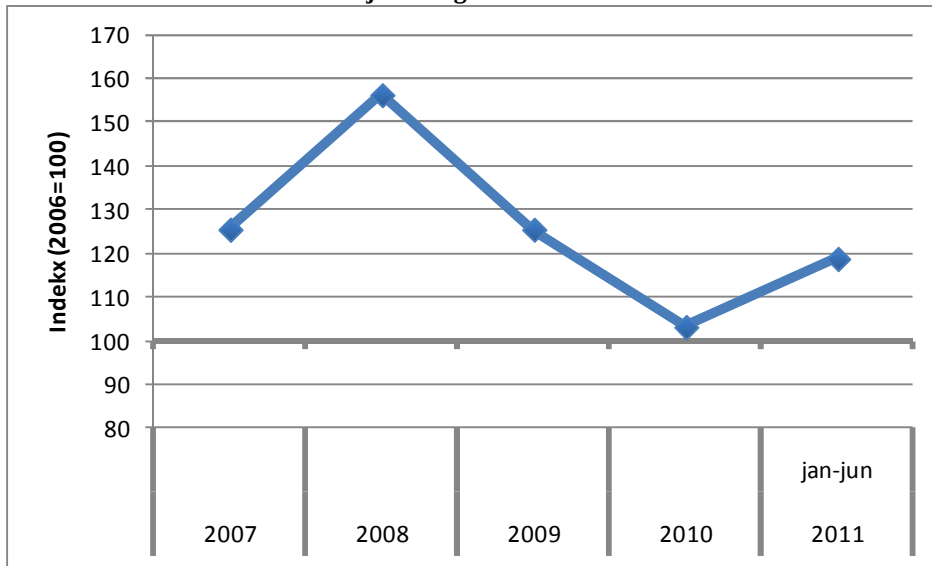
⁴ Procjena DEP-a za nivo BiH na bazi ponderisanog prosjeka entitetsskih indeksa.

⁵ Izvor CBBH – Neto nabavka nefinancijskih sredstava (kapitalni izdaci) iz konsolidovanog izvještaja centralnih nivoa vlasti. Podaci za drugo tromjesečje još uvijek nisu objavljeni.

⁶ Jedno od mogućih objašnjenja bi mogla biti vremenska neusklađenost evidentiranja između zvanične statistike i ministarstava finansija.

dvocifreni pad iz ranijih godina uglavnom zaustavljen stagnacijom ili skromnim porastom u 2011. tako da se u narednom periodu očekuje postepeni napredak i u ovim kategorijama radova.

Grafikon 1. Vrijednost građevinskih radova u BiH

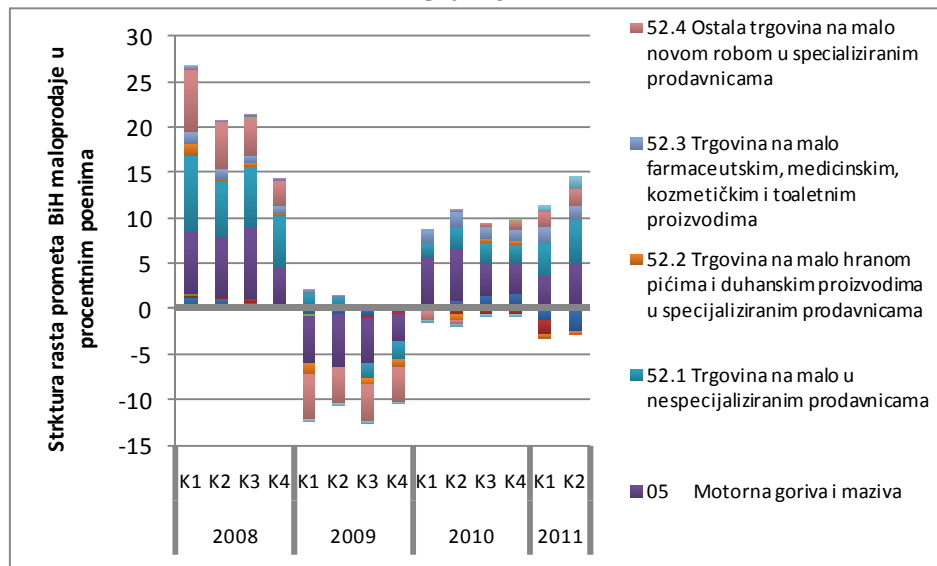

Izvor: procjena DEP-a na bazi entitetskih indeksa

Maloprodaja

Maloprodajni promet je u prvom polugodištu zabilježio godišnji porast od 12,7%. Glavni uzroci ovog rasta su bili povećanje privatne potrošnje i porast maloprodajnih cijena goriva. Naime, povećanje trgovine na malo u nespecijalizovanim prodavnicama od 10,9% u prvom polugodištu je bilo prije svega rezultat rasta privatne potrošnje i to prije svega u domenu netrajnih potrošnih dobara obzirom da ona uglavnom dominiraju ovom kategorijom. S druge strane, porast građevinskih radova je ponajviše doveo do porasta „Ostale trgovine na malo novom robom u specializiranim prodavnicama“ od 8,5% u prvom polugodištu obzirom da ovo predstavlja najveću kategoriju ove vrste trgovine. Motorna goriva su kao i ranije nastavila da igraju veoma značajnu ulogu u dinamici ukupnog maloprodajnog prometa. Ipak, ovdje je najčešće riječ o čisto nominalnom efektu promjene maloprodajnih cijena goriva uzrokovane svjetskim kretanjima. Naime, obzirom na nisku cjenovnu elastičnost tražnje za gorivima skoro svaka promjena cijene predstavlja i promjenu njegovog prometa dok realna promjena ostaje veoma skromna. Tako je na primjer, rast trgovine gorivima i mazivima u prvom polugodištu iznosio 17,8%, dok je prosječan rast njihove maloprodajne cijene iznosio 14,2% što ukazuje da je realna promjena ove kategorije iznosila približno svega 4%. Obzirom da goriva i maziva čine skoro trećinu ukupnog maloprodajnog rasta jasno je da je realni rast maloprodaje možda i upola niži od nominalnog. Na to dodatno ukazuje i inflacija od 3,6% u prvih šest mjeseci čijom stopom bi se moglo izvršiti deflacionisanje ostalih maloprodajnih kategorija.

Grafikon 2

Industrijska proizvodnja u BiH

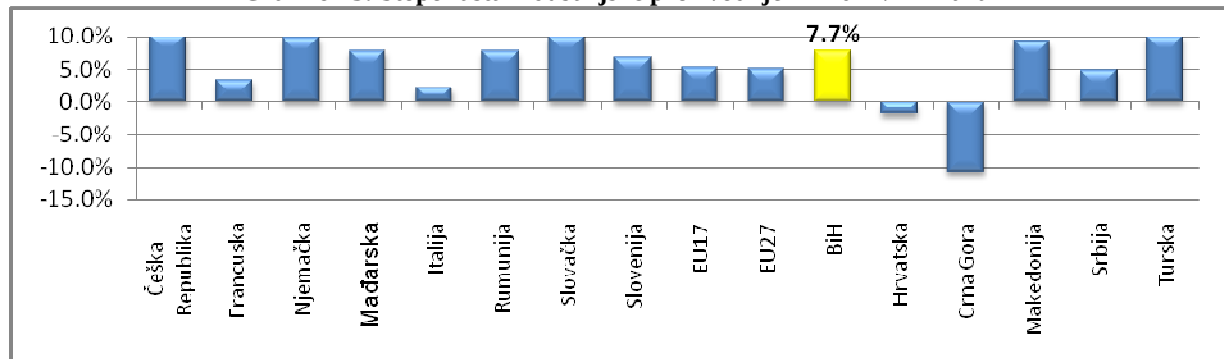
Trend oporavka industrijske proizvodnje u BiH iz prošle godine nastavljen je i tokom prvog polugodišta 2011. godine. Povoljan poslovni ambijent u zemljama EU 27 koje u junu 2011. godine bilježe povećanje industrijske proizvodnje od oko 5%, kao i umjereni oporavak zemalja u regionu pozitivno se odrazio na industrijsku proizvodnju u BiH.⁷ Povećana izvozna tražnja za BiH proizvodima kao što su bazni metali, auto dijelovi, namještaj, derivati nafte i određeni hemijski proizvodi omogućili su nastavak pozitivnog trenda rasta fizičkog obima industrijske proizvodnje u BiH. Prema podacima BHAS-a za prvih 6 mjeseci 2011. godine BiH je zabilježila rast industrijske proizvodnje od 7,7 % u odnosu na isti period prethodne godine.⁸ Međutim potrebno je također istaći da oporavak u drugom kvartalu nije tako intenzivan kao što je to bio slučaj u prvom kvartalu kada je zabilježena stopa rasta industrijske proizvodnje od preko 10%. Potpuni oporavak i održivost postojeće stope rasta industrijske proizvodnje u BiH uvjetovan je nastavakom pozitivnog trenda u zemljama EU, poboljšanjem privredne aktivnosti u zemljama regiona, povećanjem broja zaposlenih u BiH (P1-2011/P1-2010 0,3%), kao i potpunim oporavakom onih grana BiH industrije koje su determinisane domaćom tražnjom.

Ako se ima u vidu blaga stagnacija u sektoru proizvodnje električne energije u odnosu na prethodnu godinu, onda se sa sigurnošću može konstatovati da su izvozno orjentirane grane prerađivačke industrije koja je zabilježila rast proizvodnje od 8,5% i povećanje proizvodnje u sektoru rudarstva od oko 20% najzaslužniji za ostvareni rast ukupne industrijske proizvodnje u BiH u prvom polugodištu 2011. godine.

⁷ Eurostat i nacionalni zavodi za statistiku, „indeksi rasta industrijske proizvodnje za period januar-juni 2011“.

⁸ Agencija za Statistiku BiH, „Indeks obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini u junu 2011. godine“.

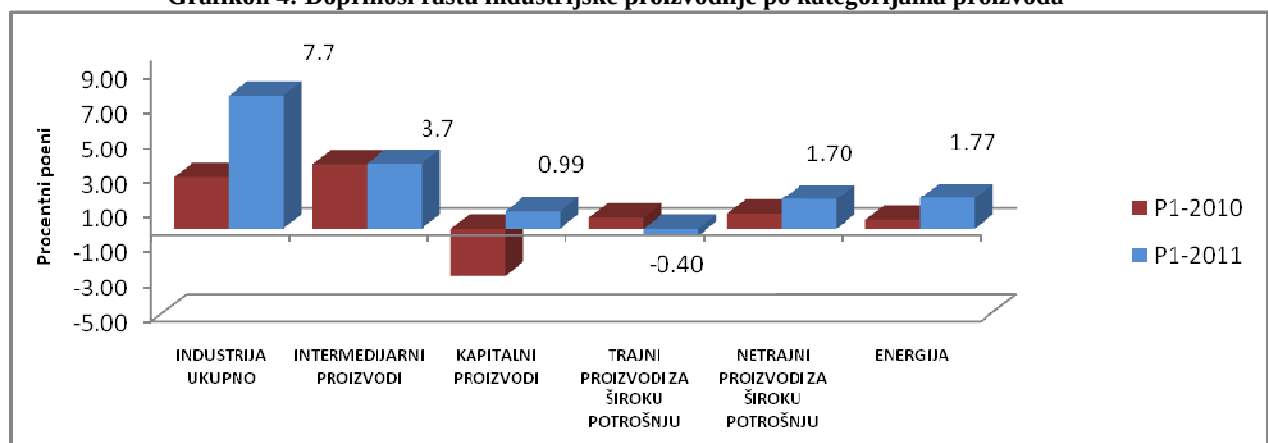
Grafikon 3: Stope rasta industrijske proizvodnje P1-2011 / P1-2010

Izvor: Eurostat i Nacionalni statistički zavodi

Posmatrano po klasifikaciji proizvoda u periodu januar-juni 2011. godine BiH je ostvarila rast proizvodnje u svim kategorijama proizvoda osim u kategoriji trajnih proizvoda za široku potrošnju (namještaj, električni aparati za domaćinstvo,) koji bilježe pad proizvodnje od preko 6% u odnosu na isti period prethodne godine. Najveći rast proizvodnje zabilježen je u kategoriji kapitalni proizvodi (metalne konstrukcije, mašine i aparati, pumpe, kompresori, motorna vozila i rezervni djelovi za automobile)) i iznosio je oko 20% u odnosu na isti period prethodne godine, dok je doprinos ove kategorije proizvoda u ukupnom rastu industrijske proizvodnje iznosio skoro 1 procentni poen. Intermedijarni proizvodi (željezo, čelik, aluminij, rude metala i kamena, drvo, rezana građa, cement) i energija (električna energija, nafta, koks i ugalja) koji dominiraju u strukturi BH industrije i izvoza dali su najveći doprinos ukupnom rastu sa 3,7 odnosno 1,7 procentnih poena, dok su stope rasta u ovim kategorijama proizvoda iznosile 11 % odnosno 5,5 % u poređenju sa prvih 6 mjeseci 2010. godine. Netrajni proizvodi za široku potrošnju (hrana i piće, duhan, odjeća, obuća, lijekovi) također su zabilježili povećanje proizvodnje od preko 8 %, a doprinos ukupnom rastu industrijske proizvodnje iznosio je preko 1,5 procentna poena.

Grafikon 4: Doprinosi rastu industrijske proizvodnje po kategorijama proizvoda

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Rudarstvo u BiH

U poređenju sa prvih 6 mjeseci prethodne godine sektor rudarstava u Bosni Hercegovini u periodu januar-juni 2011. godine zabilježio je povećanje proizvodnje od skoro 20%, a doprinos ukupnom rastu

industrijske proizvodnje iznosio je preko 2 procentna poena. Najveći doprinos povećanju proizvodnje u rudarstvu dali su rudnici mrkog uglja i lignita koji su povećali proizvodnju za oko 20% i tako premašili planirani nivo proizvodnje s početka godine. Nastavak ovakvog trenda rasta proizvodnje u rudarstvu uz pogonsku spremnost termo-energetskih postrojenja nesumnjivo bi trebao rezultirati povećanjem proizvodnje električne energije u narednom periodu. Rudnici kamena, krečnjaka i drugih sirovina koje se koriste za proizvodnju građevinskog materijala također bilježe značajan rast proizvodnje od oko 50% u navedenom periodu, što je uzrokovano oporavkom potražnje za građevinskim materijalom nakon višemjesečne krize. S druge strane oporavak tržišta metala i metalne industrije u BiH pozitivno se odrazio na poslovanje rudnika metalne rude a posebno na rudnike željezne rude koji su tokom prvog polugodišta 2011. godine zabilježili povećanje proizvodnje od preko 30% u odnosu na isti period 2010. godine.

Prerađivačka industrija u BiH

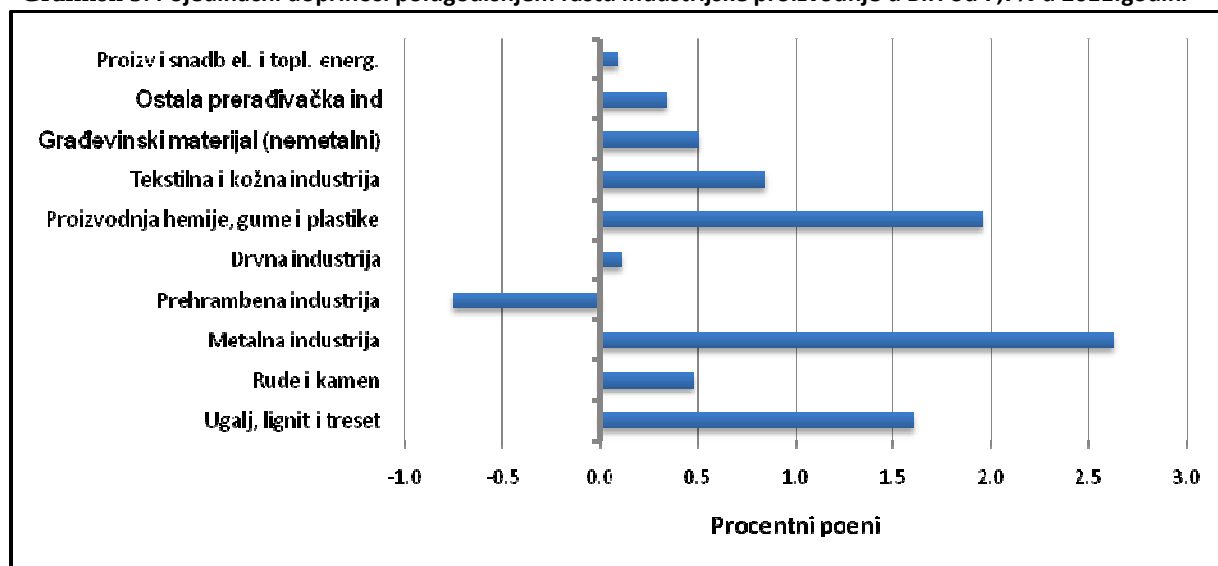
Prerađivačka industrija u BiH u velikoj mjeri je izvezno orjentisana, tako da skoro u potpunosti zavisi od kretanja na inostranim tržištima. U skladu s tim, visok nivo privredne aktivnosti i oporavak industrija u zemlja EU pozitivno se odrazio na gotovo sve grane prerađivačke industrije izuzev prehrambene industrije i proizvodnje namještaja. Nastavak pozitivnog ambijenta u EU i zemljama regiona tokom prvog polugodišta 2011. godine pozitivno je djelovao na prerađivačku industriju u BiH što je rezultiralo povećanjem proizvodnje od preko 8 % u odnosu na isti period prethodne godine, dok je njen doprinos rastu ukupnom industrijske proizvodnje u BiH iznosio 5,5 procentnih poena.

Metalna industrija ima visok nivo integritetnosti u svjetske proizvodne lance i smatra se nosiocem prerađivačke industrije u BiH. Oporavak tržišta metala u svijetu i skok svjetskih cijena metala pozitivno se odrazio na BiH metalnu industriju i industrije koje su direktno vezane za metalnu industriju kao što su automobilska i mašinska industrija. Prema podacima EUROFER-a za prvih 6 mjeseci 2011. godine došlo do stabilizacije potrošnje sirovog željeza i čelika u EU sa polugodišnjom stopom rasta od oko 8% u odnosu na prethodnu godinu, dok je uvoz uvećan za 25% u odnosu na isti period 2010.⁹ S druge strane prema podacima IMF-a, cijene metala na svjetskom tržištu nastavile su trend rasta i u prvom polugodištu 2011. godine. Tako je ukupni indeks cijena metala u periodu januar-juni 2011. povećan za 25 % u odnosu na isti period prethodne godine, a prosječna cijena aluminijuma po toni porasla je sa 1929 \$ u junu 2010., na 2557\$ u junu 2011. godine.¹⁰ Ovako pozitivan poslovni ambijent na izvoznim tržištima direktno se odrazio na metalnu industriju u BiH koji se ogleda kroz povećanje proizvodnje i izvoza u prvom polugodištu 2011. godine. Posebno se istakla industrija baznih metala gdje je zabilježen polugodišnji rast proizvodnje i izvoza od preko 10% odnosno 20% u odnosu na isti period prethodne godine. S obzirom na visok udio baznih metala u strukturi ukupne industrijske proizvodnje u BiH doprinos polugodišnjem rastu bio je dosta značajan i iznosio je više od 1,5 procentnih poena. Posmatrano po kategorijama proizvoda koje su najviše doprinjele rastu BH industrijske proizvodnje u periodu januar-juni 2011. godine ističu se sirovo željezo i čelik sa 0,5 procentnih poena i aluminijum sa 0,65 procentnih poena. S druge strane, proizvodnja proizvoda od metala još uvijek se nije oporavila i u periodu januar –juni 2011. godine zabilježila je rast proizvodnje od oko 4%, a doprinos rastu iznosio je skromnih 0,2 procentna poena. Razlog za ovakav razvoj situacije je činjenica da je industrija baznih metala više izvezno orjentisana, a i najveći proizvođači željeza i aluminijuma u BiH (Aluminijum Mostar i Arcelormittal Zenica) su svrstani u ovu kategoriju, dok se proizvodi od metala više koriste za domaću potrošnju te u sektoru građevinarstva koji tek počinje da se stabilizira.

⁹ EUROFER – (European Confederation of Iron and Steel Industries) - „*Economic and Steel Market Outlook 2010-2011*“;7. July 2011.

¹⁰ IMF- „Indices od Primary Commodity Prices 1999-2011“, June 2011.

Grafikon 5: Pojedinačni doprinosi polugodišnjem rastu industrijske proizvodnje u BiH od 7,7% u 2011.godini¹¹

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Pored industrije baznih metala koja je bila ključna za rast ukupnog indeksa industrijske proizvodnje u BiH u prvom polugodištu 2011. godine, dodatni doprinos u sklopu metalne industrije dale su proizvodnja mašina i rezervnih dijelova za automobile. Oporavak tržišta u zemljama EU rezultirao je polugodišnjim povećanjem proizvodnje mašina u BiH od preko 45% u odnosu na isti period prethodne godine, dok je ukupan doprinos rastu iznosio skoro 0,7 procentnih poena. Automobilska industrija u BiH koja se uglavnom ogleda kroz proizvodnju rezervnih dijelova za velike evropske proizvođače automobila zabilježila je povećanje proizvodnje i izvoza od oko 7%.

Nakon prošlogodišnjeg pada proizvodnje, u prvom polugodištu ove godine značajno poboljšanje proizvodnje i izvoza ostvareno je u hemijskoj industriji sa stopom rasta od oko 25% u odnosu na isti period 2010. godine, dok je doprinos ove industrijske grane u ukupnom rastu industrijske proizvodnje iznosio skoro 2 procentna poena. Posmatrano po proizvodima najveći doprinos rastu proizvodnje ostvaren je u kategoriji farmaceutskih proizvoda i iznosio je skoro 1,5 procentnih poena.

Drvena industrija koja ima značajan udio u strukturi industrijske proizvodnje u BiH (15%) i uključuje širok asortiman proizvoda od rezane građe do finalnih proizvoda kao što je proizvodnja namještaja bilježi povećanje proizvodnje. Polugodišnji rast proizvodnje drveta i proizvoda od drveta izuzev namještaja iznosio je oko 15%, a doprinos ukupnom rastu proizvodnje iznosio je 0,5 procentnog poena. S druge strane proizvodnja namještaja koja je proteklih godina bila jedan od glavnih nosilaca rasta industrijske proizvodnje i izvoza u prvom polugodištu 2011.godine zabilježila pad proizvodnje od 7% a njen doprinos ukupnom rastu industrijske proizvodnje bio je negativan i iznosio je skoro pola procentnog poena. Zanimljivo je da izvoz namještaja još uvijek ima pozitivan trend rasta od preko 15% u odnosu na isti period prethodne godine, što implicira da BiH proizvođači posjeduju značajne zalihe koje plasiraju na inostrana tržišta.

¹¹ Graf br.3 prikazuje doprinose rastu industrijske proizvodnje po industrijama koje su grupisane na način da metalna industrija uključuje (proizvodnja baznih metala, proizvodi od metala, proizvodnja mašina i uređaja i proizvodnja rezervnih dijelova za automobile), drvena industrija (prerada drveta i proizvoda od drveta, proizvodnja namještaja, proizvodnja celuloze i papira), hemijska industrija (proizvodnja hemijskih proizvoda, gume i plastike), prehrambena industrija (proizvodnja hrane, pića i duhana).

Proizvodnja tekstila, tekstilnih proizvoda i kože u ukupnoj industrijsko proizvodnji u BiH učestvovala je sa oko 7%, a tokom prvog polugodišta 2011. godine ostvarile su povećanje proizvodnje od oko 20% u odnosu na isti period iz prethodne godine. Zajednički doprinos ove 3 industrijske grane u prvom polugodištu 2011.godine iznosio je skoro 1 procentni poen.

U prvom polugodištu 2011. godine dodatni doprinos rastu industrijske proizvodnje ostvaren je u kategoriji proizvodnje naftnih derivata, koksa i građevinskog materijala. Određena investiciona ulaganja u sektoru nafte i naftnih derivata u prethodnom periodu omogućila su nastavak pozitivnog trenda u ovoj industrijskoj grani i tokom prvog polugodišta 2011. godine. Tako u navedenom periodu sektor proizvodnje nafte i koksa bilježi povećanje proizvodnje od 6% u odnosu na prvom polugodištu 2010, međutim s obzirom na nisko učešće u strukturi BiH, značajniji doprinos ukupnom rastu industrijske proizvodnje je izostao. Potrebno je istaći da podizanje kvaliteta nafte i naftnih derivata sve više dobiva na značaju u strukturi BiH izvoza, pa je tako i u prvom polugodištu 2011. izvoz nafte i naftnih derivata povećan za preko 30% u odnosu na isti period prethodne godine. Građevinski sektor u BiH nakon dužeg vremenskog perioda vidno se oporavio i zabilježio polugodišnju stopu rasta od 15%, u odnosu na isti period prethodne godine, a doprinos ukupnom rastu industrijske proizvodnje iznosio je pola procentnog poena. Posmatrano po proizvodima najznačajnije povećanje se desilo u proizvodnji betona za građevinske svrhe i ostalih proizvoda od nemetalnih minerala.

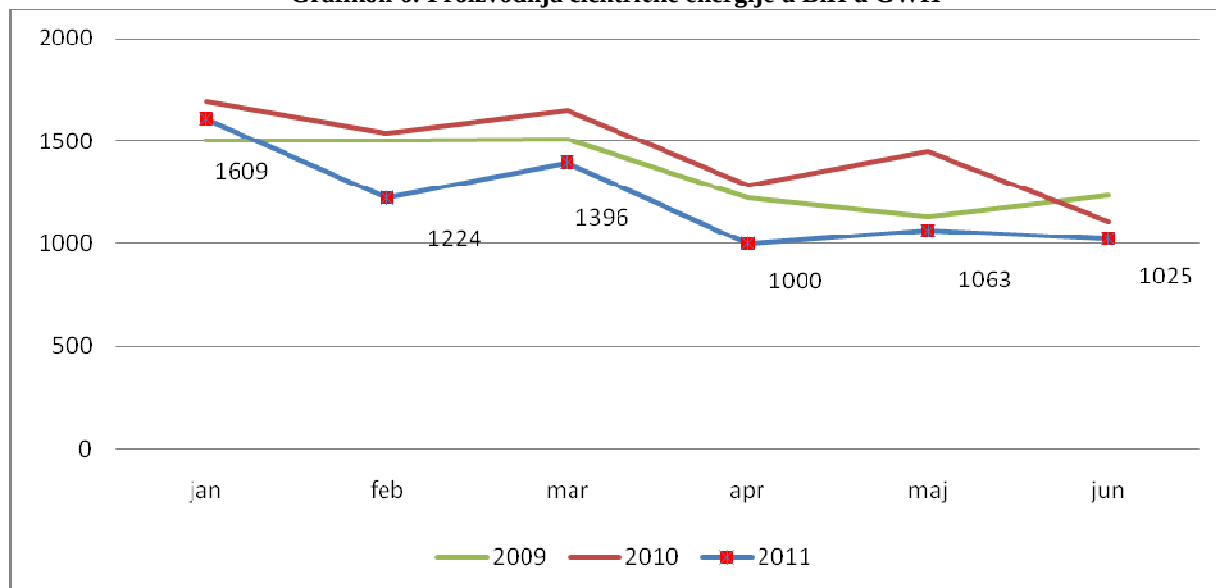
S druge strane prehrambena industrija u BiH koja poslije metlane industrije ima najznačajnije učešće u ukupnoj strukturi BiH industrije sa 17% prema podacima za prvih 6 mjeseci 2011. godine zbilježila je pad proizvodnje od oko 6% u odnosu na isti period prethodne godine. Posmatrano po proizvodima najznačajnija smanjenja registrirana su u kategorijama mlinskih proizvoda, peciva i duhana.

Energetski sektor u BiH

Energetski sektor u Bosne i Hercegovini koji uključuje rudnike i proizvodnju električne energije u proteklom periodu davao je značajan doprinos rastu industrijske proizvodnje i bio jedan od glavnih nosilaca njene stabilnosti. Međutim, prema posljednjim raspoloživim podacima NOS-a za prvo polugodište 2011. godine sektor električne energije u BiH zabilježio je nešto slabije rezultate u odnosu na isti period prethodne godine. Ukupna proizvodnja električne energije u BiH za period januar- juni 2011. godine iznosila je 7317 GWH što predstavlja smanjenje od oko 15% u odnosu na isti period prethodne godine. Glavni razlog smanjenja je nešto lošija hidrološka situacija u odnosu na prethodnu godinu što je rezultiralo smanjenjem proizvodnje električne energije u hidroelektranama od oko 40% u odnosu na prvo polugodište prethodne godine. S druge strane pogonska spremnost termo-energetskih postrojenja bila je na zadovoljavajućem nivou što je rezultiralo povećanjem proizvodnje u termoelektranama za oko 18 % u odnosu na isti period prethodne godine. Rast proizvodnje u termoelektranama rezultirao je povećanjem potražnje za ugljem što se direktno odrazilo na poslovanje rudnika u BiH koji su zabilježili polugodišnji rast proizvodnje od preko 20% u odnosu na isti period prethodne godine. S druge strane ukupna potrošnja električne energije u BiH za period januar-juni 2011. godine povećana je za oko 5% u odnosu na prvo polugodište prethodne godine. Pad ukupne proizvodnje električne energije u BiH u prvom polugodištu 2011. godine rezultirao je smanjenjem izvoza električne energije od oko 15 % u odnosu na prvih 6 mjeseci prethodne godine.¹²

¹² NOS-Nezavisni Operator Sistema u BiH „mjesečni izvještaji za 2011. godinu“.

Grafikon 6: Proizvodnja električne energije u BiH u GWh

Izvor: Nezavisni Operator Sistema u BiH

Tržište rada

Zaposlenost

Tržište rada u BiH nije tokom prvog polugodišta 2011. godine zabilježilo značajnije pozitivne promjene. Ukupna radna snaga u BiH se u P1 2011. godine uvećala za 1,1% g/g na osnovu rasta broja zaposlenih ali i nezaposlenih lica. Prosječan broj zaposlenih lica u BiH je u posmatranom polugodištu iznosio 694,9¹³ hiljada lica što je za 0,3% više u odnosu na P1 2010. godine. Međutim, posmatrajući kvartale broj zaposlenih lica je u K2 2011. godine smanjen za 0,3% u odnosu na K2 2010. godine čemu su naročito doprinijeli sektori prerađivačke industrije, građevinarstva te trgovine na veliko i malo.

Prema standardnoj klasifikaciji djelatnosti (SKD) uočava se spor oporavak privatnog sektora odnosno privrednih grana koje su najviše otpustile radnika tokom 2010. godine. Broj zaposlenih lica u prerađivačkoj industriji u BiH se smanjio za 1% g/g u P1 2011. godine prvenstveno zahvaljujući smanjenju broja zaposlenih u posmatranoj grani u RS. Dok je u FBiH u prerađivačkoj industriji zabilježen minoran rast broja zaposlenih od 0,6% g/g, u RS je u istoj smanjen broj zaposlenih za 5,6%¹⁴ g/g. Slično je i u oblasti građevinarstva gdje je u P1 2011. godine prosječan broj zaposlenih smanjen za 6,4% g/g. U spomenutoj oblasti broj zaposlenih u FBiH kao i u RS je smanjen za 3,9% i 7,2% respektivno. Trgovina na veliko i malo u P1 2011. godine takođe bilježi smanjenje broja zaposlenih lica za 3,3% g/g zahvaljujući smanjenju broja zaposlenih u ovoj grani u RS, dok je u FBiH broj građevinskih radnika blago povećan.

Najveći doprinos rastu broja zaposlenih u BiH u P1 2011. godine je bio kroz povećanje broja zaposlenih lica u javnom¹⁵ sektoru. U okviru javnog sektora prosječan broj zaposlenih lica u P1 2011. godine je

¹³ Privremeni podatak za IV, V i VI mjesec 2011. godine, izvor Agencija za statistiku BiH.

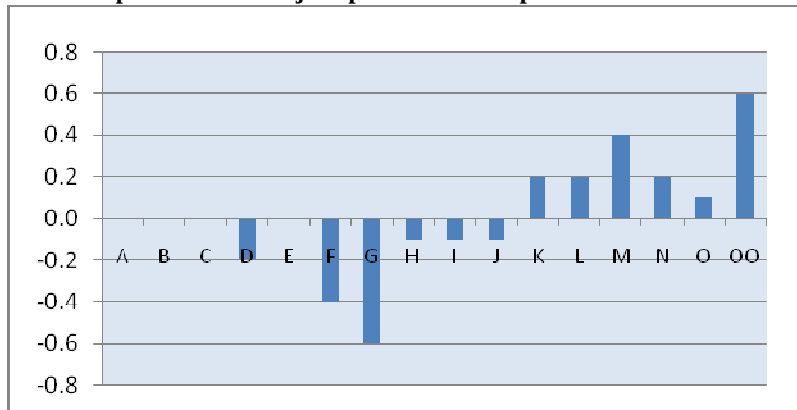
¹⁴ Podatak se odnosi na mart 2011. godine.

¹⁵ Djelatnosti L-O.

rastao stopom od 3,1%. Broj zaposlenih u posmatranom polugodištu se najbrže uvećao u oblasti obrazovanja (4,6% g/g), a potom zdravstva (3,2%g/g) i javne uprave (2,1% g/g).

Posmatrano po entitetima, broj zaposlenih lica u FBiH u P1 2011. godine je uvećan za 0,7% g/g i iznosio je 440,5 hiljada lica, dok je u RS broj zaposlenih lica u martu 2011. godine iznosio 240 hiljada lica i smanjen je za 0,6% g/g. Najveći doprinos rastu broja zaposlenih lica u BiH je bio kroz povećanje broja zaposlenih u FBiH.

Grafikon 7: Doprinos rastu broja zaposlenih u BiH prema SKD¹⁶ u P1 2011. godine

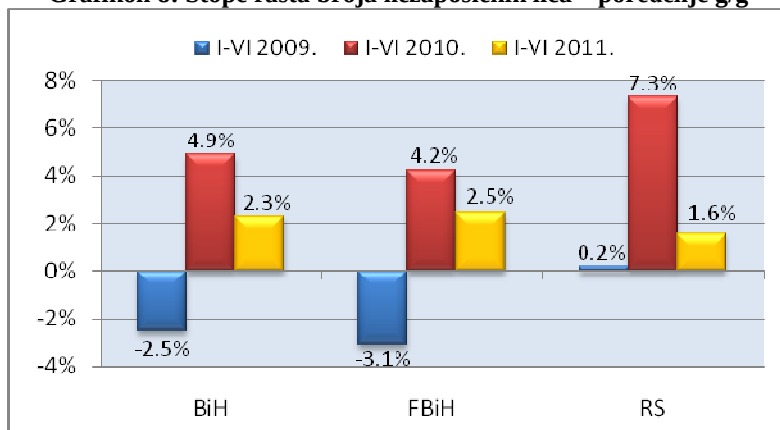
Izvor: Agencija za statistiku BiH, DEP kalkulacije

Nezaposlenost

Prosječan broj nezaposlenih u BiH je u P1 2011. godine iznosio 527,7 hiljada lica što je za 2,3% više u odnosu na isti period 2010. godine. Međutim, intenzitet rasta broja nezaposlenih je ipak sporiji u odnosu na P1 2010. godine kada je stopa rasta iznosila 4,9% g/g (grafikon ispod). Broj nezaposlenih lica se povećao u oba entiteta. U FBiH prosječan broj nezaposlenih lica u P1 2011. godine je uvećan za 2,5% dok je u RS broj nezaposlenih povećan za 1,6%.

¹⁶ SKD – Standardna klasifikacija djelatnosti: A- Poljoprivreda, lov i šumarstvo, B- Ribarstvo, C- Rudarstvo, D- Prerađivačka industrija, E- Snadbijevanje strujom, gasom i vodom, F- Građevinarstvo, G- Trgovina na veliko i malo, H- Hoteli i restorani, I- Saobraćaj, skladištenje i veze, J- Finansijsko posredovanje, K- Aktivnosti u vezi sa nekretninama, L- Javna uprava, M- Obrazovanje, N- Zdravstvena i socijalna zaštita, O- Ostale komunalne, društvene i lične uslužne aktivnosti, OO- Neraspoređeno prema SKD.

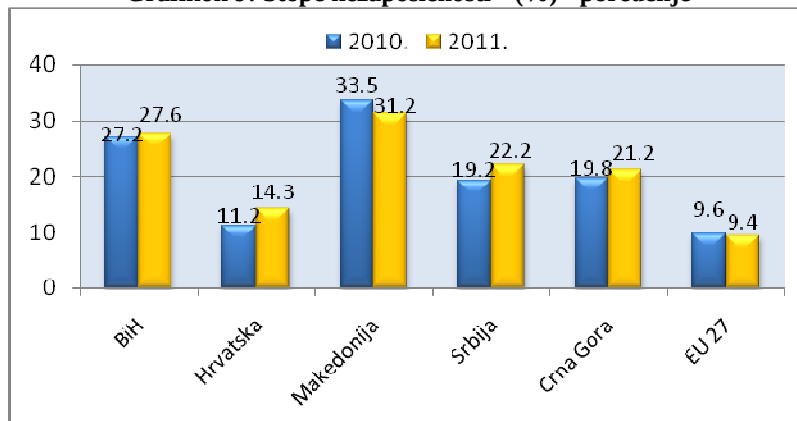
Grafikon 8: Stope rasta broja nezaposlenih lica – poređenje g/g

Izvor: Zavodi za zapošljavanje u BiH

Koliko je nezaposlenost ozbiljan problem na tržištu rada u BiH pokazuje analiza stopa nezaposlenosti. Administrativna stopa nezaposlenosti u BiH je i dalje izrazito visoka i u P1 2011. godine je iznosila 43,2%. Posmatrajući entitete u FBiH je administrativna stopa nezaposlenosti u istom periodu iznosila 45,4%, dok je u RS u martu iznosila 38,4%. Stope nezaposlenosti u kantonima se nisu bitnije mijenjale u odnosu na 2010. godinu. Tradicionalno, najveće stope nezaposlenosti¹⁷ su u Unsko-Sanskom kantonu (56%) i Tuzlanskom kantonu (53%), dok je najniža stopa nezaposlenosti zabilježena u Sarajevskom i Zapadnohercegovačkom kantonu (35%). S druge strane, u RS najveća stopa nezaposlenosti je u regiji Prijedora (48%), dok je najniža stopa u regiji Banja Luke (30%).

Grafikon 9: Stope nezaposlenosti¹⁸ (%) - poređenje

Izvor: Agencije za statistiku odabranih zemalja

¹⁷ Stope nezaposlenosti po kantonima se odnose na mart 2011. godine zbog poređenja sa stopama nezaposlenosti u RS koje se računaju za mjesec mart zbog objavljivanja broja zaposlenih lica u RS za spomenuti mjesec.

¹⁸ Anketa o radnoj snazi.

Anketa o radnoj snazi

Anketa o radnoj snazi u 2011. godini je kao i prethodnih godine pokazala značajne razlike u odnosu na oficijelne podatke. Ukupna radna snaga se prema anketi smanjila za 2,7% dok je prema zvaničnim podacima ukupna radna snaga uvećana za 1,1%¹⁹ u odnosu na 2010. godinu. Različit trend je posljedica obrnutog kretanja broja nezaposlenih lica. Naime, dok se prema zvaničnim podacima broj nezaposlenih lica uvećao, prema anketi broj nezaposlenih lica je smanjen za 1,3% g/g. Zavodi za zapošljavanje u BiH su registrovali priliv nezaposlenih lica, među kojima zasigurno određeni broj radi „na crno“, dok je anketa obuhvatila lica koja nemaju nikakve izvore zarade. S toga je i broj zaposlenih lica prema anketi značajno veći u odnosu na zvaničan broj zaposlenih lica (tabela ispod). Stopa nezaposlenosti u BiH je prema anketi u 2011. godini uvećana i iznosi 27,6% g/g uz značajno odstupanje od zvanične stope nezaposlenosti.

Tabela 1: Odabrani indikatori na tržištu rada BiH – poređenje

Indikator	Izvor	2010.	2011.	Stopa rasta (%)
Ukupna radna snaga (u hiljadama)	BHAS	1.209	1.223	1,1%
	ARS	1.158	1.127	-2,7%
Broj zaposlenih lica (u hiljadama)	BHAS	693	695	0,3%
	ARS	843	816	-3,2%
Broj nezaposlenih lica (u hiljadama)	BHAS	516	528	2,3%
	ARS	315	311	-1,3%
Stopa nezaposlenosti (%)	BHAS	42,7	43,2	1,2%
	ARS	27,2	27,6	1,5%

Izvor: Anketa o radnoj snazi 2011. (ARS) – preliminarni podaci, Agencija za statistiku BiH (BHAS), Zavodi za zapošljavanje u BiH

U strukturi broja zaposlenih lica takođe postoje značajne razlike između anketnih i zvaničnih podataka. U poljoprivrednoj²⁰ djelatnosti prema anketi je zaposleno 20% dok je prema zvaničnim podacima u spomenutoj oblasti zaposleno svega 2,6% što ukazuje na veliki broj neprijavljenih poljoprivrednih djelatnosti (privatna gazdinstva). U nepoljoprivrednoj²¹ djelatnosti je prema anketi zaposleno 29% od ukupnog broja zaposlenih lica, a zvanični podatak pokazuje 31% zaposlenih u ovoj djelatnosti.

Anketa o radnoj snazi je takođe pokazala da je dugoročna nezaposlenost i dalje hronični problem na tržištu rada BiH. U BiH najveći broj nezaposlenih lica 36,2% je nezaposlen duže od 5. godina, odnosno 32% nezaposlenih lica je nezaposleno između 2. i 5. godina.

Plate

U BiH je nastavljen trend umjerenog rasta plata. Tokom drugog tromjesečja prosječna neto plata je rasla gotovo istim intenzitetom kao i u prvom kvartalu 2011. godine. Prosječna neto plata u BiH u P1 2011. godine je iznosila 813 KM što je za 2,4% više u odnosu na isti period 2010. godine. I pored toga što su plate uvećane, inflacija u BiH je smanjila realni rast prosječne neto plate u istom periodu (tabela ispod). Analizom neto plata u okviru grana djelatnosti uočava se raznolik nominalni rast. U prvoj polovini 2011. godine u privatnom sektoru najbrže su rasle neto plate u oblasti rudarstva (7,8% g/g), građevinarstva (4,9% g/g) te finasijskog posredovanja (3,8% g/g). U javnom sektoru prosječne neto plate ostale gotovo nepromjenjene u oblasti zdravstva i obrazovanja, dok su u javnoj upravi porasle za 3,5% g/g.

¹⁹ Zvanični podaci u naslovu Anketa o radnoj snazi se odnose na prvo polugodište 2011. godine.

²⁰ Poljoprivredne djelatnosti obuhvataju A i B djelatnosti prema standardnoj klasifikaciji djelatnosti.

²¹ Nepoljoprivredne djelatnosti obuhvataju C-F djelatnosti prema standardnoj klasifikaciji djelatnosti.

Tabela 2: Nominalni i realni rast prosječne neto plate u BiH, FBiH i RS – poređenje g/g

Period	BiH	FBiH	RS
<i>Nominalni rast neto plata (%)</i>			
I-VI 2010.	0,6	1,0	-1,0
I-VI 2011.	2,4	1,9	3,7
<i>Realni rast neto plata (%)</i>			
I-VI 2010.	-1,5	-0,4	-3,6
I-VI 2011.	-1,2	-1,5	-0,3

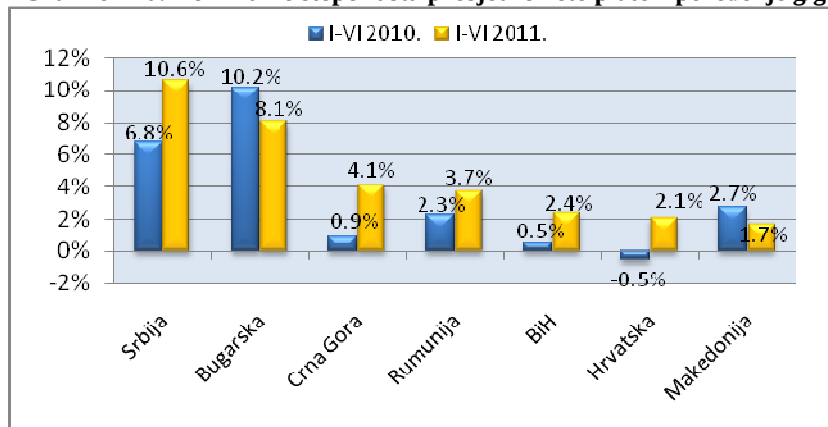
Izvor: Agencije za statistiku u BiH, DEP kalkulacije

Prosječna neto plata u FBiH je i dalje ostala veća od prosječne neto plate u RS. Međutim, nešto brža stopa rasta plata u RS je ipak umanjila razliku između entitetskih plata. Prosječna neto plata u FBiH u P1 2011. godine je iznosila 815 KM i veća je za 1,9% u odnosu na P1 2010. godine. U istom periodu prosječna neto plata u RS je iznosila 808 KM sa stopom rasta od 3,7% g/g.

U okviru privatnog sektora u FBiH prosječna stopa rasta neto plate u P1 2011. godine je bila jednaka kao u javnom sektoru (1,8%) ali su u nominalnom iznosu plate u javnom sektoru i dalje veće. Slično je i u RS gdje su neto plate u privatnom sektoru brže rasle (4,8%) u odnosu na javni sektor (0,8%) u P1 2011. godine ali su nominalno ostale niže u odnosu na javni sektor.

Viša inflacija je direktno umanjila kupovnu moć ne samo bh. građana već i šire. Grafikon ispod pokazuje da je nominalni rast neto plata u P1 2011. godine kod većine posmatranih zemalja veći u odnosu na 2010. godinu (izuzev Bugarske i Makedonije). Međutim, realni rast neto plata bio je značajno niži odnosno negativan zbog nešto više inflacije.

Grafikon 10: Nominalne stope rasta prosječne neto plate – poređenje g/g

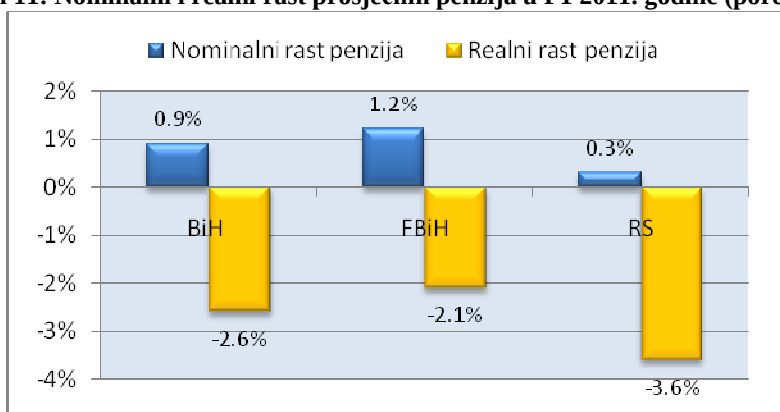
Izvor: Agencije za statistiku posmatranih zemalja

Penzije

Nivo penzija u BiH nije se bitno mijenjao u prvoj polovini 2011. godine. Prosječan broj penzionera u BiH je u P1 2011. godine iznosio 598,9 hiljada lica što je za 3% više pri godišnjem poređenju. Činjenica da broj penzionera i dalje brže raste od broja zaposlenih lica u BiH nije ohrabrujuća sa aspekta prikupljenih prihoda od doprinosa u penzionim fondovima. Odnos broja penzionera i broja zaposlenih lica je ostao i dalje nepovoljan 1:1,2.

Prosječna penzija u BiH u P1 2011. godine je iznosila 336²² KM i veća je za 0,9% u odnosu na isti period 2010. godine. Minornom rastu penzija doprinijelo je uvećanje penzija u FBiH od aprila 2011. godine, dok su penzije u RS ostale nepromijenjene tokom prve polovine 2011. godine. I pored povećanja, prosječna penzija u BiH i dalje čini samo 41%²³ prosječne neto plate u BiH. Realni rast prosječne penzije u P1 2011. godine je izrazito negativan (-2,6% g/g) što je dodatno pogoršalo položaj penzionera u BiH.

Grafikon 11: Nominalni i realni rast prosječnih penzija u P1 2011. godine (poređenje g/g)

Izvor: Penzioni fondovi u BiH, Agencije za statistiku u BiH, DEP kalkulacije

Posmatrajući entitete prosječna penzija u FBiH u P1 2011. godine je iznosila 346 KM, dok je u RS iznosila 320 KM sa stopama rasta od 1,2% i 0,3% respektivno. Kako u FBiH nije registrovano smanjenje broja zaposlenih lica u posmatranom periodu tako su i prihodi od doprinosa u penzionom fondu uvećani. Sa uvećanjem prosječne penzije u FBiH u aprilu 2011. godine (4,4% m/m) povećana je i minimalna penzija za 4,8% m/m i iznosi 310,7 KM. U RS i pored toga što je registrovano minorno smanjenje broja zaposlenih lica (podatak se odnosi na mart) prihodi od doprinosa su se uvećali što bi moglo biti posljedica retroaktivnih uplata doprinosa. Sve navedeno je dovelo do održavanja penzija na postojećem nivou ali ipak nije bilo dovoljno prostora za uvećanje penzija u RS. Minimalna penzija u RS je ostala nepromijenjena (160 KM) i gotovo je dvostruko manja od minimalne penzije u FBiH.

²² Prosječna penzija u BiH je izračunata na osnovu entitetskih nivoa penzija ponderisanih odnosom ukupnog broja penzionera u svakom od BH entiteta.

²³ Podatak se odnosi na P1 2011. godine.

II JAVNE FINANSIJE

Bosanskohercegovački fiskalni sektor u prvom polugodištu 2011. godine karakteriše rast ukupnih poreskih prihoda za 7,4%. Pomenuti rast predstavlja rezultat rasta prihoda od indirektnih poreza za 7,2% te prihoda od direktnih poreza koji bilježe rast od 8,3%. Nivo javnog vanjskog duga je u prvom polugodištu 2011. godine u odnosu na kraj prethodne godine pao za 1,4%. Fiskalna pozicija Bosne i Hercegovine u 2010. godini bilježi poboljšanje u odnosu na 2009. godinu. Naime konsolidovana BiH u 2010. bilježi deficit u iznosu od oko 600 miliona KM ili 2,5% proizvodnog BDP-a, dok je deficit u 2009. godini iznosio preko jedne milijarde KM (Izvor:OMA).

INDIREKTNII POREZI

Nakon pada prihoda od indirektnih poreza u 2009. godini i stabilizacije i rasta istih u 2010. godini, prvo polugodište 2011. godine takođe donosi nastavak pozitivnog trenda iz prethodne godine. Tako je prema podacima Uprave za indirektno oporezivanje u prvom polugodištu 2011. godine prikupljeno oko 2,3 milijarde KM prihoda od indirektnih poreza što u odnosu na prvi kvartal 2010. godine predstavlja rast od 156 miliona KM ili 7,2%. Znajući da prihodi od indirektnih poreza učestvuju u ukupnim poreskim prihodima sa oko 80%.

U ukupnoj strukturi indirektnih poreza, kao najznačajnijoj kategoriji konsolidovanih javnih prihoda u fiskalnom sistemu Bosne i Hercegovine, najvažnije mjesto zauzima porez na dodatnu vrijednost sa učešćem od preko 60%. S druge strane u strukturi samog PDV-a, PDV obračunat na uvoz učestvuje sa oko 80%. Zajedno sa prihodima od carina, uvozni PDV generiše preko 50% ukupnih prihoda od indirektnih poreza. Imajući u vidu činjenicu da prihodi od indirektnih poreza u velikoj mjeri zavise od kretanja u vanjskoj trgovini, njihov rast je uglavnom bio baziran na rastu uvoznog PDV-a. Ispod priložena tabela daje uvid u kretanje prihoda od indirektnih poreza u prvom kvartalu za posljednjih sedam godina.

Tabela 3: Prikupljeni indirektni porezi u prvom polugodištu 2005.-2011.

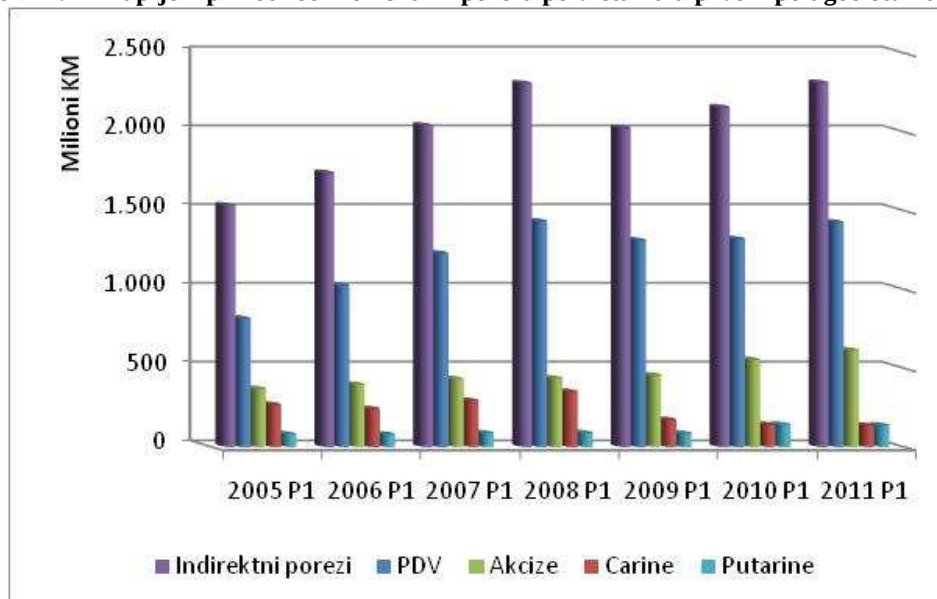
u milionima KM	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.
PDV	814,4	1.023,6	1.227,7	1.432,2	1.311,3	1.319,2	1.425,7
Carine	268,3	240,8	293,4	350,0	171,8	141,0	135,8
Akcize	369,2	395,1	431,3	436,1	455,0	553,9	612,9
Putarine	81,1	79,5	87,6	88,7	85,9	141,1	136,5
Ukupni prihodi od indirektnih poreza	1.533	1.739	2.040	2.307	2.024	2.155	2.311

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH

Na sljedećem grafiku predstavljeno je kretanje prihoda od indirektnih poreza po vrstama na nivou prvog polugodišta za period 2010.-2011. godina. Prihodi prikupljeni po osnovu poreza na dodatnu vrijednost²⁴ u 2011. godini za posmatrano razdoblje iznose 1,4 milijarde KM, što u odnosu na prethodnu godinu predstavlja rast od 8%. Prihodi od PDV-a naplaćenog u domaćoj razmjeni bilježe pad od preko 20%, dok je kod prihoda od uvoznog PDV-a evidentiran rast od 17%.

²⁴ Podaci o PDV-u su preuzeti iz Nacionalne prijave UIO, koja prikazuje neto PDV prihoda na obračunskoj osnovi.

Grafikon 12: Prikupljeni prihodi od indirektnih poreza po vrstama u prvom polugodištu 2005.-2011.

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH

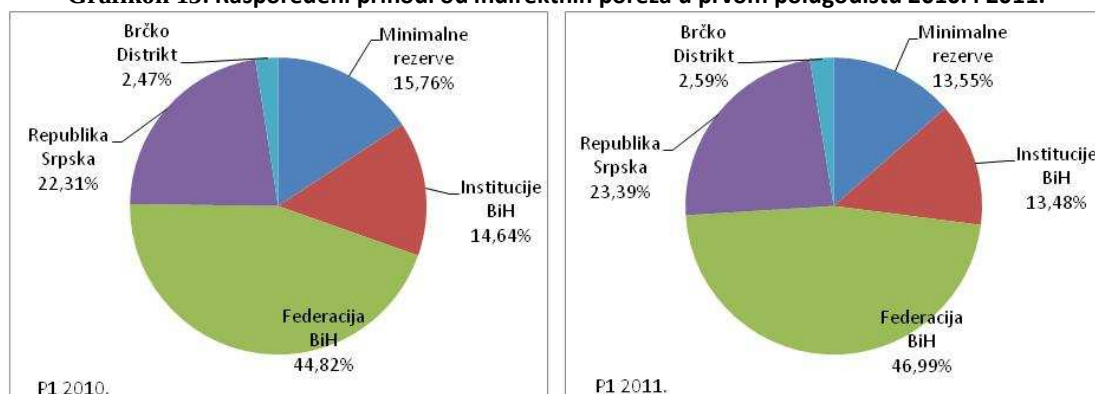
Prihodi od carina su u prvom polugodištu 2011. godine niži za 3,7% u odnosu na 2010. godinu, što predstavlja nastavak negativnog trenda uzrokovanog smanjenjem carinskih stopa i nefiskalnih dadžbina²⁵ na širok spektar proizvoda u skladu sa Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju, koji je Bosna i Hercegovina zaključila sa Evropskom unijom. Naime, Privremenim sporazumom o trgovini i trgovinskim pitanjima, kao sastavnim dijelom Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju predviđeno je da Unija i Bosna i Hercegovina postepeno uspostave područje slobodne trgovine, a krajnji rok za to predviđen Sporazumom je 01.07.2013. godine.

Posmatrano u apsolutnom iznosu, prihodi od carina su za 5 miliona maraka niži u odnosu na prethodnu godinu. S druge strane, prihodi od akciza su u prvom polugodištu 2011. godine za 59 miliona KM, odnosno 11% veći u odnosu na prethodnu godinu. Ukupni prihodi od putarina u prvom polugodištu 2011. godine iznosili su 136,5 miliona KM, što je pad od 3,2% u odnosu na isti period 2010. godine.

Korisnicima Jedinog računa Uprave za indirektno oporezivanje je u periodu januar-juni 2011. godine raspoređeno oko 2,5 milijardi KM. To u poređenju sa 2010. godinom predstavlja rast od 3%. Na donjem grafiku predstavljena je raspodjela sredstava sa JR UIO na nivou prvog polugodišta 2010. i 2011. godine. Sredstva odvojena za finansiranje rada Institucija BiH u 2011. godine veća su za 5% u odnosu na sredstva izdvojena za ovu svrhu u prethodnoj godini. Sredstva odvojena za minimalne rezerve u prvom kvartalu 2011. godine veća su za 11,4% od sredstava doznačenih u 2010. godini. Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Brčko distriktu doznačena su sredstva uvećana za 8% u odnosu na prethodnu godinu.

²⁵ Nefiskalne dadžbine uključuju prihode koji se ostvaruju po osnovu državnog vlasništva nad ekonomskim dobrima ili po osnovu djelatnosti državnih subjekata. U BiH se shodno SAA odrednicama ukida plaćanje carinske evidencije za proizvode iz EU.

Grafikon 13: Raspoređeni prihodi od indirektnih poreza u prvom polugodištu 2010. i 2011.

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH

DIREKTNİ POREZI I DOPRINOSI

Ukupni direktni porezi, prikupljeni u entitetskim poreznim upravama u periodu januar-juni 2011. godine iznose 494,7 miliona KM, što je za 8,3% više u odnosu na 2010. godinu. Na nivou FBiH prikupljeno je 264,4 miliona KM direktnih poreza, dok je taj iznos za RS 230,3 miliona KM. Kretanja prihoda od direktnih poreza, kao i doprinosa i ostalih prihoda su predstavljena u sljedećoj tabeli.

Tabela 4: Prihodi od direktnih poreza, ostalih taksi, kazni i naknada i doprinosa u prvom polugodištu 2010. i 2011. (u milionima KM)

Naziv prihoda	FBiH			RS		
	2010	2011	%	2010	2011	%
Direktni porezi	284,0	264,4	-6,9%	172,9	230,3	33,2%
Porez na platu	135,1	142,5	5,5%	59,6	105,4	76,9%
Porez na dobit	109,5	78,9	-27,9%	72,3	82,8	14,5%
Porezi građana	37,2	42,4	14,0%	26,3	26,5	1,0%
Ostali porezi	2,2	0,5	-76,1%	14,8	15,6	5,4%
Ostale takse, kazne i naknade	175,6	161,5	-8,0%	133,7	135,5	1,3%
Doprinosi	1.222,7	1.318,9	7,9%	561,1	629,6	12,2%
PIO	678,2	728,0	7,3%	299,2	334,2	11,7%
Zdravstvo	489,0	531,0	8,6%	226,8	251,3	10,8%
Nezaposleni	55,6	60,0	8,0%	11,5	16,6	44,7%
Dječija zaštita	-	-	-	22,4	25,6	14,2%
Zapošljavanje invalida	-	-	-	1,2	1,8	-
Ukupno (direktni porezi + ostale takse, kazne i naknade + doprinosi)	1.682,3	1.744,8	3,7%	867,8	995,4	14,7%

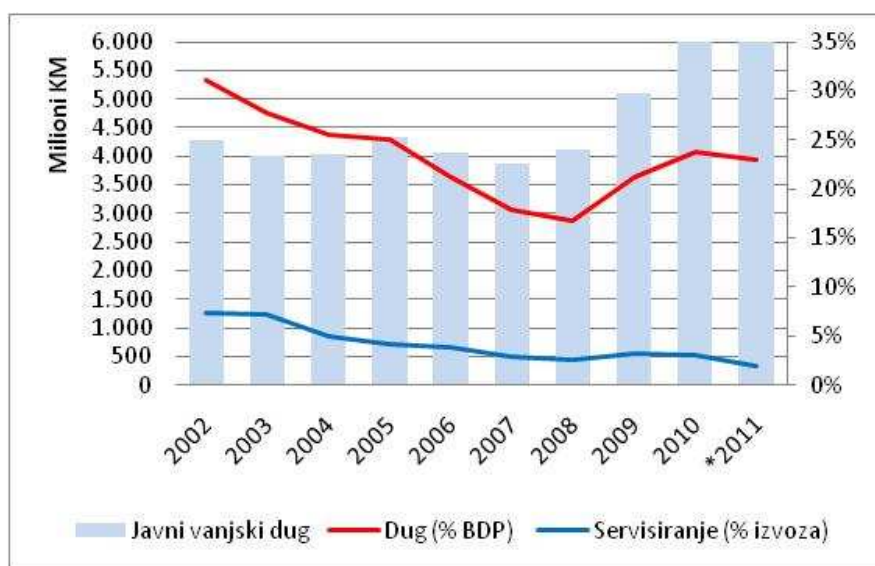
Izvor: Poreska uprava RS i Poreska uprava FBiH

U FBiH je u 2011. u odnosu na 2010. godinu zabilježen pad prihoda od direktnih poreza od 6,9%, dok je u RS evidentiran rast od 33,2%. U okviru direktnih poreza, prihodi od poreza na dobit i ostali porezi u FBiH bilježe pad. S druge strane, prihodi od poreza na platu i poreza građana bilježe rast. U RS je evidentiran rast prihoda od poreza građana, poreza na platu, poreza na dobit i ostalih poreza. Prikupljeni doprinosi u FBiH za period januar-juni 2011. godine, u odnosu na 2010. godinu bilježe rast od 7,9%. Na drugoj strani, prikupljeni doprinosi u RS u 2011. godini takođe bilježe rast od 12,2% u odnosu na 2010. godinu.

JAVNI VANJSKI DUG

Prema podacima Ministarstva finansija i trezora Bosne i Hercegovine, stanje ukupnog javnog vanjskog duga BiH na kraju prvog polugodišta 2011. godine iznosi oko 6 milijardi KM. Uporedi li se to stanje ukupnog javnog vanjskog duga sa stanjem na kraju 2010. godine, može se vidjeti da je došlo do pada duga od 1,4%. Na sljedećem grafiku predstavljeno je kretanje javnog vanjskog duga, njegovog udjela u BDP-u i servisiranje za period 2002.-2011. godina. Udio trenutnog iznosa javnog vanjskog duga u procijenjenom BDP-u za 2011. godinu iznosi 23% za proizvodni pristup, odnosno 20% za rashodni pristup.

Grafikon 14: Stanje javnog vanjskog duga, udio u BDP i servisiranje, 2002.-2011.²⁶

Izvor: MFiT BiH, BHAS, projekcije DEP-a za 2011.

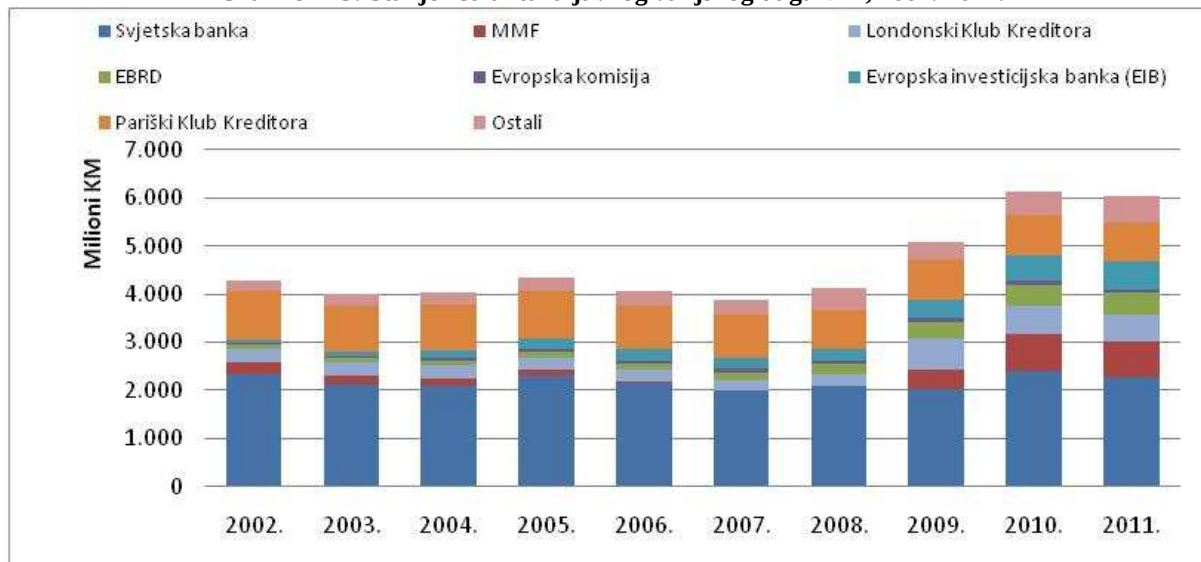
U ukupnoj strukturi javnog vanjskog došlo je do smanjenja zaduženja kod Svjetske banke i Međunarodnog monetarnog fonda. Tako je na nivou prvog polugodišta 2011. godine zaduženje kod MMF-a za 5% niže u odnosu na kraj 2010. godine. Posmatra li se isti vremeski okvir, može se uočiti da je zaduženje kod Svjetske banke takođe niže za 5%. S druge strane dolazi do porasta zaduženja kod EBRD-a i EIB-a u iznosu od 5%, odnosno 9%.

²⁶ Kod ove procjene u razmatranje je uzet proizvodni BDP.

*Podaci o stanju javnog vanjskog duga u 2011. obuhvataju prvo polugodište.

Kao što je prikazano na ispod priloženom grafiku, najznačajniji udio u javnom vanjskom dugu zauzimaju obaveze prema Svjetskoj banci, na koje otpada 38% ukupnog duga. Kao ostali vodeći kreditori izdvajaju se Pariški klub kreditora sa učešćem od 14%, zatim MMF sa 12%, Londonski klub kreditora sa 9%, EIB sa 9% te EBRD sa 7%.

Grafikon 15: Stanje i struktura javnog vanjskog duga BiH, 2002.-2011.

Izvor: Ministarstvo finansija i trezora BiH

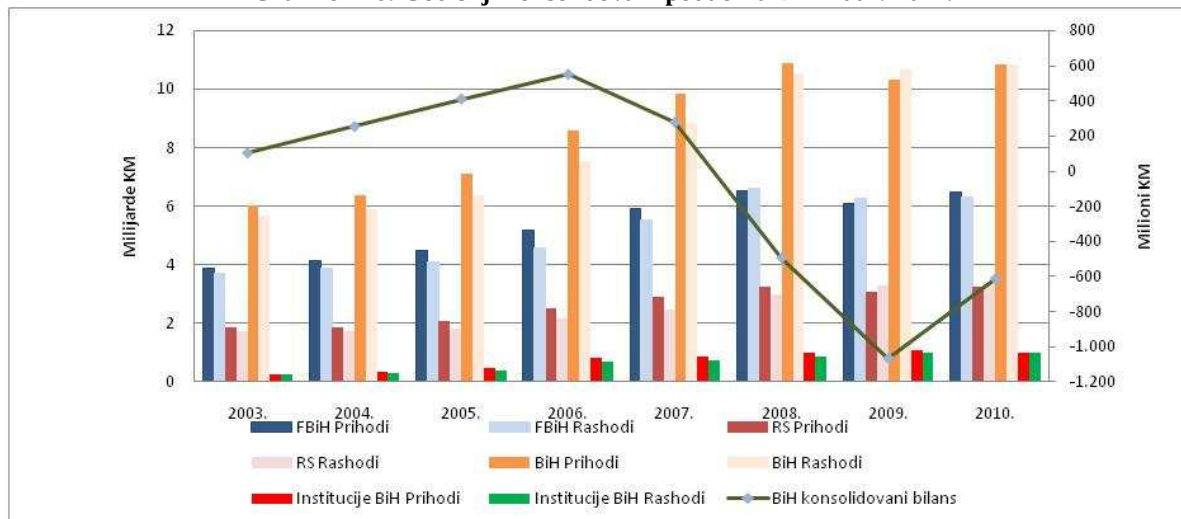
Posmatra li se servisiranje javnog duga od strane Bosne i Hercegovine, treba istaći da je u 2011. godini je na servisiranje obaveza dospjelih na ime javnog vanjskog duga utrošeno oko 162 miliona KM. Od navedenog iznosa, 101,5 miliona KM ili 63% se odnosi na servisiranje duga FBiH, 59 miliona KM ili 36% za dug RS te za dug Brčko distrikta i institucija BiH 1,4 miliona KM, odnosno 1%. Za otplatu glavnice je isplaćeno 70% sredstava, dok je preostalih 30% isplaćeno na ime kamata, servisnih i ostalih troškova.

OPŠTA VLADA

Prema preliminarnim podacima Centralne banke BiH, konsolidovana BiH je u 2010. godini ostvarila deficit od preko 600 miliona KM ili 2,5% BDP-a²⁷. Deficit je uzrokovan manjkom u konsolidovanoj RS od 417,7 miliona KM te manjkom od 131,6 miliona KM u FBiH i 75,1 miliona KM u Institucijama BiH. Brčko distrikt bilježi blagi suficit od 12 miliona KM. Na donjem grafikonu je dat pregled prihoda i rashoda konsolidovanih BiH, FBiH i RS te prikazan ostvareni suficit odnosno deficit na nivou konsolidovane BiH u posljednjih osam godina.

²⁷ BDP prema proizvodnom pristupu

Grafikon 16: Godišnji konsolidovani podaci za BiH 2002.-2011.

Izvor: Centralna banka BiH

U strukturi prihoda konsolidovane BiH u 2010. godini najveće učešće imaju porezni prihodi i to porezi na robe, usluge i međunarodnu trgovinu (44%) te doprinosi za socijalno (35%). Socijalna davanja s druge strane, sa učešćem od 37% predstavljaju najveći izdatak u ukupnoj strukturi javnih rashoda.

Poboljšanju fiskalne pozicije u 2010. godini u odnosu na 2009. godinu, odnosno smanjenju deficita za preko 40%, doprinio je rast ukupnih prihoda za 5%, dok su ukupni javni rashodi rasli za 2%. Poreski prihodi konsolidovane Bosne i Hercegovineu posmatranom periodu bilježe rast od 5%, prvenstveno zahvaljujući rastu poreza na robe i usluge i na međunarodnu trgovinu za 7%. Javne rashode pak karakteriše stagnacija izdvajanja za plate i naknade i pad izdvajanja za socijalna davanja od 5%.

Analogno prethodno navedenim podacima za konsolidovanu BiH, prihodi konsolidovanih entiteta u 2010. godini bilježe rast od 7% za FBiH i 5% za RS. S druge strane, kod rashoda konsolidovane FBiH zabilježen je rast od 1%. U isto vrijeme, rashodi konsolidovane RS bilježe rast od 3% u 2010. godini. Socijalna davanja, kao najznačajniji izdatak u strukturi rashoda konsolidovanih entiteta bilježe pad od 6% u FBiH i pad od 2% u RS. Posmatra li se pak stanje sektora opšte vlade u 2011. godini, u prvom polugodištu je evidentiran suficit konsolidovane BiH od 8 miliona KM²⁸.

Bosna i Hercegovina treba nastaviti sa provođenjem mjera restriktivne fiskalne politike i smanjenja javne potrošnje u cilju unaprijeđenja fiskalne pozicije. Poseban izazov u tom domenu za BiH predstavljaju i uslovi koji u sklopu trogodišnjeg stand-by aranžmana sa MMF-om stoje pred Bosnom i Hercegovinom, a koji su takođe u skladu sa prethodnom konstatacijom.

²⁸ Izvor: Odjeljenje za makroekonomsku analizu Upravnog odbora Uprave za indirektno-neizravno oporezivanje, „Konsolidovani izvještaj za BiH“, 2011.

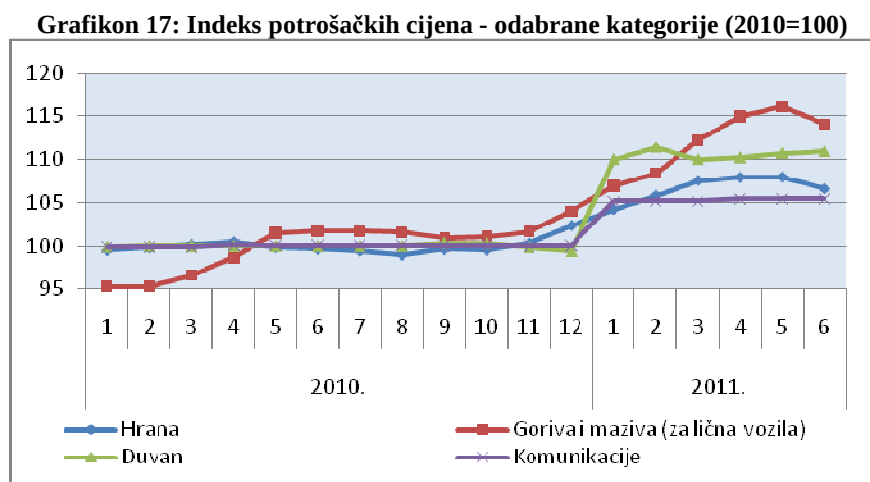
III CIJENE, MONETARNI I FINANSIJSKI SEKTOR

Cijene

Cijene u BiH su i u drugom kvartalu 2011. godine nastavile rasti zahvaljujući snažnom rastu cijena nafte i hrane na svjetskom tržištu. Najveća poskupljenja su zabilježena prvenstveno u kategorijama hrane i bezalkoholnih pića, transporta te alkohola i duvana. To su ujedno kategorije koje čine oko 45% od ukupnog pondera CPI indeksa pa je i doprinos ovih kategorija opštem rastu cijena bio dominantan. Inflacija u BiH mjerena CPI indeksom u prvom polugodištu 2011. godine je iznosila 3,6% g/g.

Cijena hrane na svjetskom tržištu se u prvom polugodištu 2011. godine ubrzano uvećavala dostigavši u junu rast od 33%²⁹ g/g. Analogno spomenutom, došlo je do poskupljenja hrane na bh. tržištu. U P1 2011. godine cijene u kategoriji hrane i bezalkoholnih pića su uvećane za oko 6,9% g/g. Poskupljenje žitarica je direktno podstaklo rast cijena proizvoda od brašna. Tako su cijene u kategoriji brašna i žitarica u BiH povećane za 13% g/g u P1 2011. godine. Značajan doprinos rastu cijena hrane u BiH u spomenutom periodu je bio kroz poskupljenje ulja i masti (23% g/g) kao i poskupljenja u kategoriji mlijeka, sira i jaja (4,5% g/g). Rast cijena spomenutih kategorija se naročito intenzivirao u K2 2011. godine.

Cijene u kategoriji transporta su značajno uvećane u P1 2011. godine. Sirova nafta na svjetskom tržištu je konstantno poskupljivala od početka godine a naročito u K2 2011. godine. U junu 2011. godine cijena nafte je uvećana za 41,9%³⁰ u odnosu na isti mjesec 2010. godine. Slično su se ponašale cijene nafte i naftnih derivata u BiH. Zapaženo poskupljenje ovog energenta je rezultiralo poskupljenjem cijena nafte i benzina u BiH za oko 14% g/g u P1 2011. godine.

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Kategorija stanovanja vodosnadbijevanja, električne energije, plina i drugih energenata je u P1 2011. godine zabilježila rast cijena od 1,5% g/g. Cijena prirodnog gasa na svjetskom tržištu je u P1 2011. godine uvećana za oko 22%³¹ g/g što je doprinijelo da cijene gasa u BiH budu veće za oko 13,8% g/g u istom

²⁹ Izvor: Međunarodni monetarni fond (MMF) baza podataka, Food index.

³⁰ Izvor: MMF baza podataka, Average Petroleum Spot index of UK Brent, Dubai, and West Texas.

³¹ Izvor: MMF baza podataka, Russian Natural Gas, u Njemačkoj.

periodu. Značajan doprinos rastu cijena kategorije stanovanja i energenata je bio kroz poskupljenje cijena vode (1,8% g/g), dok se cijena električne enrgije u P1 2011. godine nije mijenjala.

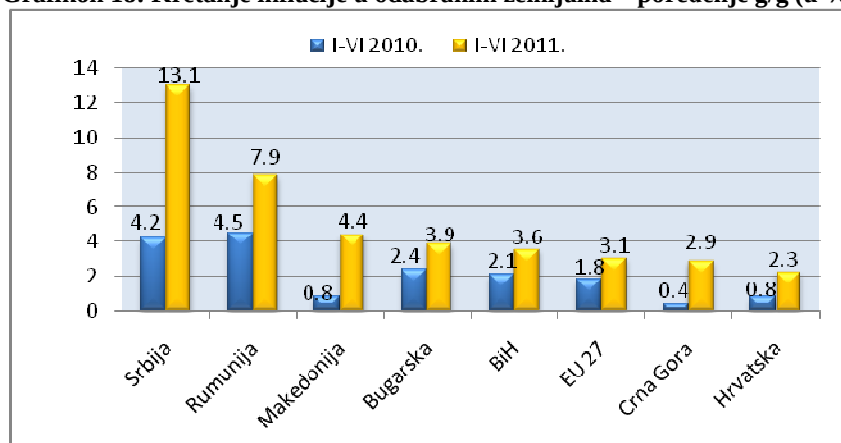
Nakon jednokratnog poskupljenja cijena u kategoriji duvana i alkohola, uslijed uvođenja akciza na duvan i duvanske proizvode na početku 2011. godine, nije bilo značajnijih poskupljenja u spomenutoj kategoriji te su cijene u prosjeku u P1 2011. godine uvećane za 7,9% g/g.

Slično je i u kategoriji komunikacija. Nakon poskupljenja cijena telefonskih usluga (fiksna telefonija) na početku 2011. godine nije došlo do novih poskupljenja spomenutih usluga. Time su cijene ove kategorije u P1 2011. godine uvećane za 5,4% g/g.

Sve ostale kategorije CPI indeksa nisu imale značajnijih promjena u kretanju cijena u odnosu na 2010. godini i time nisu bitno determinisale rast cijena u prvom polugodištu 2011. godine.

U analizi kretanja cijena u regionu registrovan je snažniji rast cijena u svim zemljama u P1 2011. godine u odnosu na 2010. godinu (grafikon ispod). Kao i prethodnih godina, najveća inflacija je registrovana u Srbiji dok su Hrvatska i Crna Gora zabilježile rast cijena ispod prosjeka EU 27.

Grafikon 18: Kretanje inflacije u odabranim zemljama – poređenje g/g (u %)

Izvor: Agencije za statistiku odabranih zemalja

Razvoj monetarnog sektora u BiH

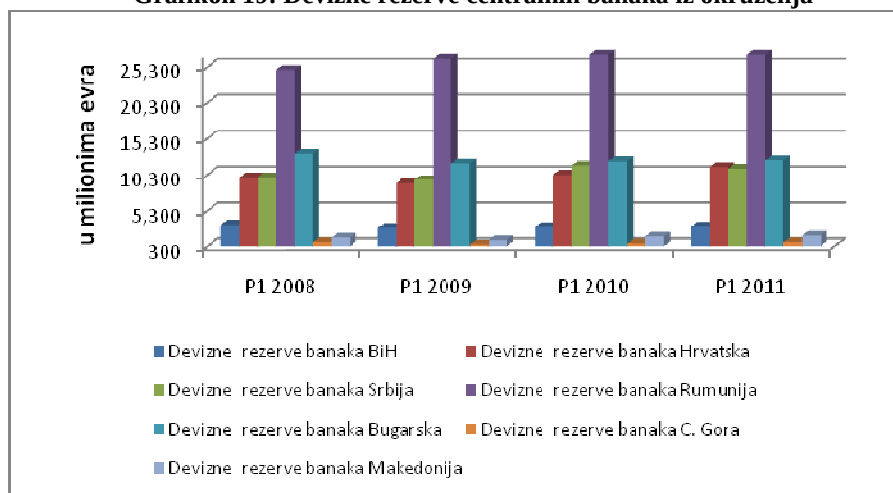
Ukupne devizne rezerve i tokom drugog tromjesečja 2011. godine nastavljaju da se smanjuju, ali znatno sporije u odnosu na prethodna tri mjeseca.³² Međutim, ovo smanjenje ukupnih deviznih rezervi nije se odrazilo na njihovo kretanje posmatrano na godišnjem nivou. Na kraju prvog polugodišta posmatrane godine devizne rezerve bilježe rast od 2,3% u odnosu na prvo polugodište prethodne godine, čime dostižu nivo u apsolutnom iznosu od oko 6,1 milijardu KM. Iako su dešavanja u vanjskoj trgovini pozitivnog predznaka, to se nije toliko odrazilo na devizne rezerve. Nedostatak priliva novčanih sredstava, kao i smanjenje direktnih stranih investicija u odnosu na isti period prethodne godine, mnogo više su uticali na nisku stopu rasta deviznih rezervi.

³² Kvartalna stopa rasta u prvom tromjesječju 2011. je iznosila -4,86% (K1/K4), a u drugom -0,85% (K1/K2).

U strukturi deviznih rezervi u odnosu na K1 posmatrane godine došlo do zamjene mjesta prve dvije vodeće kategorije. Time su vodeća kategorija deviznih rezervi postali depoziti kod inostranih banaka sa učešćem od 53,1%. Na kraju posmatranog perioda dostižu nivo od oko 3,2 milijarde KM. Posmatrano u odnosu na prvo polugodište prethodne godine bilježe rast od čak 46,5% (ili rast od oko 1 milijarde KM). Druga po značaju kategorija deviznih rezervi su investicije u vrijednosne papire čije učešće u ukupnim deviznim rezervama iznosi 43%. Kao i na kraju prvog tromjesečja, tako i na kraju drugog bilježe negativne stope rasta. Kontinuirano smanjenje dovelo je do smanjenja posmatranog i na godišnjem nivou, čime je zabilježeno smanjenje u odnosu na P1 prethodne godine iznosilo 26,2% (ili smanjenje od 930,2 miliona KM). Na kraju prvih šest mjeseci 2011. godine dostižu nivo od 2,6 milijardi KM.

Od ostalih kategorija deviznih rezervi, čije je učešće malo, jedino zlato bilježi rast u odnosu na prvo polugodište prethodne godine.³³

Grafikon 19: Devizne rezerve centralnih banaka iz okruženja

Izvor: Centralna banka BiH

Na kraju prvih šest mjeseci 2011. godine, **nivo bruto deviznih rezervi** bio je dovoljan za finansiranje 4,6 mjeseci prosječnog uvoza BiH roba i usluga³⁴, što predstavlja zadovoljavajući koeficijent sa aspekta finansijske stabilnosti.³⁵ Ovakav odnos deviznih rezervi prema mjesecima uvoza roba i usluga predstavlja u isto vrijeme i zadovoljavajući pokazatelj eksterne likvidnosti BiH ekonomije³⁶.

Devizne rezerve CBBiH služe, takođe, kao pokazatelji stabilnosti i održivosti valutnog odbora, kao i pokazatelji izloženosti finansijskom riziku što se posmatra kroz pokrivenost rezervnog novca (monetarne

³³ Zlato (54,3% g/g), držanje SDR-a (-94,7% g/g), strana valuta (gotovina) u trezoru CBBiH (-6,9% g/g).

³⁴ Za uvoz roba za prvih šest mjeseci korišteni su zvanični podaci CBBiH (Vanjski sektor), kao i za uvoz usluga za prva tri mjeseca. Za uvoz usluga za drugo tromjesečje korištene su projekcije DEP-a, bazirane na zvaničnim podacima CBBiH.

³⁵ Koeficijent pokazuje da se 4,6 mjeseci uvoza može finansirati deviznim rezervama CBBiH, u slučaju finansiranja deficita tekućeg računa. Prema teoriji međunarodne trgovine ukupne devizne rezerve bi trebale pokrivati najmanje 3 mjeseca prosječnog uvoza.

³⁶ Kao indikatori eksterne pozicije se koriste: odnos deviznih rezervi prema uvozu roba i usluga (u mjesecima), odnos deviznih rezervi i kratkoročnog duga, odnos deviznih rezervi prema PDB-u i odnos otplate duga i BDP-a. Pošto za BiH nema raspoloživih podataka o servisiranju spoljnog duga nevladinih sektora, nego samo podataka o spoljnom dugu sektora vlade, odnos deviznih rezervi i kratkoročnog duga se ne može pratiti. Kao indikator, u ovom slučaju je primjenjiv odnos deviznih rezervi i uvoza roba i usluga, kao i učešće deviznih rezervi u BDP-u.

baze- $M0$)³⁷ deviznim rezervama i pokrivenost novčane mase ($M2$)³⁸. U skladu sa gore navedenim, pokrivenost novčane mase ($M2$) deviznim rezervama na kraju prvog polugodišta posmatrane godine je iznosila 43,5%, a rezervnog novca, direktno kreiranog od strane Centralne banke BiH, 109,7% što zadovoljava kriterijume stabilnosti valutnog odbora.³⁹

Rezervni novac (monetarna baza, primarni novac) tokom drugog kvartala 2011. godine nastavlja sa negativnom stopom rasta. Međutim, posmatrano u odnosu na prvo polugodište prethodne godine bilježi rast od 3,3% čime dostiže nivo u iznosu od 5,5 milijardi KM. Niska stopa rasta rezervnog novca, prvenstveno je posljedica smanjenja depozita banaka kod monetarnih vlasti (smanjenje od 1,5% g/g). Druga, značajnija kategorija rezervnog novca - gotovina izvan monetarnih vlasti⁴⁰ bilježi rast od 9,7% g/g.⁴¹

Monetarni agregat M2, odnosno, ukupna novčana masa, na kraju prvog polugodišta posmatrane godine, dostiže nivo od skoro 14 milijardi KM, što je 5,1% više nego u istom periodu prethodne godine. Posmatrano na kvartalnom nivou i tokom drugog kvartala 2011. godine bilježi znatno nisku stopu rasta (0,45% K2/K1 2011.). Na kretanje novčane mase utiče niz faktora: kretanje njenih komponenti, kretanje deviznih rezervi kao i kretanje novčanog multiplikatora.⁴²

Ako se kretanje novčane mase posmatra kroz kretanje njenih komponenti, uočava se da su obje dale svoj doprinos rastu agregata M2, iako $M1$ ⁴³ za dva puta više nego QM⁴⁴. Transakcijski novac ($M1$) je porastao za 8% u odnosu na isti period prethodne godine, čime je dostigao nivo u iznosu od oko 6,3 milijarde KM. Do rasta ovog agregata doveo je rast obje njegove komponente, i to depozita po viđenju u domaćoj valuti od 6,6% g/g, a gotovine izvana banaka od 10,9% g/g. Kvazi novac je u posmatranom periodu rastao stopom od 2,9% g/g, čime je dostigao nivo od oko 7,7 milijardi KM. Na ovako nisku stopu rasta najviše se odrazilo rast naznačajnije kategorije kvazi novca - oročeni i štedni depoziti u stranoj valuti. Rast navedene kategorije agregata QM u prvom polugodištu 2011. godine je iznosio svega 2,1% g/g. Što se tiče druge dvije komponente kvazi novca, oročeni i štedni depoziti u domaćoj valuti su rasli stopom od 10,5% g/g, a depoziti po viđenju u stranoj valuti su se smanjili stopom od 2,9% g/g.

Novčani (monetarni) multiplikator zajedno sa rezervnim novcem služe Centralnoj banci da utiče na regulisanje i mjerenje nivoa novčane mase. Ovaj koeficijent na kraju prvog polugodišta posmatrane godine bilježi rast i iznosio je 2,520. Na rast novčanog multiplikatora najviše se odrazilo smanjenje vrijednosti koeficijenta „rr“, čije smanjenje je rezultat promjene zvanične stope obaveznih rezervi sa početkom godine. Sa promjenom stope došlo je do smanjenja udijela rezervi u ukupnim depozitima. Sa

³⁷ $M0$ - (rezervni novac, primarni novac ili monetarna baza) se sastoji od gotovine izvan monetarnih vlasti, depozita banaka kod monetarnih vlasti i ostalih depozita kod monetarnih vlasti.

³⁸ $M2$ - (novac u širem smislu) se sastoji od transakcijskog novca ($M1$) i kvazi novca (QM).

³⁹ Svaka jedinica novčane mase ($M2$) mora imati pokriće u deviznim rezervama, a minimalna pokrivenost rezervnog novca ($M0$) deviznim rezervama po „Currency board“ aranžmanu iznosi 100.

⁴⁰ Gotovina izvan monetarnih vlasti predstavlja gotov novac koji se nalazi izvan centralne banke (monetarnih vlasti), ali se nalazi u bankarskom sistemu (u blagajni banaka u vidu papirnih i kovanih novčanica).

⁴¹ Treća kategorija rezervnog novca - ostali depoziti po viđenju kod monetarnih vlasti bilježe rast od čak 45,1% g/g, ali je njihovo učešće u ukupnom $M0$ svega 0,2%.

⁴² Novčani (monetarni) multiplikator-m) predstavlja koeficijent koji pokazuje koliko se mijenja novčana masa shodno određenoj promjeni u monetarnoj bazi.

⁴³ $M1$ - (transakcioni novac) se sastoji od gotovine izvan banaka i depozita po viđenju u domaćoj valuti.

⁴⁴ QM- (kvazi novac) se sastoji od depozita po viđenju u stranoj valuti i štednih i oročenih depozita u domaćoj i stranoj valuti.

druge strane, koeficijent „cr“ je bilježio povećanje i na taj način dao svoj doprinos rastu novčanog multiplikatora.

Osnovica za obračun OR nastavlja da se smanjuje i tako na kraju prvog polugodišta dostiže nivo od oko 15,1 milijardu KM, što predstavlja smanjenje od 4,2% u odnosu na isti period prethodne godine. Ako se posmatra valutna struktura osnovice, uočava se da je veći dio osnovice za obračun OR u inostranim valutama (57%), a manji (43%) u domaćoj valuti.⁴⁵ Od 1. februara 2011. godine na snazi je i nova odluka Upravnog vijeća CB kojom je stopa OR promijenjena, ali je u primjeni i dalje diferencirana stopa⁴⁶ OR. Primjenom ove mjere Centralne banke, prosječna OR je smanjena za 21,3% g/g, a višak sredstava povećan za 13,8% g/g. U isto vrijeme je počela i primjena jedinstvene stope naknade kako na sredstva po osnovu OR, tako i na sredstva iznad zakonski propisane OR.⁴⁷ Na kraju prvog polugodišta stopa naknade je iznosila 1%.

Na kraju prvih šest mjeseci posmatrane godine prosječna stopa OR je iznosila 8,55%, dok je implicitna stopa⁴⁸ iznosila 19,1%. Implicitna stopa je jasan pokazatelj likvidnosti bankarskog sektora, iz kojeg se može vidjeti da naše komercijalne banke nemaju problema sa održavanjem likvidnosti.

Tabela 5: Implicitna i prosječna stopa obavezne rezerve

	P1 2008	P1 2009	P1 2010	P1 2011
Implicitna stopa	21,1%	17,6%	19,3%	19,1%
Stopa OR	18,0%	10,2%	10,4%	8,6%

Izvor: Centralna banka BiH

Bankarski sektor u BiH

Za razliku od prve polovine 2010. godine kada je bankarski sektor ostvario negativan finansijski rezultat, u prvoj polovini 2011. godine ukupan finansijski rezultat bankarskog sektora iznosio je 82,9 mil. KM. Doprinos pozitivnom poslovanju dali su rast ukupnih prihodi od 5,1% g/g, i smanjenje ukupnih rashoda za 12,6% g/g. Najveći utjecaj na rast ukupnih prihoda imali su operativni prihodi, dok su ukupni prihodi od kamata i slični prihodi zabilježili smanjenje na godišnjoj razini. Na smanjenje ukupnih rashoda utjecalo je smanjenje i kamatnih i neamatnih rashoda⁴⁹.

Bilančna suma⁵⁰ na kraju prvog polugodišta iznosila je 21,2 mlrd. KM. Zabilježena godišnja stopa rasta iznosila je 1,1%. Na rast bilančne sume utjecali su s jedne strane rast potraživanja, a s druge strane rast oročenih i štednih depozita u domaćoj i stranoj valuti, ostalih depozita po viđenju u domaćoj valuti i

⁴⁵ Izvor: Bilteni CBBiH. Zadnji dostupni podaci su K1 2011. godinu (Bilten 1, 2011.).

⁴⁶ Upravno vijeće Centralne banke Bosne i Hercegovine (CBBiH) donijelo je odluku o smanjenju stope obavezne rezerve na depozite koji ulaze u osnovicu za obračun obavezne rezerve, čija je ročnost do jedne godine, sa 14% na 10%. Stopa obavezne rezerve na depozite oročene na period duži od jedne godine ostaje 7%.

⁴⁷ Stopa naknade se utvrđuje na osnovu prosjeka kamatne stope koju u istom periodu CBBiH ostvari na tržištu na prekonoćne depozite.

⁴⁸ Implicitna stopa OR predstavlja odnos ukupno prosječnog iznosa novčanih sredstava na računima rezervi komercijalnih banaka i ukupne osnovice za obračun OR.

⁴⁹ Nekonsolidirani podaci izvješća o dobiti i gubitku na BiH razini, dobiveni su sumiranjem izvješća na entitetskoj razini. Izvor: Entitetske agencije za bankarstvo.

⁵⁰ Konsolidirana bilanca stanja komercijalnih banaka. Izvor: CBBiH.

kapitalnog računa. Rast inozemne aktive i inozemne pasive bio je negativan, što znači da su banke iz BiH manje držale sredstva kod inozemnih finansijskih institucija, kao i da su se manje zaduživale.

Iako su komercijalne banke ostvarile pozitivne poslovne rezultate u prvom polugodištu, i dalje je prisutno povećanje nekvalitetnih kredita u kreditnom portfoliju. Plasirani krediti čine 65,1% aktive banaka. Također, banke su i dalje suočene s povećanjem dospjelih potraživanja po osnovu datih kredita i poslova lizinga⁵¹ (41,3% g/g).

Tabela 6: Klasifikacija kredita datih fizičkim i pravnim osobama

Razdoblje	A	B	C	D	E
I-VI 2009	81,4%	14,8%	2,3%	1,5%	0,0%
I-XII 2009	78,3%	15,8%	3,8%	2,1%	0,0%
I-VI 2010	76,4%	14,9%	5,5%	3,2%	0,0%
I-XII 2010	75,1%	13,5%	5,7%	4,6%	1,1 ⁵² %
I-VI 2011	75,6%	12,6%	5,6%	5,1%	1,0%

Izvor: Entitetske agencije za bankarstvo

U prvoj polovini 2011. godine povećana je kreditna aktivnost banaka u odnosu na prošlu godinu. Ukupni krediti na kraju prvog polugodišta iznosili su 15,1 mlrd. KM i veći su u odnosu na isto razdoblje prošle godine za 6,0%, odnosno 851,4 mil. KM. Najveći doprinos rastu ukupnih kredita dali su krediti plasirani sektoru nefinancijskih poduzeća koji su u pomenutom razdoblju iznosili 8,0 mlrd. KM i zabilježili su rast od 7,2% g/g. S druge strane, krediti dati sektoru stanovništva i dalje bilježe znatno skromnije stope rasta od sektora nefinancijskih poduzeća. Krediti stanovništvu na kraju prvog polugodišta iznosili su 6,4 mlrd. KM što predstavlja povećanje od 1,9% u odnosu na prvo polugodište 2010. godine. Krediti komercijalnih banaka u BiH daleko najvećim dijelom su plasirani upravo ovim sektorima. Krediti nefinancijskim poduzećima čine 53,3% ukupno plasiranih kredita, dok krediti stanovništvu 42,4%.

Ukupna prosječna ponderirana EKS⁵³ na kredite u BiH za prvo polugodište iznosila je 8,60% i manja je od iste prošle godine za 0,58 postotnih bodova. Također, promatrajući prema ročnosti, i ukupna kratkoročna i dugoročna kamatna stopa zabilježili su smanjenje u odnosu na prvo polugodište 2010. godine. Ukupna prosječna ponderirana kratkoročna EKS iznosila je 8,38% u prvoj polovini tekuće godine i manja je za 0,31 postotni bod u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Ukupna prosječna ponderirana dugoročna EKS zabilježila je još veće smanjenje, tj. s 9,61% koliko je iznosila za prvo polugodište prošle godine, na 8,70% ove godine. Međutim, ova smanjenja kamatnih stopa treba uzeti s rezervom, budući da u poređenju s prvim kvartalom 2011. godine je zabilježen rast kod sve tri kategorije.

Ukupni depoziti u prvoj polovini 2011. godine iznosili su 12,6 mlrd. KM i zabilježili su usporavanje rasta. Za promatrano razdoblje godišnja stopa rasta iznosila je svega 1,3%, dok je u istom razdoblju prošle godine iznosila 6,8%. Najveći doprinos rastu dali su depoziti stanovništva koji imaju i najveće učešće u

⁵¹ Poslovi lizinga imaju skromno učešće u poslovnim aktivnostima banaka, tako da se stavke mogu uzeti kao pokazatelj kretanja kreditnih aktivnosti banaka.

⁵²

⁵³ Ukupna ponderirana efektivna kamatna stopa na plasirane kredite za cijelu BiH (kao i kratkoročna i dugoročna EKS za BiH) dobivena je ponderiranjem ukupne efektivne kamatne stope na kredite za RS i ukupne efektivne kamatne stope na kredite u FBiH. Kao ponderi su korištena učešća ukupnih plasmana u FBiH i ukupnih plasmana u RS u ukupnim plasmanima u BiH. Podaci o iznosu plasmana i kamatnih stopa po entitetima dobiveni su od entitetskih agencija za bankarstvo. Prosječne kamatne stopa na kredite i depozite koje objavljuje Centralna banka BiH dat je u Privitku.

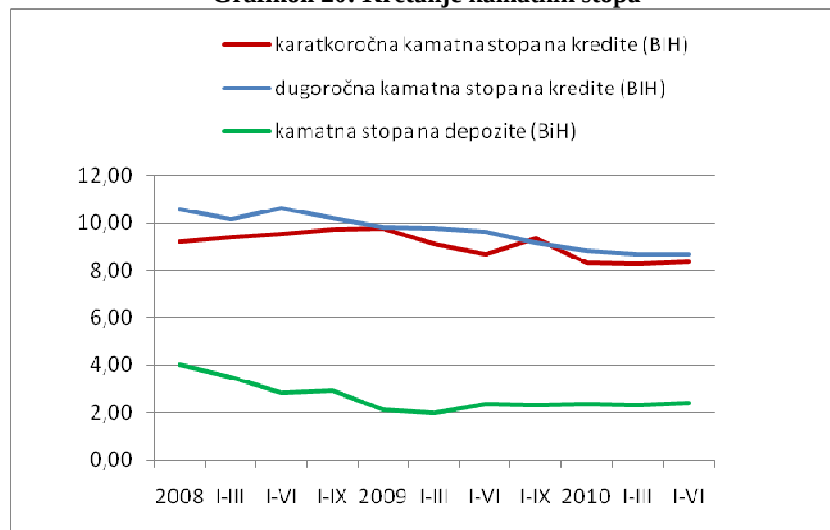
ukupnim depozitima (53,3%). Na kraju polugodišta iznosili su 6,7 mlrd. KM i veći su za 10,4% g/g, dok su u prvoj polovini prošle godine imali rast od 15,4% g/g.

Također, na usporavanje rasta ukupnih depozita utjecaj je imao i negativan rast depozita nefinancijskih poduzeća. Ovi depoziti iznosili su 3,7 mlrd. KM i manji su za 4,2% g/g. Depoziti ovog sektora čine 29,1% ukupnih depozita na bh. bankama.

Pored sektora stanovništva i nefinancijskih poduzeća, sektor čiji depoziti imaju značajan udio u ukupnim depozitima jesu depoziti opće vlade (12,1%). Međutim, depoziti ovog sektora bilježe višegodišnji negativan trend rasta, vjerojatno zbog problema likvidnosti vlada entiteta čiji depoziti u ukupnim depozitima opće vlade učestvuju s 44,2%. Depoziti vlada entiteta u prvom polugodištu imali su negativnu stopu rasta od 29,8% g/g.

Ukupna prosječna ponderirana EKS na depozite⁵⁴ u prvoj polovini 2011. godine iznosila je 2,41% i nije zabilježila značajnije promjene u odnosu na prošlu godinu.

Grafikon 20: Kretanje kamatnih stopa

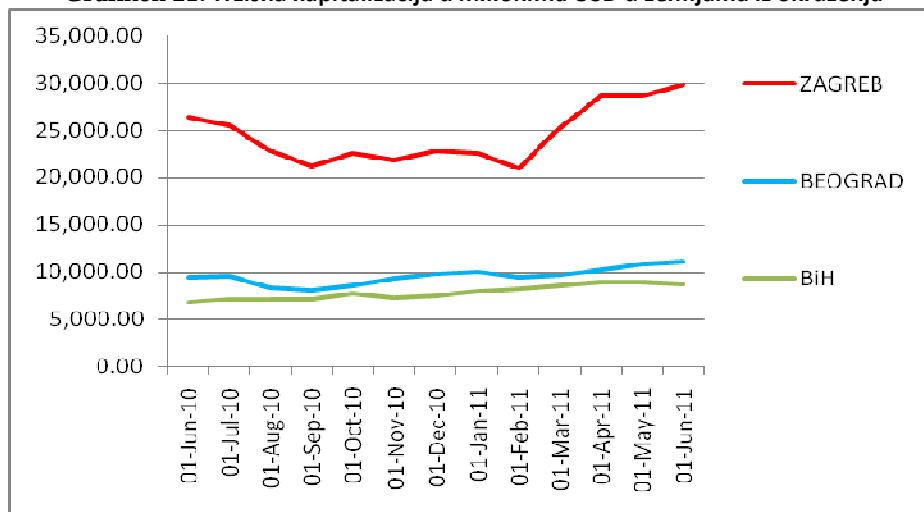
Izvor: Entitetske agencije za bankarstvo

Tržište kapitala

Neujednačeno kretanje berzanskih indeksa u svijetu kao posljedica globalnih ekonomskih tokova u 2010. godini se nastavilo i u prvom polugodištu 2011. godine, uz blagi ali evidentan oporavak tokom cijelog perioda. Slično stanje je i na Sarajevskoj i Banjaalučkoj berzi koje bilježe rast prometa i ukupne kapitalizacije u toku ovoga perioda.

⁵⁴ Ukupna ponderirana efektivna kamatna stopa na depozite u BiH dobivena je ponderiranjem ukupne efektivne kamatne stope na depozite u RS i iste u FBiH. Kao ponderi su korišteni udjeli depozita u RS i FBiH u ukupnim depozitima u BiH. Podaci o iznosu depozita i kamatnih stopa po entitetima dobiveni su od entitetskih agencija za bankarstvo.

Grafikon 21: Tržišna kapitalizacija u milionima USD u zemljama iz okruženja

Izvor: FEAS (Federation of Euro-Asian Stock Exchanges)

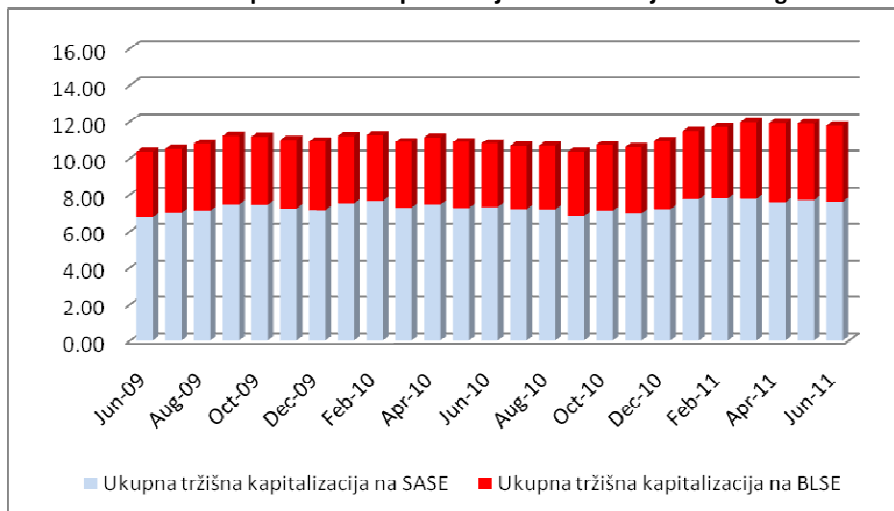
Tržišna kapitalizacija

Ukupna tržišna kapitalizacija⁵⁵ Sarajevske i Banjalučke berze (SASE i BLSE) iznosila je na kraju juna 2011. godine 11,77 milijardi KM što predstavlja rast od 9,1% u poređenju sa iznosom kapitalizacije na kraju juna 2010. godine.

Poredeći vrijednosti kapitalizacije na Sarajevskoj berzi (SASE) u junu 2011. godine sa vrijednostima u junu 2010. godine zabilježen je rast od 3,9%.

Kapitalizacija na Banjalučkoj berzi (BLSE) u martu 2011. godine bilježi rast od 19,9% u poređenju sa vrijednosti u junu 2010. godine.

Grafikon 22: Ukupna tržišna kapitalizacija u BiH na kraju P1 2011. godine

Izvor: SASE i BLSE

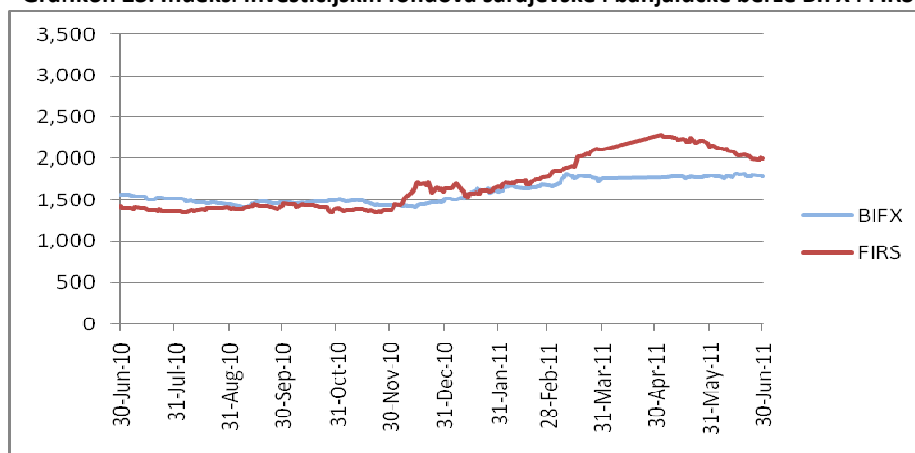
⁵⁵ Kapitalizacija – zbir produkata cijena dionica i obima dionica kojima se trgovalo na berzama;

Indeksi

Umjereni rast Indeksa investicijskih fondova Sarajevske i Banjalučke berze (BIFX i FIRS)⁵⁶, koji je počeo u zadnjem kvartalu 2010. godine, se nastavio i u prva dva kvartala 2011. godine. Vrijednost BIFX-a na dan 30. juna 2011. godine je iznosila 1.785,7 poena i u odnosu na vrijednost 30. juna 2010. godine zabilježila je minimalan rast od 13,7 %, dok je apsolutna promjena iznosila je 215,9 indeksnih poena.

Vrijednost FIRS-a je iznosila je 1.997,9 poena na dan 30. juna 2011. godine. Apsolutna promjena iznosila je 1.997,9 indeksna poena, što predstavlja rast od 40,9 % u odnosu na vrijednosti 30. juna 2010. godine. Početkom 2011. godine vrijednost indeksa BIFX je počela rasti te ponovno ostvarila veću vrijednost od indeksa BIFX.

Grafikon 23: Indeksi investicijskih fondova sarajevske i banjalučke berze BIFX i FIRS

Izvor: SASE i BLSE

Identičnu sliku kretanja na BiH berzama vidimo i kroz reprezentativne indekse Sarajevske (SASX-10 i SASX-30) i Banjalučke berze (BIRS i ERS-10) koji predstavljaju kretanje cijena dionica najuspješnijih kompanija listiranih na te dvije berze⁵⁷.

⁵⁶ Indeksi obje berze izračunati su na osnovu prosječne cijene dionica 11 najuspješnijih investicijskih fondova u slučaju Sarajevske berze (BIFX) i 13 IF-ova Banjalučke berze (FIRS).

⁵⁷ **U sastav SASX-10 ulaze:** JP Elektroprivreda BiH d.d. Sarajevo, BH-Telecom d.d. Sarajevo, JP Elektroprivreda HZHB Mostar, Hrvatske telekomunikacije d.d. Mostar, Fabrika duhana Sarajevo d.d. Sarajevo, Energoinvest d.d. Sarajevo, Bosnalijek d.d. Sarajevo, Energopetrol d.d. Sarajevo, IK Banka d.d. Zenica, Tvornica Cementa Kakanj d.d. Kakanj.

U sastav BIRS od 20.05.2011. godini ulaze: Telekom Srpske a.d. B.Luka. Nova banka a.d. B.Luka. Hidroelektrane na Drini a.d.. Hidroelektrane na Trebišnjici. a.d.. RiTE Gacko a.d.. Tržnica a.d. B. Luka. RiTE Ugljevik a.d. Ugljevik., Elektrokrajina a.d. B. Luka. Rafinerija nafte a.d. B.Brod. Rafinerija ulja a.d. Modriča. Elektro-Bijeljina a.d. Bijeljina. ZTC Banja Vrućica a.d. Teslić. Hidroelektrane na Vrbasu a.d. Mrkonjić Grad. Boksit a.d. Milići. Elektro Doboj a.d. Doboj. Hemijska industrija destilacija a.d. Teslić. Krajina GP a.d. B.Luka. Birač a.d. Zvornik. Dunav osiguranje a.d. B.Luka. Banjalučka pivara a.d. Banja Luka.

U sastav ERS-10 ulaze Elektrodistribucija a.d. Pale, RiTE Ugljevik a.d. Ugljevik, Elektrohercegovina a.d. Trebinje, Elektro Bijeljina a.d. Bijeljina, Elektro Doboj a.d. Doboj, Hidroelektrane na Drini a.d. Višegrad, Hidroelektrane na Vrbasu a.d. Mrkonjić Grad, Hidroelektrane na Trebišnjici a.d. Trebinje, RiTE Gacko a.d. Gacko, Elektrokrajina a.d. B.Luka.

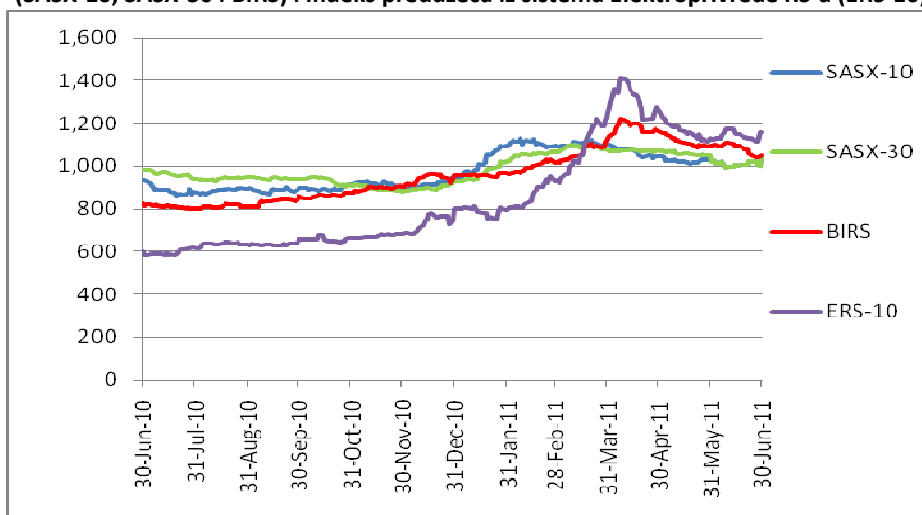
U periodu od 30.06.2010. do 30.06.2011. godine vrijednost SASX-10 je porasla za 102 indeksna poena, što predstavlja rast od 10,9 %, dok je reprezentativni index sarajevske berze SASX-30 evidentirao minimalan rast od 52 indeksna poena odnosno rast od svega 5,3 %.

U istom periodu BIRS je od 30.06.2010. do 30.06.2011. godine ostvario rast od 228 indeksna poena odnosno rast od 27,67% dok je ERS-10 zabilježio rast od 558 indeksnih poena, odnosno značajan rast od 93,2 %.

Kao što se vidi na grafu ispod, SASX-10 i SASX-30, bilježe gotovo identičan minimalan rast vrijednosti indeksa.

Vrijednost indeksa BIRS i elektroenergetskog indeksa ERS-10 počinju značajnije rasti početkom februara 2011. godine da bi krajem mjeseca marta premašili sa svojim vrijednostima indekse SASX-10 i SASX-30. U okviru indeksa ERS-10 najveću promjenu vrijednosti su imale rast vrijednosti akcija RITE Gacko od 90,5%, Elektro distribucija AD Pale 65,8% i RITE Ugljevik od 61,9%.

Grafikon 24: Indeksi najuspješnijih kompanija na Sarajevskoj i Banjalučkoj berzi (SASX-10, SASX-30 i BIRS) i indeks preduzeća iz sistema Elektroprivrede RS-a (ERS-10)

Izvor: SASE i BLSE

BATX (Bosnian Traded Index)

Bosanski Traded Indeks (BATX) je kapitalizovano ponderirani cjenovni indeks⁵⁸, koji se sastoji od najlikvidnijih i najviše kapitaliziranih dionica, kojima se trguje na Sarajevskoj i Banjalučkoj berzi. Indeks se računa u stvarnom vremenu uz vrijednosti izražene u EUR, USD i KM. BATX je cjenovni indeks ponderisan tržišnom kapitalizacijom učesnika u indeksu. U zadnjem izmjenjenom sastavu (29.06.2011. godine) učestvuju: BH Telecom (25,7%), Bosnalijek (15,6%), Fabrika Duhana Sarajevo (12,1%), JP Elektroprivreda BIH (17,3%), Nova Banka AD Banja Luka (5,7%), Telekom Srpske(23,6%).Početni datum listiranja BATX na Bečkoj berzi je bio 01.12.2009. godine. Listiranju BATX indeksa na Bečkoj berzi je prethodio

⁵⁸ Indeks u kojem je cijena određena cijenom pojedinih dionica, ponderiranih za ukupnom tržišnom vrijednosti. Ako je cijena dionice (komponente indeksa) promjene, njegov učinak na indeks u cjelini je proporcionaln cijeni dionica pomnožen brojem dionica tvrtke. To znači da će promjene u cijeni utjecati na indeks više ako (komponenta) kompanija ima veću vrijednost.

jednogodišnje praćenje rada od strane komiteta⁵⁹ u ispunjavanju seta kriterija kao što su: dostupnost vrijednosti u realnom vremenu (Availability of real-time data), tržišna likvidnost i kapitalizacija (Market Liquidity and Market Capitalization), nepostojanje investicionih restrikcija za strana ulaganja u zemlji domaćinu (Investment Restrictions), relno i jasno cjenovno vrijednovanje dionica firmi (Price Discovery), efikasna tržišna struktura sa jasnim sistemom određivanja cijene, trgovanja i izvještavanja (Market Infrastructure). Poredeći vrijednost BATX ostvarenu vrijednost 30.06.2011. godine sa vrijenošću koju je imao 30.06.2010. godine evidentiran minimalan pad od 0,4%, dok poredeći sa listiranim zemljama iz regiona vidimo da je Hrvatski index-CROAX (Croatian Traded Index) ostvario rast od 7,2%, a Srbijski index-SRX (Serbian Traded Index) ostvario nešto veći rast od 11,5%.

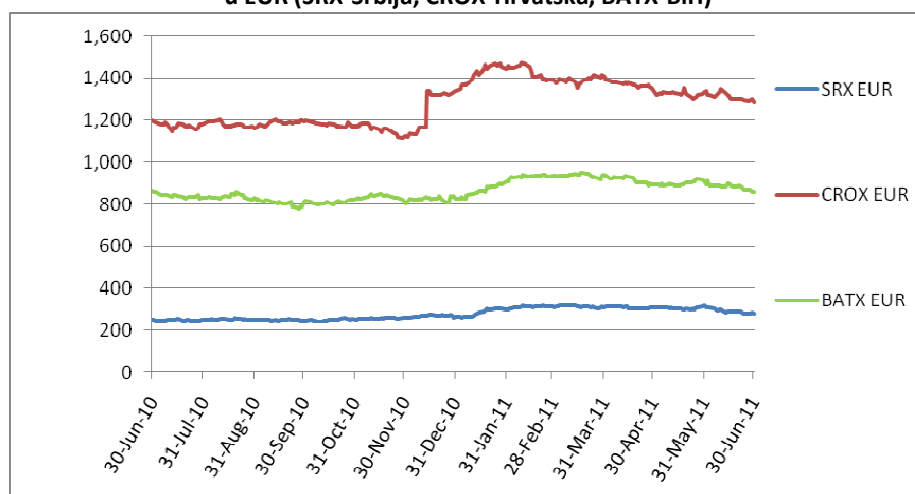
Tabela 7: Uporedni prikaz vrijednosti indeksa iz regiona (30.06.2010.-2011.godine)

	SRX EUR	CROX EUR	BATX EUR
30-Jun-10	252	1,199	865
30-Jun-11	281	1,286	861
%	11.46%	7.21%	-0.43%

Izvor: Bečka Berza (Wiener Boerse)

Listiranje BATX BiH indeksa na Bečkoj berzi (Wiener Boerse) predstavlja priznanje razvijenosti, efikasnosti i sigurnosti u radu Sarajevske i Banjalučke berze kao i vrijednosti firmi koje ulaze u sastav indeksa.

Grafikon 25: Uporedni prikaz vrijednosti Indeksa zemalja iz regiona Bosne i Hercegovine listiranih na Bečkoj berzi u EUR (SRX-Srbija, CROX-Hrvatska, BATX-BiH)

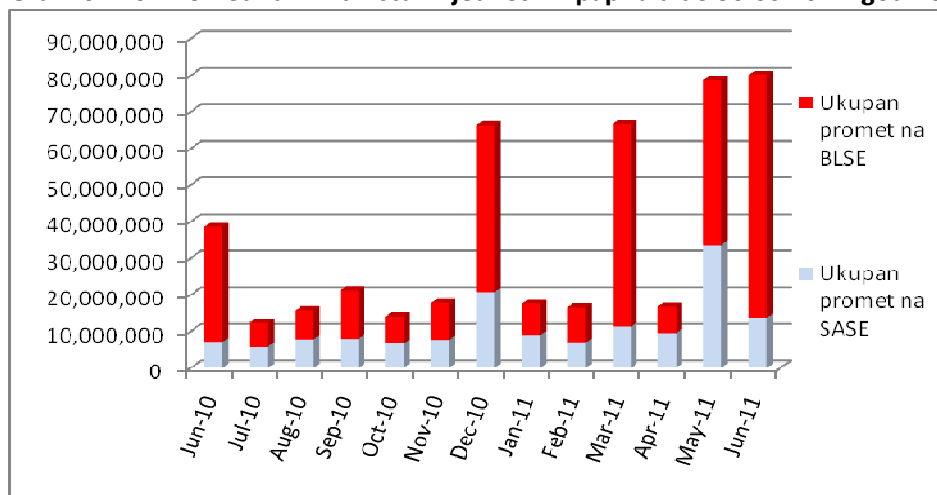
Izvor: Bečka Berza (Wiener Boerse)

Ukupni promet

Ukupni promet na BiH berzama u prvom polugodištu 2011. godine je iznosio 276 miliona KM, što predstavlja rast prometa od 132, % u odnosu na promet u prvom polugodištu 2010.godine.

⁵⁹ Berzanski Index Management Team of the Exchange je pratio da li BATX ispunjava postavljene kriterije

Grafikon 26: Promet na BiH tržištu vrijednosnih papira u do 30.06.2011. godine.

Izvor: SASE i BLSE

Ukupan promet na SASE je u prvome polugodištu u 2011. godini je ostvario rast od 61,8% u odnosu na promet u prvome polugodištu 2010. godine dok u odnosu na polugodišnji promet u 2009. godini i dalje ostvaruje pad od 17,5 %.

U prvoj polovini 2011. godine uspješno je prvi put okončan upis opštinskih obveznica Opštine Tešanj, javnom ponudom putem Sarajevske berze vrijednosnih papira u ukupnoj vrijednosti od 500 hiljada KM. Najveći pojedinačni promet je ostvaren na vanrednoj aukciji dionicama Intesa San Paolo banke u iznosu 15,4 miliona KM.

Ukupan promet na Banjalučkoj berzi u prvome polugodištu 2011. godine bilježi rast od 187,5 % u odnosu na polugodišnji promet u 2010. godini odnosno 116,3 % u odnosu na polugodišnji promet u 2009. godini.

Ovakav značajan porast prometa je najvećim dijelom prouzrokovan javnom ponudom trezorskih zapisa Republike Srpske u iznosu od 63,2 miliona KM što čini 17 % ukupnog prometa na BLSE, te javnom ponudom obveznica Jahorina OC AD PALE u iznosu od 15 miliona KM odnosno 7,8 % od ukupnog ostvarenog prometa u prvome polugodištu 2011. godine.

Nastavljeno je i sa javnom ponudom obveznica opština i to Opština Lopare 277.500,00 KM, Opština Novi Grad 2 miliona KM, i Opština Laktaši 4,5 miliona KM.

Do sada su u RS, pet opština emitovale obveznice uz finansijsku pomoć Investiciono razvojne banke RS koja je obezbjedila njihovu likvidnost⁶⁰: Laktaši (2008.; 10 mil. KM na 6 godina za izgradnju sportske dvorane), Banja Luka (2008.; 7 mil. KM na 3 godine za izgradnju mosta preko Vrbasa), Bosanska Gradiška (2008.; 2,7 mil. KM na 6 godina za izgradnju sportske dvorane), Bijeljina (2009.; 11 mil. KM na 10 godina za izgradnju toplovodne mreže), Bosanski Šamac (2009.; 4,58 mil. KM na 10 godina)⁶¹. U 2010. godini nastavljena emisija opštinskih obveznica pa je na BLSE ostvareno uspješna prodaja javne emisije dionica

⁶⁰ svi kupci obveznica u primarnoj emisiji mogu u svakom trenutku da prodaju te obveznice;

⁶¹ 4. međunarodna konferencija sarajevske berze „Odnos države prema tržištu kapitala“, Almir Mirica izvršni direktor SASE

Opština: Opština Kneževo (5,6 miliona KM), Opština Gradiška (7 miliona KM) i Opština Srbac (2,5 milion KM), Opština Brod (4 miliona KM), Opština Istočni Stari Grad (0,5 miliona KM), Opština Lopare (0,4 miliona KM) i Opština Kotor Varoš (0,4 miliona KM).

Nakon uspješnog plasmana opštinskih obveznica u RS krenulo sa pripremama i u Federaciji BiH.

U Federaciji BiH je kao glavna prepreka izdavanju takvih obveznica bio Zakon o dugu, zaduživanju i garancijama FBiH (Sl.Novine FBiH 86/07, Član 3: alineja 5), po kojemu dug izvanproračunskih fondova, kantona, gradova, općina i javnih poduzeća može biti samo u obliku zajma a ne i emisijom vrijednosnih papira (obveznica).

Nakon donošenja⁶² Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o dugu, zaduživanju i garancijama u Federaciji Bosne i Hercegovine Sl. n. FBiH 44/10, stvoreni su uslovi da se emituju Opštinske obveznice u Federaciji BiH tako da je u prvoj polovini 2011.g. uspješno je okončan upis opštinskih obveznica Općine Tešanj⁶³.

⁶² <http://www.parlamentfbih.gov.ba/bos/parlament/propisi/usvojeni.htm>

⁶³ javnom ponudom putem Sarajevske berze, u ukupnoj vrijednosti od 500.000,00 KM.

IV VANJSKI SEKTOR

Međunarodno okruženje

Očekuje se da bi globalni ekonomski rast u 2011. mogao iznositi oko 3,1% nakon rasta od 3,6% u 2010. godini⁶⁴. Zemlje u razvoju će nastaviti predvoditi rast svjetske privrede. Vodeće zemlje evrozone, kao i SAD i Kina pokazuju jasne znakove usporavanja, dok za Japan postoje sumnje u nastavak silaznog trenda. Svjetska trgovina bi mogla zabilježiti rast od oko 6,5% u 2011. godini (što je usporenije u odnosu na 10,5% u 2010. godini).⁶⁵ Vlade širom svijeta će se i dalje boriti sa problemima ogromne nezaposlenosti, visokih javnih dugova i budžetskih deficita (koji odavno prevazilaze granice dozvoljenih).

Najznačajnija svjetska ekonomija SAD, u drugom kvartalu 2011. godine je zabilježila slabiji rast (0,2% q/q)⁶⁶ od očekivanog zbog usporavanja lične potrošnje (koja je najvećim dijelom pogođena rastućim cijenama nafte i hrane). Stopa nezaposlenosti je na kraju juna 2011. iznosila oko 9%, a visok budžetski deficit je uticao i na smanjenje kreditnog rejtinga SAD, koja je po prvi put u historiji izgubila najveći rejting - trostruko A (AAA).

Nama bliža, evropska ekonomija je u najvećoj krizi od svog nastanka i to zbog dužničke krize koja je obuhvatila pojedine njene članice, i koja prijeti mnogim drugim članicama. Stabilnost zajedničke valute se često dovodila u pitanje, ali uz značajne napore najsnažnijih članica EU – Njemačke i Francuske evro nije mnogo izgubio na svojoj vrijednosti u odnosu na ostale važnije svjetske valute. (Osim u slučaju švajcarskog franka - CHF gdje je evro za pola godine izgubio na vrijednosti oko 6%, a zanimljiv je podatak da je od početka krize tj. od početka 2008. godine evro u odnosu na CHF oslabio za oko 30%).

Ukoliko posmatramo odnose najvažnijih svjetskih valuta EU evra i SAD dolara u prvom polugodištu 2011. godine mogu se primjetiti varijacije kursa sa prosjekom od oko 1,4 dolara za 1 evro. Minimalna vrijednost je iznosila 1,3 (10.01.2011) a maksimalna 1,48 (04.05.2011.). U P1 2010. godine prosječan kurs je iznosio 1,33⁶⁷.

Rast BDP-a Evropske Unije je u drugom kvartalu 2011. godine usporio na tek 0,2% u odnosu na prethodni kvartal (kada je zabilježen rast od 0,7%). Na godišnjem nivou BDP EU je u drugom kvartalu porastao za 1,7%, najviše zahvaljujući rastu izvozne komponente BDP-a. I dalje je najjača ekonomija Njemačke sa godišnjim rastom od 2,8% u drugom kvartalu, a značajan rast (iznad 4%) su ostvarile i Austrija, Poljska, Švedska, Estonija i Litvanija. Međutim, i dalje je značajan problem nezaposlenosti koji je na kraju juna 2011. godine na nivou zemalja EU iznosio 9,5% (što predstavlja smanjenje u odnosu na 10,2% registrovanih godinu ranije). Najveću stopu nezaposlenosti ostvarila je Španija (21%), a zatim i Latvija i Litvanija (obje preko 16%), dok je najniža stopa nezaposlenosti registrovana u Austriji, Holandiji i Luksemburgu (oko 4%).

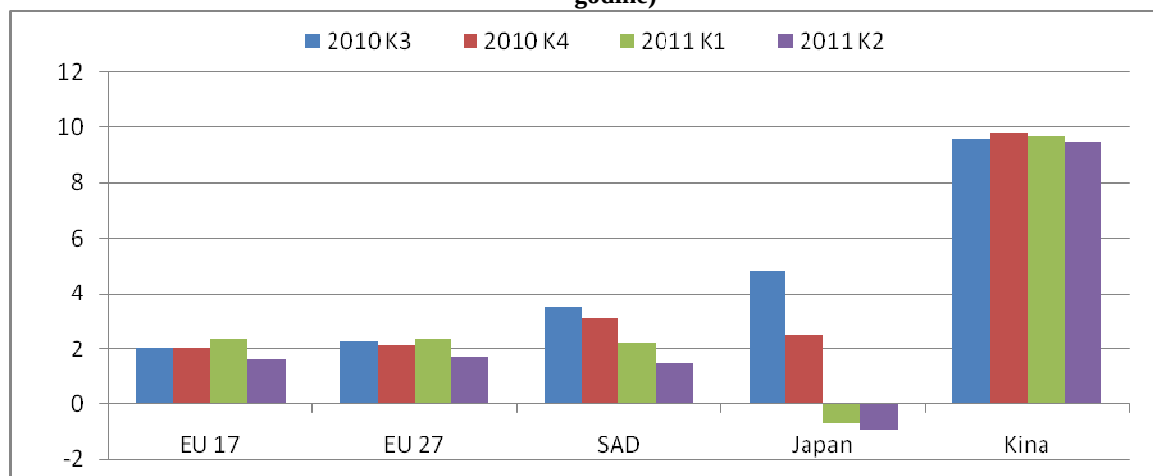
⁶⁴ Izvor: OECD

⁶⁵ OECD, World Economic Situation and Prospects 2011, New York, 2011.

⁶⁶ Godišnji rast kvartalnog BDP-a je iznosio 1,5% u K2 2011, a u K1 2011 2,2%. Izvor: EUROSTAT.

⁶⁷ Evropska centralna banka, <http://www.ecb.int/stats/exchange/eurofxref/html/eurofxref-graph-usd.en.html>. pristupljeno dana 01.08.2011.

Grafikon 27. Rast BDP-a zemalja EU, SAD, Japana i Kine (promjena u odnosu na isti kvartal prethodne godine)

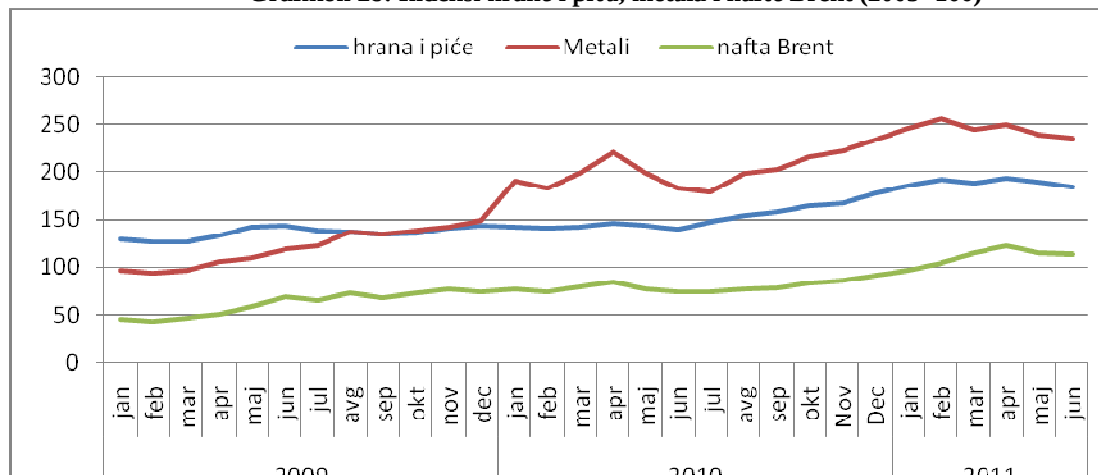

Izvor: Eurostat

Evropska centralna banka je 13. aprila povećala referentnu kamatnu stopu sa 1% (koja je bila efektivna od 13. maja 2009. godine), na 1,25%⁶⁸ sa ciljem zaustavljanja inflacije. Centralna banka Engleske (Bank of England) nije mijenjala svoju referentnu kamatnu stopu koja (od marta 2009. godine) iznosi 0,5%, kao ni Federalna uprava rezervi Sjedinjenih američkih država koja svoju stopu drži u intervalu od 0-0,25%.

Još jedan od gorućih problema današnje međunarodne ekonomije je rast svjetskih cijena osnovnih proizvoda koji su prema kompozitnom indeksu MMF-a (Fuel and Non-fuel commodity price index) u prvom polugodištu 2011. godine zabilježili rast od preko 30%. Samo nafta tipa BRENT je zabilježila rast indeksa od preko 40%, dok je indeks hrane i pića porastao za oko 30%, a metala za oko 25%⁶⁹.

Grafikon 28: Indeksi hrane i pića, metala i nafte Brent (2005=100)

Izvor: www.imf.org

⁶⁸ 13. jula 2011. godine pomenuta stopa je podignuta na 1,5, a napomena je izdvojena u fusnotu jer se promjena dogodila van izvještajnog perioda (P1 2011. godine).

⁶⁹ Izvor: www.imf.org.

Platni bilans BiH

Deficit na tekućem računu BiH u prvom polugodištu 2011. godine je prema procjenama DEP-a iznosio oko jednu milijardu KM (za razliku od tek 376 miliona KM zabilježenih u istom periodu prethodne godine). Osnovni razlog povećanja deficita na tekućem računu je povećan negativan **trgovinski saldo** (19%) u drugom kvartalu 2011. godine, koji nisu uspjele kompenzirati ostale tradicionalno suficitarne stavke na tekućem računu.

U okviru tekućeg računa najveći priliv je ostvaren u okviru kategorije **tekućih transfera**. Procjena je da su u posmatranom periodu neto prihodi po osnovu doznaka iz inostranstva i ostalih tekućih transfera iznosili oko 1,5 milijardi KM. Ovaj iznos predstavlja blago uvećanje u odnosu na isti period prethodne godine (rast od 1,7%) opravdan rastom ekonomija u kojima živi i radi najveći dio bh. dijaspore.

Neto priliv od pružanja **usluga** u inostranstvu bi mogao biti manji za oko 5% u odnosu na P1 2010. godine, najvećim dijelom zbog snažnog pada priliva od pružanja usluga građevinarstva u inostranstvu, ali i međunarodnog transporta. Prema podacima BH Agencije za statistiku u prvom polugodištu 2011. godine vrijednost izvršenih građevinskih radova u inostranstvu manja je za 48,3% u odnosu na isti period prethodne godine najviše zbog gubitaka na tržištu Sjeverne Afrike (Libije). Još više zabrinjava potencijalno negativan trend gdje je vrijednost novih naružbi u prvom polugodištu 2011. godine opala za 94%, što će još više smanjiti prilive od pružanja ove vrste usluga do kraja 2011. godine. Prihod od pružanja usluga **turizma** je u prvom polugodištu 2011. godine je bio veći za 5%⁷⁰. Najzastupljeniji su bili turisti iz Hrvatske, Srbije, Poljske, Turske, Italije i Slovenije.

Dohoci su najvjerovatnije značajno umanjeni (-35%) najveći dijelom uslijed pada prihoda od kompenzacija zaposlenim. Procjena DEP-a je da su neto prilivi po ovom osnovu u posmatranom periodu iznosili tek oko 200 miliona KM.

Drugi dio platnog bilansa BiH u kome su predstavljeni kapitalni i finansijski tokovi koji su finansirali deficit na tekućem računu su objašnjeni u nastavku. Sam **kapitalni račun** sve više gubi na značaju, a procjenjuje se da su prilivi po ovom osnovu u prvom polugodištu 2011. godine iznosili oko 120 miliona KM. Prilivi na **finansijskom računu** su najvjerovatnije iznosili između 750 i 800 miliona KM. Najznačajnije finansiranje po osnovu ove kategorije je ostvareno iz stavke ostalih investicija gdje su evidentirani inostrani zajmovi, trgovinski krediti, inostrane obaveze komercijalnih banaka, kao i imovina bh. komercijalnih banaka vezana za inostranstvo. Procjenjuje se da je ukupna strana pasiva (obaveze) uvećana za oko 440 miliona KM, a strana aktiva za oko 140 miliona KM. U prvom polugodištu 2011. godine nije došlo do realizacije sredstava po osnovu Stand buy aranžmana sa MMF-om, a gotovo je izvjesno da će situacija do kraja godine ostati nepromijenjena. Ukupno povlačenje novih zajmova **sektora vlade** je prema podacima CBBH u posmatranom periodu iznosilo oko 209 miliona KM. Otplata glavnice zajma je iznosila oko 114 miliona KM. **Ostali sektori** su se zbog nestašice svježeg kapitala na inostranim tržištima najvjerovatnije zaduživali u manjim iznosima u odnosu na prethodne trendove (-20% ili u nominalnom iznosu oko 140 miliona KM). I ovdje su značajna sredstva izdvojena za isplatu glavnice zajma (procjena oko 80 miliona KM) pa je neto priliv deviza značajno niži u odnosu na prethodne izvještajne periode.

Kao rezultat nedovoljnih priliva deviza iz inostranstva za rastuće potrebe finansiranja deficita na tekućem računu **devizne rezerve** BiH su nastavile trend pada iz prvog kvartala, a na kraju juna 2011.

⁷⁰ Izvor: BHAS

godine u odnosu na kraj decembra 2010. godine su zabilježile smanjenje od 366 miliona KM. Ipak nominalan iznos deviznih rezervi od oko 6,1 milijardi KM i dalje garantuje stabilnost i sigurnost valutnog odbora u BiH.

VANJSKA TRGOVINA

U prvom polugodištu 2011. godine zabilježeno je sljedeće:

- Ukupna robna razmjena sa inostranstvom iznosila je 11,4 milijarde KM, što je povećanje od oko 19% u odnosu na isti period 2010. godine;
- Ostvaren je izvoz u iznosu od 4 milijarde KM, što povećanje od čak 20,5% u odnosu na isti period 2010. godine;
- Uvoz je ostvaren u iznosu od 7,3 milijarde KM; povećana je vrijednost i uvoza za 18,4% u odnosu na prvo polugodište 2010. godine;
- Spoljnotrgovinski deficit je zabilježen u iznosu od 3,3 milijarde KM i u odnosu na isti period prošle godine povećan je za 15,9%;
- Pokrivenost uvoza izvozom je u nešto boljem omjeru nego prošle godine i iznosi 55,2%.

ROBNA RAZMJENA BIH SA INOSTRANSTVOM

Glavni indikatori

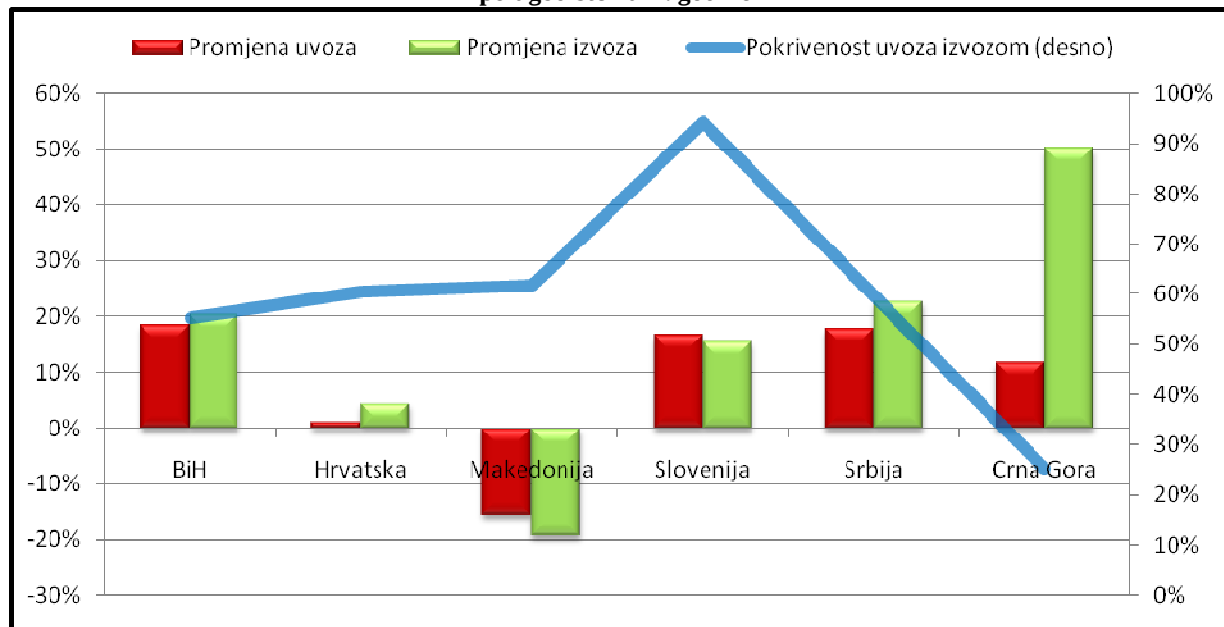
U tabeli broj 1. daje se pregled glavnih inidkatora sa osvrtom na ranije izvještajne periode:

Tabela 8. Spoljnotrgovinski indikatori za P1 2011. godine i za prethodne izvještajne periode

U hiljadama KM	P1 2005	P1 2006	P1 2007	P1 2008	P1 2009	P1 2010	P1 2011
Izvoz roba	1.756.914	2.415.120	2.865.232	3.349.467	2.550.793	3.379.356	4.074.427
Promjena izvoza	26,70%	37,46%	18,64%	16,90%	-23,84%	32,48%	20,57%
Uvoz roba	4.843.602	4.997.831	6.443.372	7.977.907	5.957.117	6.228.155	7.376.210
Promjena uvoza	13,40%	3,18%	28,92%	23,82%	-25,33%	4,55%	18,43%
Trgovinski bilans (Izvoz – Uvoz)	-3.086.688	-2.582.711	-3.578.140	-4.628.440	-3.406.324	-2.848.799	-3.301.783
Promjena trgovinskog bilansa	27,40%	-16,33%	38,54%	29,35%	-26,40%	-16,37%	15,90%
Ukupna trgovina (Izvoz + Uvoz)	6.600.516	7.412.951	9.308.604	11.327.374	8.507.910	9.607.511	11.450.637
Promjena ukupne trgovine	10,30%	12,31%	25,57%	21,69%	-24,89%	12,92%	19,18%
Pokrivenost uvoza izvozom	36,27%	48,32%	44,47%	41,98%	42,82%	54,26%	55,24%

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Grafikon 29: Promjene uvoza i izvoza, te stope pokrivenosti uvoza izvozom zemalja regiona za prvo polugodište 2011. godine

Izvor: Agencije za statistiku odabranih zemalja

Iz predhodnog grafikona vidljivo je da je u većini zemljama u regionu došlo do povećanja kako izvoza tako i uvoza gdje prednjači Crna Gora u kojoj je izvoz u prvoj polovini 2011. godine rastao za više od 50% u odnosu na isti period prošle godine. Jedino je Makedonija bilježila negativne stope rasta uvoza i izvoza. Najmanje promjene u uvozu i izvozu u odnosu na prvo polugodište 2010. godine ostvarila je Hrvatska.

Daleko najbolju pokrivenost uvoza izvozom ostvaruje Slovenija u iznosu od čak 94%, dok najslabiju pokrivenost izvoza uvozom realizira Crna Gora i to samo 25% što je i razumljivo s obzirom da je to relativno mala ekonomija koja je uvozno orijentisana i koja nema značajnih izvoznih perspektiva.

STRUKTURA ROBNE RAZMJENE BIH SA INOSTRANSTVOM PO PROIZVODIMA

Posmatrajući strukturu robne razmjene po najznačajnijim uvoznim i izvoznim stavkama za prvo polugodište 2011. godine vidljivo je da su nafta i naftni derivati; mašine i aparati; bazni metali; te prehrana dominirali na strani uvoza, dok su najznačajnije izvozne pozicije bazni metali gdje kao i kod uvoza dominiraju aluminij, željezo i čelik, te njihovi proizvodi; proizvodi mineralnog porijekla u koje je uključena električna energija, rezervni dijelovi za autoindustriju; razni gotovi proizvodi kao što su namještaj, odjeća i obuća.

Bosna i Hercegovina je u prvom polugodištu 2011. godine ostvarila uvoz u iznosu 7,3 milijarde KM u okviru čega su se najviše uvozili proizvodi mineralnog porijekla, gdje dominiraju **nafta i naftni derivati** u iznosu od 1 milijarde KM. U odnosu na isti period prošle godine, ostvaren je rast uvoza ove vrste proizvoda za 40,4%. Ovako značajan rast vrijednosti uvoza nafte i derivata je u najvećoj mjeri posljedica povećanja cijena nafte na svjetskom tržištu u odnosu na cijene koje su bilježene tokom prve polovine 2010. godine, ali i veće potrošnje nafte koja je uzrokovana većom proizvodnjom.

Mašine, aparati i mehanički uređaji čiji je uvoz u prvom polugodištu 2011. godine iznosio 873 miliona KM. U odnosu na prvo polugodište prošle godine, uvoz mašina, aparata i mehaničkih uređaja je veći za 11,%, dok u ukupnom uvozu učestvuje sa 11,8%.

Izvoz mašina, aparata i mehaničkih uređaja iznosi 404 miliona KM i u ukupnom izvozu učestvuje sa 10%, izvoz ove kategorije proizvoda ostavrio je rast od 20,8% u odnosu na isti period prošle godine.

Značajan udio u strukturi bosanskohercegovačkog uvoza zauzimaju **prehrambene prerađevine** kojih je u prvom polugodištu 2011. godine uvezeno u iznosu od 695 miliona KM, što čini 9,4% ukupnog uvoza BiH. U odnosu na isti period prošle godine ostvaren je rast uvoza ove kategorije proizvoda u iznosu od 7,5% koji je prouzrokovao rastom cijena prehrambenih prerađevina na svjetskom tržištu.

Vrijednost uvoza **proizvoda hemijske industrije** je 738 miliona KM što čini 10% ukupnog uvoza BiH, a u odnosu na prošlu godinu ostvaren je rast uvoza proizvoda hemijske industrije za 13,1%. Od proizvoda hemijske industrije, BiH je najviše uvozila farmaceutske i kozmetičke proizvode. BiH je na svjetska tržišta izvezla 276 miliona KM hemijskih proizvoda i u odnosu na prošlu godinu ostvaren je rast izvoza za značajnih 22,2%.

Sljedeća značajna uvozna stavka su **bazni metali** kojih je BiH uvezla u iznosu od 650 miliona KM, a u vrijednosti ukupnog uvoza učestvuju sa 8,8%. Od baznih metala najviše su se uvozili željezo i čelik, njihovi proizvodi, te aluminij i proizvodi od aluminija. Ove godine zabilježen je oporavak i u metalnoj industriji što je rezultiralo rastom uvoza baznih metala od 15,5% u odnosu na isti period prošle godine.

Na strani izvoza baznih metala situacija se izuzetno popravila, jer je u prvoj polovini 2011. godine rast izvoza iznosio respektabilnih 26,6%, a posmatrano vrijednosno BiH je na inozemna tržišta izvezla 972 miliona KM ove kategorije proizvoda. To se svakako odražava na najuspješnije kompanije u metalnom sektoru "Aluminij" i "Mittal Steel" koje su prethodnih godina bile suočene sa otpuštanjem radnika, odgađanjem narudžbi, a samim time i smanjenim kapacitetom proizvodnje. Ove i krajem prošle godine situacija je znatno bolja i vrlo je bitno pronaći načina za održavanje postojećeg, ali i uspješniji izvoz baznih metala, jer oni u ukupnom izvozu učestvuju sa 24% i svakako su najbolji BH izvozni potencijal.

Značajna kategorija izvoza je i **električna energija** čija je izvozna vrijednost 245 miliona KM i koja se nalazi u okviru proizvoda mineralnog porijekla koje je BiH izvezla u iznosu od 694 miliona KM, što čini 17% od ukupno ostvarenog izvoza. Pad izvoza električne energije u prvom polugodištu 2011. godine u odnosu na isti period prošle godinu iznosi 15,3%. Bitno je spomenuti da BiH u spoljnoj trgovini sa električnom energijom ostvaruje suficit, a pored toga BiH je lider u proizvodnji električne energije u poređenju sa zemljama regiona.

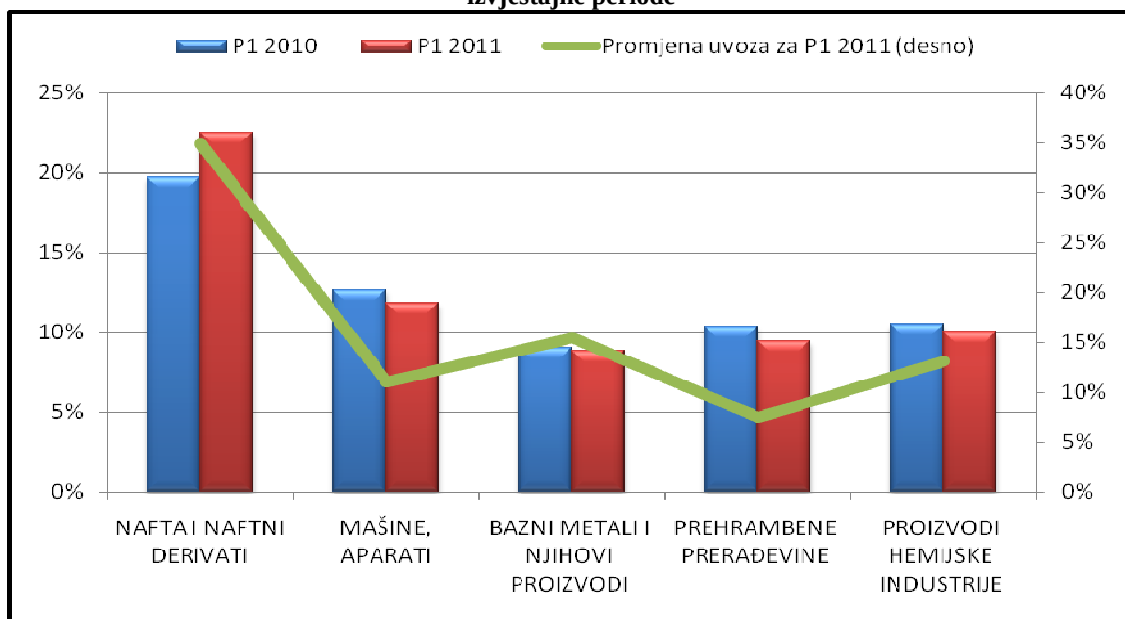
Kategorija raznih proizvoda gdje je uključen **namještaj** u P1 2011. godini ostvarila je izvoz od 390 miliona KM i učešće u ukupnom izvozu od 9,6%. U odnosu na isti period prošle godine izvoz namještaja doživio je rast od 18%. Međutim, bitno je spomenuti da industrija proizvodnje namještaja u BiH je u usponu i za očekivati je veći izvoz u narednom periodu, a samim time i korigovanje stope rasta izvoza s obzirom da namještaj ostvaruje značajan udio ukupnog izvoza BiH i to na tržišta Evropske unije

Drvo i proizvodi od drveta još uvijek su jedna od značajnijih izvoznih kategorija proizvoda. BiH je u prvoj polovini 2011. godine na inozemna tržišta izvezla drveta i njegovih proizvoda u iznosu od 234 miliona KM i u odnosu na prošlu godinu ostvaren je rast od 26,4%. Međutim drvo i proizvodi od drveta imaju malo

učešće od 5,7% u ukupnom izvozu, zbog sve većeg prestrukturiranja BH proizvođača u proizvodnju i izvoz namještaja.

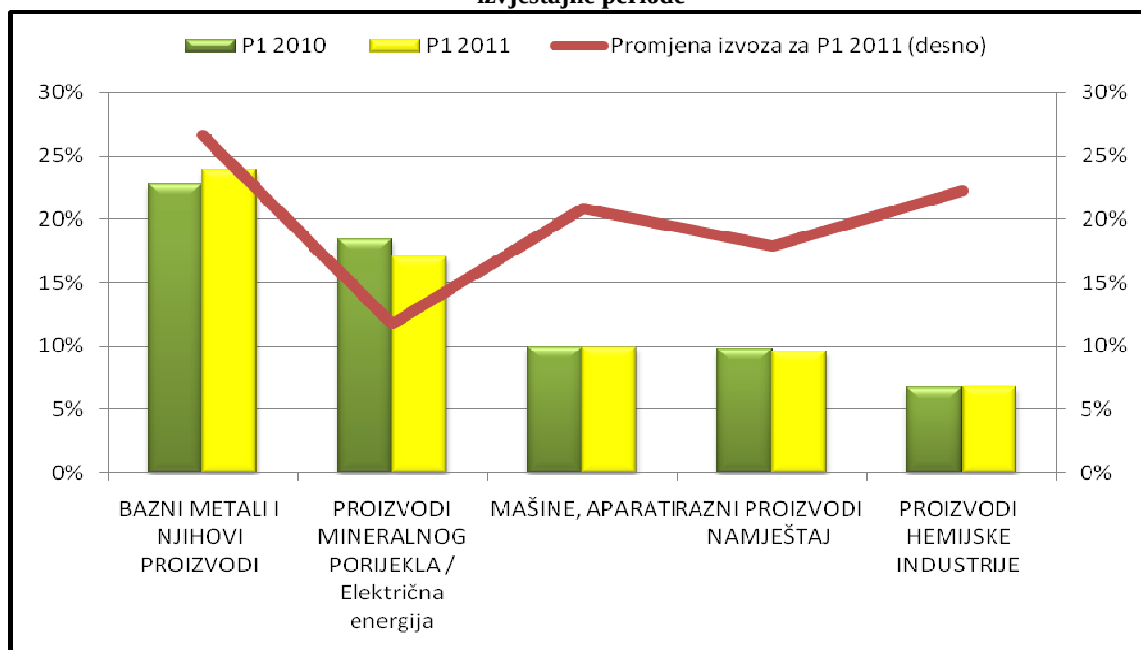
U narednim grafikonima dat je prikaz kategorija proizvoda koji imaju najveće učešće kako u ukupnom uvozu, tako i u ukupnom izvozu u prvom polugodištu 2011. godine.

Grafikon 30. Učešće pojedinih kategorija proizvoda u ukupnom uvozu za P1 2011. godine i za prethodne izvještajne periode

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Grafikon 31. Učešće pojedinih kategorija proizvoda u ukupnom izvozu za P1 2011. godine i za prethodne izvještajne periode

Izvor: Agencija za statistiku BiH

STRUKTURA ROBNE RAZMJENA BIH SA INOSTRANSTVOM POSMATRANA PO ZEMLJAMA PORIJEKLA UVOZNE ROBE I DESTINACIJAMA IZVOZA

Struktura porijekla robe unutar bosanskohercegovačkog uvoza ostvarenog u prvoj polovini 2011. godine ukazuje na činjenicu da grupu zemalja naših najznačajnijih dobavljača čini 5 zemalja: Hrvatska, Njemačka, Srbija, Italija i Rusija. Nabrojane zemlje su ujedno i najveći izvoznici roba iz Bosne i Hercegovine, ali Rusija ne spada u pet najvećih zemalja u kojih BiH izvozi već je to Slovenija. Vrijednost ukupnog izvoza prema ovih pet zemalja iznosi 2,5 milijardi KM, odnosno 63% vrijednosti cjelokupnog izvoza iz BiH. U poređenju sa istim periodom prošle godine kada je izvoz u ovih pet zemalja iznosio 2,1 milijardu KM došlo je do rasta vrijednosti izvoza od 17,2%.

U isto vrijeme 37% izvoza BiH odlazi na ostale zemlje. Po robnoj strukturi, unutar bosanskohercegovačkog izvoza prevladavaju metali i njihovi proizvodi, proizvodi niske stope obrade, rezervni dijelovi za auto industriju gdje naša zemlja ima jak klaster kao i električna energija, tj. proizvodi niskog stepena obrade.

BiH je najviše uvozila iz **Hrvatske**. U uvozu iz Hrvatske u prvoj polovini 2011. godine preovladava nafta u vrijednosti od 411 miliona KM što čini 38% od ukupno uvezene robe iz Hrvatske. Iz Hrvatske se još u velikom broju uvoze prehrambene prerađevine i to u vrijednosti od 214 miliona KM. BiH je na hrvatsko tržište najviše izvozila električnu energiju u vrijednosti od 133 miliona KM i bazne metale (aluminij, željezo i čelik) čija je izvozna vrijednost iznosila 258 miliona KM.

Iz **Njemačke** su se najviše uvozili automobili, te mašine i aparati, u nešto većoj mjeri nego u prvoj polovini 2010. godine. Uvoz mašina, strojeva i transportnih sredstava iz Njemačke u prvoj polovini 2011. godine iznosio je 326 miliona KM što čini 42% od ukupno uvezenih roba iz Njemačke.

Njemačka iz BiH u najvećoj mjeri uvozi namještaj i rezerve dijelove za svoju auto industriju. U prvoj polovini 2011. godine BiH je na njemačko tržište izvezla namještaja u vrijednosti od 327 miliona KM ili 53% od ukupno ostvarenog izvoza na njemačko tržište. Pored namještaja, Njemačka je iz BiH uvezla rezervnih auto dijelova u iznosu od 76 miliona KM, a firme koje su najzaslužnije za taj izvoz su: "TMD" Gradačac i "Unico Filter" iz Tešnja.

BiH je ostvarila značajan uvoz i iz **Italije** u prvoj polovini 2011. godine u vrijednosti od 673 miliona KM, što u poređenju sa istim periodom prošle godine rezultira rastom uvoza od 18,8%. Iz Italije najviše su se uvozili metali te mašine i strojevi.

BiH je na italijansko tržište izvezla robe u vrijednosti od 482 miliona KM i u poređenju sa prvom polovinom 2010. godine uočljiv je rast izvoza od 82%. U Italiju su se najviše izvozili namještaj u vrijednosti od 173 miliona KM i bazni metali u vrijednosti od 157 miliona KM.

Srbija u BiH najviše izvozi prehrambene prerađevine i bazne metale. Ukupno ostvareni uvoz iz Srbije iznosi 680 miliona KM i u poređenju sa uvozom ostvarenim u prvoj polovini prošle godine primjetan je rast u iznosu od 3,7%.

BiH je na tržište Srbije ostvarila izvoz u vrijednosti od 492 miliona KM. BiH je u najvećoj mjeri izvozila električnu energiju i naftu kojih je za prvo polugodište 2011. godine izvezeno u vrijednosti od 262 miliona KM što čini 53% od ukupno ostvarenog izvoza u Srbiju. Izvoz u Srbiju se u prvoj polovini 2011. godine povećao za 12,9%.

Uvoz iz **Rusije** iznosi 764 miliona KM od čega 693 miliona KM otpada na uvoz mineralnih goriva i maziva. U prvoj polovini 2011. godine Kina se nameće kao značajan izvoznik na BH tržište, jer je za 6. mjeseci tekuće godine BiH uvezla robe u vrijednosti od 354 miliona KM iz Kine.

Tabela 9: Uvoz, Izvoz, Trgovinski deficit i Promjena uvoza i izvoza sa glavnim trgovinskim partnerima za P1 2011. godine u poređenju sa P1 2010. godine

ZEMLJE	P1 2010			P1 2011			Promjena uvoza P1 2011/P1 2010	Promjena izvoza P1 2011/P1 2010
	Uvoz	Izvoz	Deficit	Uvoz	Izvoz	Deficit		
Hrvatska	895.904	477.866	-418.038	1.064.992	612.705	-452.287	18,9%	28,2%
Njemačka	661.645	521.405	-140.240	775.770	615.238	-160.532	17,2%	18,0%
Italija	566.901	445.705	-121.196	673.384	482.245	-191.139	18,8%	8,2%
Srbija	656.866	436.274	-220.592	680.851	492.757	-188.094	3,7%	12,9%
Slovenija	374.733	296.236	-78.497	405.328	349.464	-55.864	8,2%	18,0%
Ostale zemlje	3.072.106	1.201.870	-1.870.236	3.775.885	1.522.018	-2.253.867	22,9%	26,6%
UKUPNO	6.228.155	3.379.356	-2.848.799	7.376.210	4.074.427	-3.301.783	18,4%	20,6%

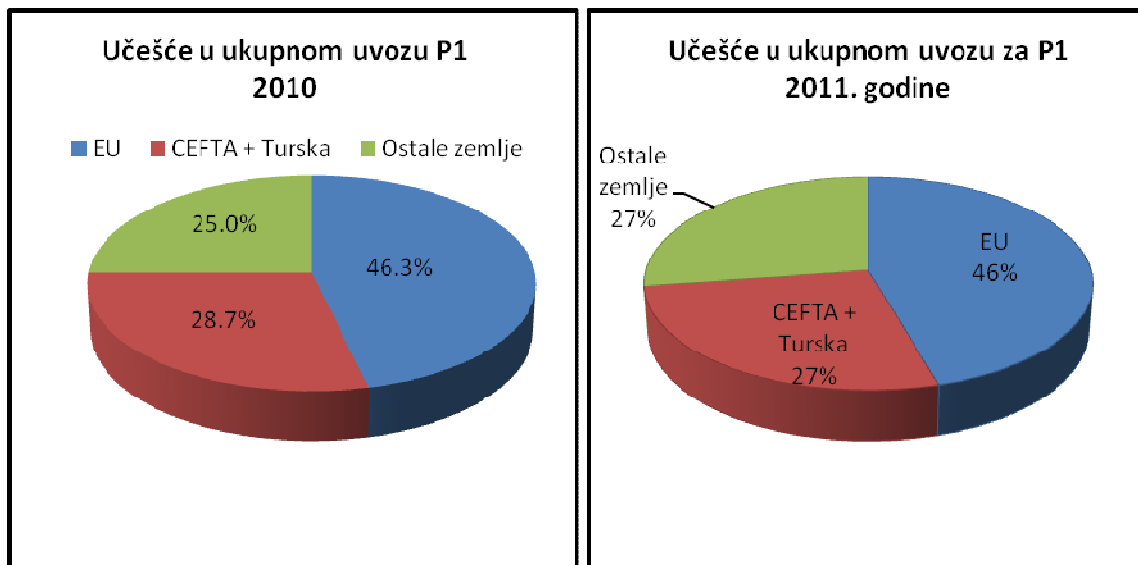
Izvor: Agencija za statistiku BiH

Posmatrajući ukupnu robnu razmjenu BiH sa regionalnim grupacijama u prvoj polovini 2011. godine, najveći obim trgovine BiH je ostvarila sa zemljama članicama EU i to u iznosu od skoro 50% od ukupnog obima spoljne trgovine. Uvoz iz zemlja članica EU u prvoj polovini 2011. godine iznosio je 3,3 milijarde KM i u poređenju sa istim periodom prošle godine doživio je rast u iznosu od 16,4%. Izvoz na tržište EU iznosio je 2,2 milijarde KM i u poređenju sa prvom polovinom 2010. godine povećan je za 21,7%.

Sve veći obim vanjske trgovine sa zemljama članicama EU je rezultat potpisivanja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju sa EU koji, između ostalog, donosi postepeno ili potpuno ukidanje carina na proizvode porijeklom iz EU, očekuje se da će se nastaviti trend sve većeg obima trgovine BiH sa EU.

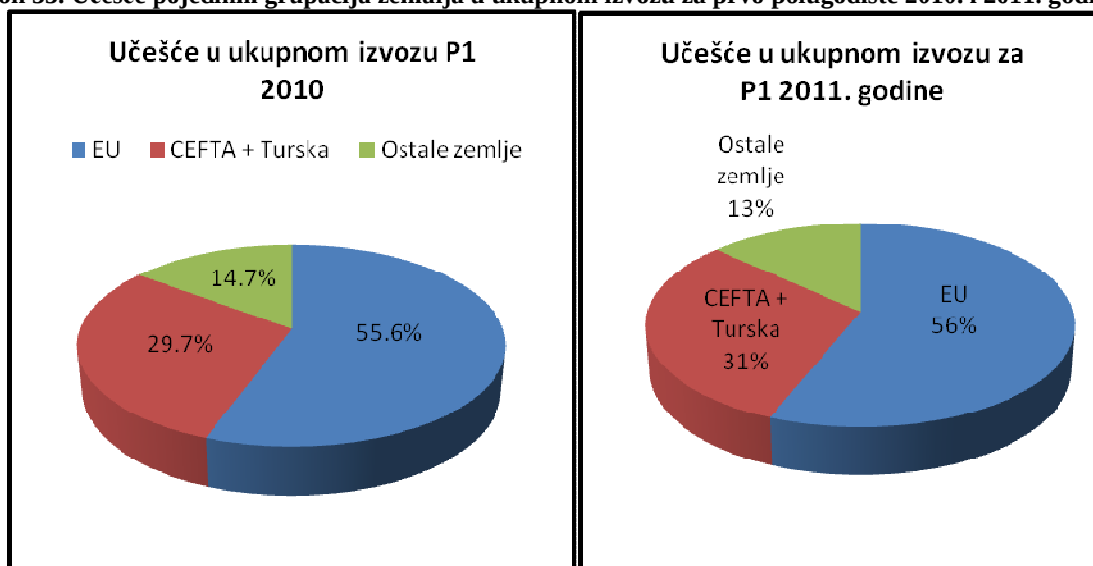
Trgovinski deficit koji je BiH postigla u robnoj razmjeni sa zemljama članicama EU, veći je za 10% i iznosi oko 1,1 milijardi KM u odnosu na prošlu godinu kada je trgovinski deficit za prvih šest mjeseci dostigao vrijednost od 1 milijarde KM. Ovo povećanje trgovinskog deficita rezultat je značajnog rasta ukupnog uvoza pa samim time i uvoza sa tržišta EU, dok je izvoz u zemlje EU doživio takođe rast, ali zbog manje osnovice krajnji rezultat je povećanje trgovinskog deficita.

Grafikon 32. Učešće pojedinih grupacija zemalja u ukupnom uvozu za prvo polugodište 2010. i 2011. godin

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Grafikon 33. Učešće pojedinih grupacija zemalja u ukupnom izvozu za prvo polugodište 2010. i 2011. godine

Izvor: Agencija za statistiku BiH

BiH je sa zemljama "CEFTA + Turska" ostvarila obim trgovine koji obuhvata skoro 28% ukupnog obima, te u odnosu na prvu polovinu 2010. godine taj obim je smanjen za 1%, jer BiH sve više trguje sa zemljama članicama EU zahvaljujući potpisivanju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju.

BiH je na tržište "CEFTA + Turska" u prvoj polovini 2011. godine izvezla robe u vrijednosti od 1,2 milijarde KM i u poređenju sa istim periodom prošle godine izvoz je povećan za 24,5%.

S druge strane, BiH je iz zemlja članica grupacije "CEFTA + Turska" uvezla robe u vrijednosti od 1,9 milijardi KM i u poređenju sa prvom polovinom 2010. godine uvoz je imao rast od 12% i učešće od 27,1% u odnosu na cjelokupno ostvarni uvoz za prvih 6 mjeseci 2011. godine.

Bosna i Hercegovina je iz ostatka svijeta uvezla robe u vrijednosti od 2 milijarde KM, dok je izvoz bio znatno skromniji i iznosio je 536 miliona KM.

Tabela 10. Uvoz, izvoz, njihove promjene i deficit sa grupacijama zemalja za P1 2011. godine

u milijardama KM	P1 2010			P1 2011			Promjena uvoza P1 2011/ P1 2010	Promjena izvoza P1 2011/ P1 2010	Promjena deficita P1 2011/ P1 2010
	Uvoz	Izvoz	Deficit	Uvoz	Izvoz	Deficit			
EU	2,8	1,8	-1,0	3,3	2,2	-1,1	18%	22%	10%
CEFTA + Turska	1,7	1,0	-0,7	1,9	1,2	-0,7	12%	20%	0%
Ostale zemlje	1,5	0,5	-1,0	2,0	0,5	-1,5	33%	0%	50%
UKUPNO	6,2	3,3	-2,9	7,3	4,0	-3,3	18%	21%	14%

Izvor: Agencija za statistiku BiH

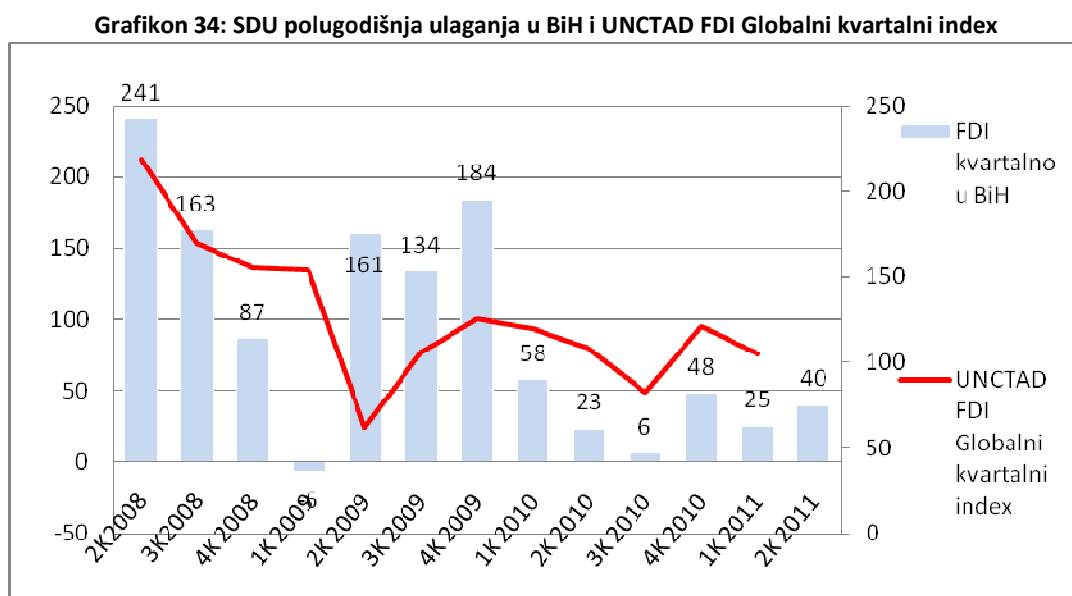
V STRANE DIREKTNE INVESTICIJE

Ulaganja u svijetu i regionu

Premda je svjetska ekonomija u 2010. godini pokazala znakove oporavka, strani investitori su zadržali oprez posebno kada su u pitanju strane direktne investicije u nove projekte. Tako je broj novih projekata (greenfield FDI projects) pao za 0,4 % u 2010. godini poslije pada od 16 % u 2009. godini⁷¹.

Usljed slabog ekonomskog oporavka, nestabilnog valutnog kursa Eura, dužničke krize pojedinim zemalja članica, region Evrope kao najznačajniji ulagač u BiH je zabilježio pad ulaganja u nove projekte od 15% što je ujedno i najveći pad od svih regiona u svijetu.

Takođe je i prema podacima UNCTAD-a, priliv direktnih stranih ulaganja u zemlje u razvoju i tranzicijske zemlje u 2010. godini nesiguran odnosno minimalno povećan u odnosu na prošlu godinu. Kvartalna fluktuacija ulaganja tokom 2010. godine i prvom polugodištu 2011. godine, nesiguran oporavak privreda u eurozoni te rekordni budžetski deficit u SAD, uz još uvijek notklonjenu prijetnju moguće nove ekonomske krize uzrokuje spor i nesiguran oporavak SDU u svijetu.

Izvor: MOFTER i UNCTAD

Ulaganja u Bosni i Hercegovini

Direktna strana ulaganja (SDU) u Bosni i Hercegovini u prvom polugodištu 2011. godine bilježe i dalje pad u odnosu na vrijednosti u istom periodu 2010. godine.

Prema podacima Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa u BiH strana ulaganja u prvom polugodištu 2011. godine su iznosila oko 65 miliona KM što predstavlja smanjenje u odnosu na ulaganja u istom periodu 2010. godine za 19,5%. Poredeći ostvareno ulaganje u drugom kvartalu 2011. godine u

⁷¹ Finacial Times, FDI Intelligence unit "Global Outlook Report 2011"

iznosu od oko 40 miliona KM sa ulaganjima u istom periodu prošle godine u iznosu od 23,3 milion KM, evidentan je rast od 72% što pokazuje nagovještaj oporavka SDU u BiH.

Potrebno je naglasiti da su moguća odstupanja u ukupnom iznosu registriranih stranih ulaganja usljed procesa provođenja izmjene i dopune zakona o politici direktnih stranih ulaganja u BiH (objavljen 14.07.2010. godine u Sl. gl. 48/10)⁷². Očekuje se početak funkcionisanja novog automatskog sistema registracije koji bi trebao znatno unaprijediti sistem registrovanja SDU. Time bi se registracija stranog investitora automatski, prilikom registracije se kod nadležnog suda evidentirala i kod nadležnog ministarstva u jedinstvenu bazu podataka.

Prema podacima dostavljenim od sudova, u periodu od 01.01.2011. godine do 30.06.2011. godine, u sudske registre nadležnih registracijskih sudova na području BiH izvršen je upis 520 firmi sa stranim kapitalom, od čega je u 370 firme (70%) izvršena dokapitalizacija, 17 (4%) je novoregistrovanih firmi sa značajnijim iznosom kapitala (iznosi veći od 100.000 KM), dok je 133 firme (26%) registrovano sa minimalnim osnivačkim kapitalom.

Ako se uzme u obzir da od novoupisane 150 firme, 133 firme sa minimalnim potrebnim kapitalom za registraciju (2.000 KM) a samo 17 novoregistrovanih firmi sa kapitalom većim od 100.000 KM, vidljivo je u strukturi registrovanih SDU na području BiH i dalje u nizak nivo interesovanja stranih investitora posebno za nova ulaganja (greenfield FDI projects).

Tabela 11: Pregled registrovanih firmi u periodu 01.01.-30.06.2011. godine

P1	Područje	Nove firme sa značajnijim iznosom kapitala	Nove firme sa minimalnim osnivačkim kapitalom	Broj registrovanih firmi a izvršenom dokapitalizacijom	Ukupan broj registrovanih firmi
	FBiH	14	73	256	343
	RS	1	35	76	112
	BD	2	25	38	65
	BiH	17	133	370	520

Izvor: MVTEO

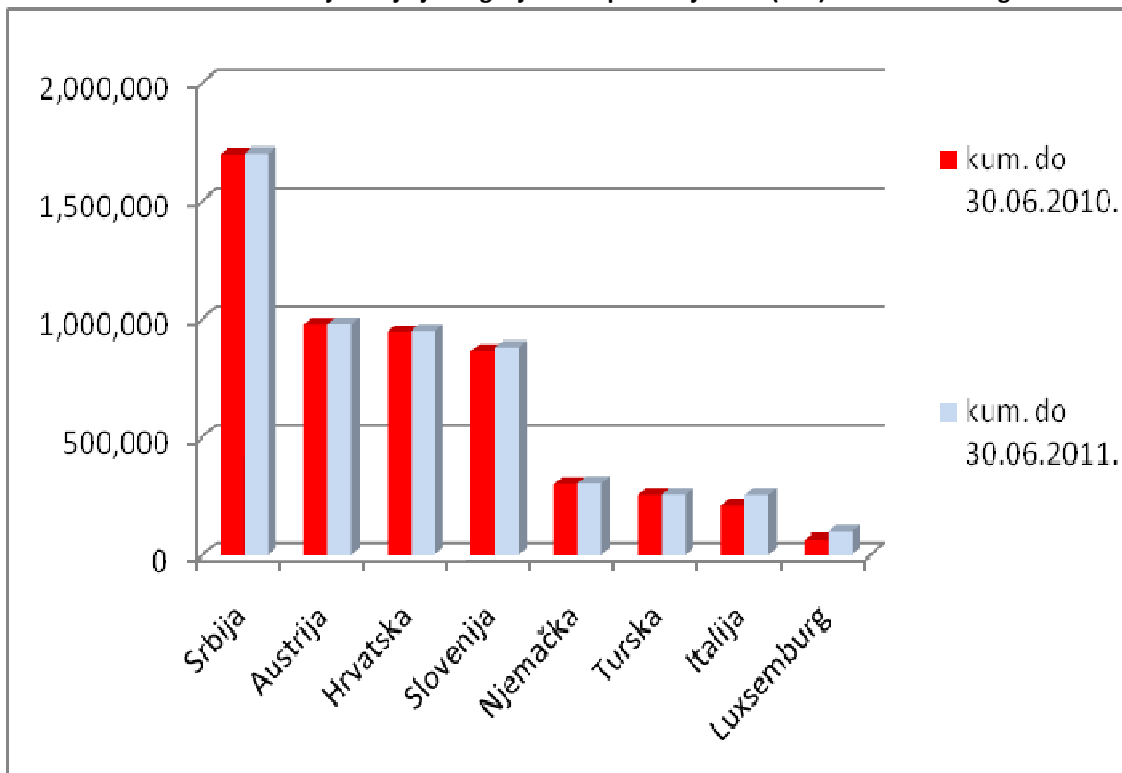
Ukupna ulaganja u prvom polugodištu 2011. godine u Federaciji BiH su iznosila oko 63 miliona KM što ujedno iznosi 97% svih ulaganja u BiH.

Najveća ulaganja u Federaciji BiH se odnose na društva: Jajce Alloy Wheels d.o.o. Jajce, (Inbro Holding S.A. iz Luxemburg), povećanje osnovnog kapitala firme 33.2 miliona KM, Droga d.o.o. Sarajevo (Slovenija) 13,4 miliona KM, UniCredit Leasing d.o.o. Sarajevo (Italija) 4,7 miliona KM, Libos d.o.o. Žepče (Njemačka) 2,28 miliona KM.

Na području RS ukupna ulaganja su iznosila oko 3,3 miliona KM i od toga najznačajnija ulaganja su u firme: Castellina Srpska d.o.o. Modriča, (osnivač La Castellina S.P.S. Italija) povećanje kapitala 1 milion KM, Modriča Crotix d.o.o. Istočno Sarajevo 1,56 miliona KM (Srbija) i Sava Semberija d.o.o. Bijeljina 0,5 miliona KM (Srbija).

⁷² U toku je provođenje projekta pomoću kojega će se sve registracije stranih ulaganja kod nadležnih sudova prilikom upisa evidentirati u jedinstvenu bazu podataka.

Grafikon 35: Najznačajnija ulaganja u BiH po zemljama u (000) do 30.06.2011. godine

Izvor: MVTEO

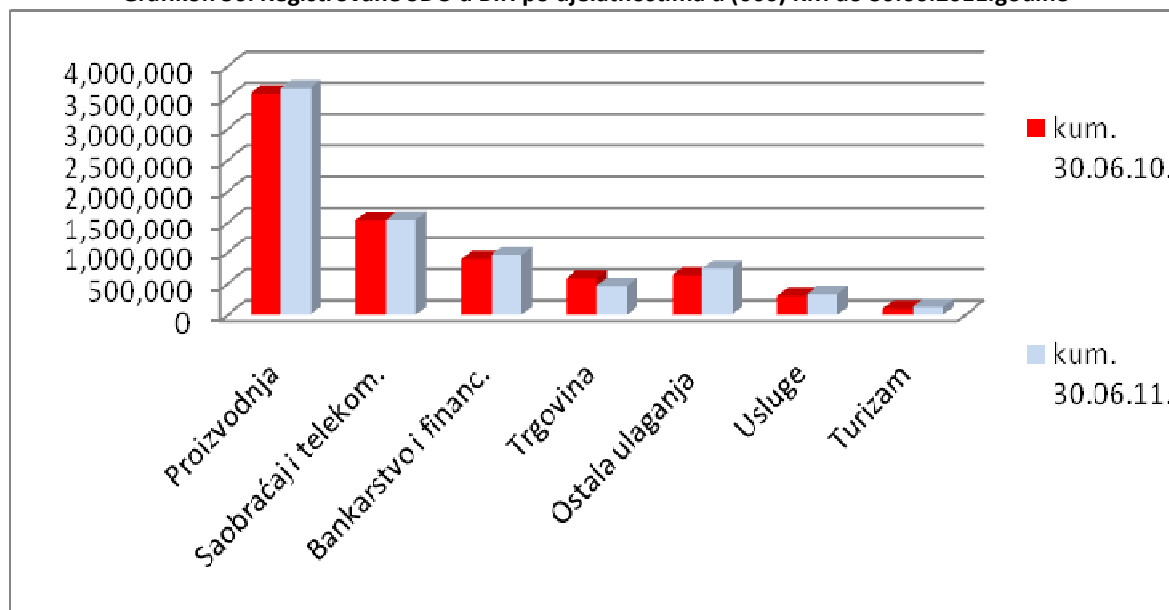
Najznačajnija ulaganja u prvoj polovini 2011. godine odnose se na:

- Luxemburg 34,28 Miliona KM (52,7%)
- Slovenija 14,5 miliona KM (22,3%)
- Italija 5,67 miliona KM (8,7%)
- Njemačka 3,85 miliona KM (5,9%)
- Hrvatska 2,37 miliona KM (3,6%)
- Srbija 1,76 miliona KM (2,7%)
- Austrija 0,7 miliona KM (1,1%)
- Turska 0,5 milion KM (0,8%)

što čini 98% ukupnih ulaganja u prvom polugodištu 2011. godine.

Oblast proizvodnje je učestvovala sa 85,4% gdje je najznačajnije ulaganje u Jajce Alloy Wheels d.o.o. Jajce 34 miliona KM, Droga d.o.o. Sarajevo sa 13 miliona KM i Libos d.o.o. Žepče sa 2,3 miliona KM. Bankarstvo i finansije je učestvovala sa 7% gdje je najznačajnije ulaganje 4,7 miliona KM u UniCredit Leasing d.o.o. Sarajevo. Trgovina učestvuje sa 2,5 % gdje je najznačajnije ulaganje Cortix d.o.o. Istočno Sarajevo. Usluge učestvuju sa 2,6% od kojih se najviše ističe Kuća susreta d.o.o. Vareš i Bigmev d.o.o. sa 0,5 miliona KM.

Grafikon 36: Registrovane SDU u BiH po djelatnostima u (000) KM do 30.06.2011.godine

Izvor: MVTEO

Od događaja koji su imali utjecaja na priliv SDU u zemlju svakako treba spomenuti da je 16.05.2011. Internacionalna kreditna agencija Moody Investor Service smanjila kreditni rejting BiH sa „stabilan“ na „negativan B2“, što bi moglo negativno odraziti na buduće odluke stranih investitora o ulaganju u našu zemlju. Prolongiran je početak rada projekta finansiranog od strane USAID, s ciljem uspostavljenja sistema jedinstvenog evidentiranja i izvještavanja o registracijama SDU u Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa. Početak rada ovoga sistema znatno bi se unaprijedio sistem registracije svih stranih investitora u BiH a time i ukupan iznos evidentiranih uloženi sredstava bi bio vjerovatno nešto veći.

Izražene oscilacije u ulaganju u 2010. godini i slabi rezultati u prvom polugodištu 2011. godine ne ukazuju još uvijek na znakove značajnijeg oporavka i znatno su ispod ulaganja u prethodnim godinama. Proces privatizacije državnog udjela u vlasništvu nekih strateških preduzeća u polugodištu nije otpočeo.⁷³ Privatizacija najprofitabilnijih firmi iz oblasti telekomunikacije i energetike je odložena do daljnjeg a evidentno je i kašnjenje velikih investicionih ulaganja u oblasti energetike po principu zajedničkih ulaganja sa stranim partnerima. Očekuje se da bi učešće stranih partnera u ovim projektima u narednom periodu znatno povećala direktna strana ulaganja u Bosni i Hercegovini, te time postala glavni pokretač budućeg ekonomskog razvoja zemlje.

⁷³ Vlada Federacije BiH nije još usvojila Plan privatizacije za 2011. godinu

DODATAK

Januar-jun 2011.

Tabela 1: Industrijska proizvodnja u BiH

Stopa rasta u % g/g

	2007	2008	2009	2010	2011						
					Januar	Februar	Mart	April	Maj	Juni	Jan-Jun
INDUSTRIJA UKUPNO	6.6	7.3	-3.3	1.6	17,5	6,6	8,0	3,2	2,3	10,4	7,7
C) VAĐENJE RUDA I KAMENA	-1.2	12.7	-2.8	-3.8	31,7	12,9	6,4	19,4	20,8	31,1	19,7
D) PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA	9.3	5.6	-4.6	1.9	22,5	9,9	9,9	3,3	2,0	7,3	8,4
E) PROIZVODNJA I SNABDIJEVANJE ELEKTRIČNOM ENERGIJOM, GASOM I VODOM	3.1	9.6	0.1	3.7	3,3	-3,6	3,6	-5,3	-5,2	10,0	0,4
C VAĐENJE RUDA I KAMENA											
CA Ugalj, lignit i treset	-1.6	14.0	2.2	-4.4	38,3	10,6	3,3	11,1	21,9	28,2	18,0
CB Rude i kamen	0.0	8.3	-21.2	-0.8	-8,6	28,9	23,5	64,0	15,4	44,6	29,0
D PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA											
DA Hrana, piće i duhan	5.8	3.5	6.3	-1.5	-1,7	-0,8	-1,6	-12,1	-8,8	-7,6	-6,0
DB Tekstil i tekstilni proizvodi	1.7	9.0	-3.0	10.5	15,0	23,5	15,7	26,9	11,8	8,9	16,8
DC Koža i proizvodi od kože	-5.3	-3.9	-1.8	4.0	5,1	33,7	25,2	25,2	29,2	29,7	24,4
DD Drvo i proizvodi od drveta izuzev namještaja	14.7	-11.3	-16.0	2.4	16,4	32,3	23,4	22,8	10,9	1,9	17,0
DE Celuloza, papir i proizvodi od papira; izdavaštvo i štamparstvo	12.9	6.8	-3.0	-2.1	10,8	16,1	-2,7	0,9	-3,1	3,4	4,2
DF Koks i derivati nafte	13.3	220.8	498.6	14.9	15,8	37,7	26,3	-54,5	16,3	-0,9	6,2
DG Hemikalije, hem. proizvodi i vještačka vlakna	20.0	29.2	34.9	-1.9	54,1	14,5	31,2	38,4	0,3	35,9	26,6
DH Proizvodi od gume i plastike	16.6	-0.4	-16.7	18.7	16,3	10,0	16,9	9,2	9,1	-0,7	8,9
DI Proizvodi od ostalih nemetala	6.2	10.9	-20.7	-3.8	46,4	53,0	3,3	-1,6	1,0	34,8	15,2
DJ Bazni metali i proizvodi	7.8	1.6	-17.2	0.2	27,8	7,3	5,7	-4,3	7,4	18,0	9,2
DK Mašine i uređaji	25.9	11.0	-22.3	5.6	36,4	56,0	185,3	52,6	-21,6	-19,9	44,7
DL Električni i optički uređaji	21.2	-6.7	-25.5	-9.0	-2,4	23,8	28,2	18,3	15,0	-2,6	13,5
DM Saobraćajna sredstva	-20.3	-7.2	2.9	20.8	281,7	-15,5	-29,6	10,3	-18,1	-22,4	6,6
DN Ostali proizvodi d.n	26.5	23.4	-8.7	16.6	16,4	-10,8	-12,3	-1,5	0,1	-25,5	-6,6
E PROIZVODNJA I SNABDIJEVANJE ELEKTRIČNOM ENERGIJOM, GASOM I VODOM											
E Proizvodnja i snabdijevanje el. i toplotnom energijom	3.1	9.6	0.1	3.7	3,3	-3,6	3,6	-5,3	-5,2	10,0	0,4

Izvor: BiH Agencija za Statistiku

Tabela 2: Industrijska proizvodnja u FBiH

Stopa rasta u % g/g

	2007	2008	2009	2010	2011						Jan-Jun
					Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	
INDUSTRIJA UKUPNO	8.6	7.9	-11.6	4.2	8.8	4.9	8.4	1.9	1.5	5.6	5.0
C) VAĐENJE RUDA I KAMENA	5.6	5.1	-3.6	-4.3	12.4	6.0	6.3	28.1	32.6	17.3	16.6
D) PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA	11.7	8.2	-16.1	6.9	9.5	8.7	7.3	-1.1	-1.6	-0.5	2.9
E) PROIZVODNJA I SNADBIFEVANJE ELEKTRIČNOM ENERGIJOM, GASOM I VODOM	1.7	9.1	-4.3	2.4	6.4	-2.8	12.9	-5.4	-6.3	19.9	3.7
VAĐENJE RUDA I KAMENA											
10) Vađenje kamenog i mrkog uglja, lignita i treseta	4.2	9.4	-2.2	-3.6	6.1	3.5	4.5	15.8	26.3	22.1	12.5
13) Vađenje ruda metala	15.3	-9.0	-20.0	-1.7	75.8	9.4	-19.3	36.1	2.7	-11.5	8.4
14) Vađenje ostalih ruda i kamena	10.8	-11.2	-11.1	-9.8	91.3	36.1	35.6	183.0	117.3	-0.7	58.2
PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA											
15) Proizvodnja prehrambenih proizvoda i pića	7.9	3.4	-6.9	-2.3	-7.1	6.7	-2.5	-6.4	-5.9	-9.7	-4.9
16) Proizvodnja duhanskih proizvoda	-4.1	5.9	12.8	-17.8	-12.3	-43.1	44.8	-29.7	-19.1	-3.7	-13.3
17) Proizvodnja tekstila prediva i tkanina	-22.2	13.2	-9.6	28.9	26.3	27.3	15.8	14.9	28.3	-5.8	16.1
18) Proizvodnja odjevnih predmeta, dorada i bojenje krzna	-0.5	15.7	-15.6	11.5	-7.9	18.3	-6.1	63.0	-7.8	-9.4	6.9
19) Proizvodnja kože i predmeta od kože i obuće	4.3	4.7	-10.9	11.1	12.8	12.7	-1.0	9.1	14.9	13.5	10.2
20) Prerada i proizvodi od drveta i plute	3.0	-3.4	-23.7	8.8	21.7	22.8	22.2	15.3	7.7	-15.5	9.9
21) Proizvodnja celuloze, papira i proizvoda od papira	-5.6	9.6	2.4	-6.2	24.1	25.6	-1.0	6.5	-8.2	3.3	7.0
22) Izdavačka djelatnost, štampanje i reprodukcija snimanih materijala	32.0	14.6	0.5	-6.7	-16.6	2.3	4.2	-4.3	3.0	9.4	1.7
23) Proizvodnja koksa i derivata nafte	32.4	-2.5	3.6	50.1	8.8	18.5	21.0	-0.5	-1.6	-4.9	6.1
24) Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda	21.7	51.4	3.0	5.3	65.0	27.1	39.8	13.8	-4.0	20.2	23.3
25) Proizvodnja proizvoda od gume i plastike	16.2	-0.8	-22.4	30.5	26.4	5.7	25.1	18.7	1.3	-4.3	8.4
26) Proizvodnja proizvoda od ostalih minerala	5.4	8.8	-25.8	1.8	44.7	46.2	-4.0	-6.2	-1.3	27.5	9.2
27) Proizvodnja osnovnih metala	6.6	4.3	-17.6	18.1	23.1	5.2	30.7	13.1	20.5	8.1	16.4
28) Proizvodnja metalnih proizvoda osim mašina	37.9	1.8	-34.4	3.8	1.9	-15.0	3.4	-8.6	3.3	22.9	-0.3
29) Proizvodnja ostalih mašina i uređaja	40.3	0.5	-29.5	24.5	29.9	36.9	45.0	-21.0	3.4	6.9	12.2
30) Proizvodnja kancelarijskih i računarskih mašina	47.1	-12.2	-60.4	-25.5	6.8	14.1	-47.3	-71.9	-69.3	-31.2	-38.7
31) Proizvodnja drugih elektronskih mašina i aparata	-20.0	-3.1	-31.3	19.2	14.4	48.2	46.8	85.9	8.9	-5.6	28.7
33) Proizvodnja medicinskih, preciznih i optičkih instrumenata	3.1	19.9	-12.5	-4.5	-5.6	5.8	27.4	0.1	-10.5	-44.9	-11.6
34) Proizvodnja motornih vozila i prikolica	56.9	-2.4	-70.8	-44.3	-64.2	-46.1	-51.5	-49.4	-50.5	-61.4	-54.3
35) Proizvodnja ostalih saobraćajnih sredstava	-23.0	80.1	-45.2	-24.4	64.6	201.0	-34.9	-21.8	-48.8	16.5	6.5
36) Proizvodnja namještaja i sličnih proizvoda	16.3	-11.7	-24.8	43.7	-1.0	-4.7	-9.9	-8.5	-3.6	-18.1	-7.7
37) Reciklaža	8.8	4.2	-33.8	51.5	-4.9	41.7	-6.6	-21.8	-24.3	-6.6	-8.1
PROIZVODNJA I SNADBIFEVANJE ELEKTRIČNOM ENERGIJOM, GASOM I VODOM											
40) Proizvodnja i snadbijevanje el. Energijom, gasom, parom i toplom vodom	1.7	9.1	-4.3	2.4	6.4	-2.8	12.9	-5.4	-6.3	19.9	3.7
41) Skupljanje, pročišćavanje i distribucija vode											

Izvor: FBiH- Federalni zavod za statistiku FBiH

Tabela 3: Industrijska proizvodnja u RS

Stop rasta u % g/g

	2007	2008	2009	2010	2011						
					Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jan-Jun
INDUSTRIJA UKUPNO	1.4	16.8	19.0	5.0	8.8	1.7	3.6	2.8	-2.7	7.9	3.6
C) VAĐENJE RUDA I KAMENA	2.7	14.1	-7.5	9.1	57.3	26.4	13.7	14.7	7.0	33.8	23.0
D) PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA	4.1	19.4	35.1	5.1	9.8	5.2	8.5	6.1	-1.6	8.0	5.7
E) PROIZVODNJA I SNABDIJEVANJE ELEKTRIČNOM ENERGIJOM, GASOM I VODOM	-5.4	10.5	7.9	3.0	-2.0	-9.2	-5.4	-7.8	-8.2	-3.1	-5.8
VAĐENJE RUDA I KAMENA											
10) Vađenje kamenog i mrkog uglja, lignita i treseta	-13.3	34.3	8.3	-5.9	96.7	19.8	2.2	4.2	17.2	40.1	25.6
13) Vađenje ruda metala	-3.4	1.4	-33.1	55.8	-27.3	17.1	17.4	21.9	-25.3	-1.7	-1.0
14) Vađenje ostalih ruda i kamena	27.2	39.9	-30.6	-25.1	133.5	362.0	114.6	57.5	66.8	103.6	97.1
PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA											
15) Proizvodnja prehrambenih proizvoda i pića	-0.6	4.6	0.3	3.9	1.3	-8.6	-13.0	-6.8	-11.7	-4.8	-7.6
16) Proizvodnja duhanskih proizvoda	-24.4	9.5	38.7	-22.9	-19.4	1.9	-20.8	-52.2	-22.6	-36.6	-23.7
17) Proizvodnja tekstila prediva i tkanina	79.4	2.8	-11.6	-42.1	36.2	-2.6	-45.9	119.9	-27.6	76.8	17.6
18) Proizvodnja odjevnih predmeta, dorada i bojenje krzna	27.8	-7.3	-19.3	-28.7	9.9	-30.3	13.4	22.2	9.6	-21.2	-3.3
19) Proizvodnja kože i predmeta od kože i obuće	-16.1	-10.1	-4.6	24.0	6.1	66.9	69.8	29.5	22.5	28.3	35.4
20) Prerada i proizvodi od drveta i plute	-8.7	-8.2	-30.3	1.1	12.2	29.1	21.1	24.7	11.7	19.5	19.4
21) Proizvodnja celuloze, papira i proizvoda od papira	17.0	6.5	1.3	-4.7	-9.8	3.3	-9.8	-4.9	-8.7	-8.7	-6.8
22) Izdavačka djelatnost, štampanje i reprodukcija snimanih materijala	-3.2	3.1	-16.4	14.7	-1.4	12.6	11.9	6.5	-14.4	-8.1	0.0
23) Proizvodnja koksa i derivata nafte	8.6	574.8	1234.5	12.5	22.7	32.6	26.0	-57.9	17.5	7.4	8.1
24) Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda	-2.8	2.4	150.1	-2.6	52.5	-10.9	16.0	71.9	13.8	-27.7	10.4
25) Proizvodnja proizvoda od gume i plastike	-3.9	-3.0	-21.7	-6.1	5.0	14.8	-7.3	-11.7	-4.2	-3.0	-2.4
26) Proizvodnja proizvoda od ostalih minerala	7.3	19.0	-12.3	5.7	-42.8	11.5	-1.1	-1.3	5.0	32.0	7.8
27) Proizvodnja osnovnih metala	-15.1	5.2	-39.6	31.8	-4.9	-8.7	1.3	-5.1	-16.2	7.7	-4.8
28) Proizvodnja metalnih proizvoda osim mašina	5.7	-14.0	-35.1	3.3	30.6	12.5	1.3	9.0	-22.1	3.4	2.5
29) Proizvodnja ostalih mašina i uređaja	30.9	13.1	-28.8	35.3	37.9	-22.5	13.4	-44.6	-17.4	88.9	4.6
30) Proizvodnja kancelarijskih i računarskih mašina	37.8	-14.0	-4.3	15.7	2.1	47.1	56.6	30.9	35.5	5.7	30.0
31) Proizvodnja drugih elektronskih mašina i aparata	-10.0	116.1	-41.5	31.8	16.0	48.1	10.8	11.8	19.6	55.6	25.5
33) Proizvodnja medicinskih, preciznih i optičkih instrumenata	-66.7	-84.2	12.1	70.9	125.8	32.2	290.7	167.2	906.5	410.3	298.9
34) Proizvodnja motornih vozila i prikolica	-7.6	-12.3	0.7	-11.1	50.3	-1.6	-6.9	18.0	-2.0	-18.9	3.9
35) Proizvodnja ostalih saobraćajnih sredstava	14.9	38.0	1241.2	-24.1	-20.9	-12.5	64.4	-36.5	-7.5	134.8	6.2
36) Proizvodnja namještaja i sličnih proizvoda	13.7	17.7	-30.6	-5.1	23.7	13.3	56.0	36.3	42.1	15.9	30.9
37) Reciklaža	74.0	31.2	-21.0	59.6	177.7	-5.0	8.8	-39.8	-17.7	-38.0	-0.8
PROIZVODNJA I SNABDIJEVANJE ELEKTRIČNOM ENERGIJOM, GASOM I VODOM											
40) Proizvodnja i snadbijevanje el. Energijom, gasom, parom i toplom vodom	-5.4	10.5	7.9	3.0	-2.0	-9.2	-5.4	-7.8	-8.2	-3.1	-5.8
41) Skupljanje, pročišćavanje i distribucija vode											

Izvor: RS-Zavod za statistiku RS

Tabela 4: Realni sektor BiH - industrija i usluge

Rast g/g u %

		2007	2008	2009	2010	2011								
						jan-jun	K1	K2	jan	feb	mar	apr	maj	jun
Industrija	Industrijska proizvodnja - fizički obim	6.6	7.3	1.5	3.7	7.7	10.4	5.3	17.8	6.6	7.7	3.2	2.4	10.4
	Intermedijarni proizvodi	6.4	1.2	-9.5	12.0	10.9	14.2	8.2	24.2	12.9	7.8	0.4	7.0	17.6
	Kapitalni proizvodi	10.1	0.6	49.7	-26.7	18.8	42.4	0.9	58.1	22.1	50.9	23.8	-9.9	-9.6
	Proizvodi za široku potrošnju	12.9	13.6	4.3	5.3	4.7	7.0	0.8	14.3	3.9	4.0	9.2	-1.4	0.5
	Trajni	24.1	26.3	-5.1	20.6	-6.7	-6.1	-7.3	12.5	-11.3	-12.9	0.0	0.2	-23.0
	Netrajni	10.6	10.6	6.8	1.8	7.9	11.4	5.1	14.7	9.5	10.2	11.5	-1.8	6.2
	Energija	1.6	11.3	3.5	1.6	5.3	5.6	4.9	11.2	1.1	4.4	-2.4	2.8	14.9
Građevinarstvo	Vrijednost izvršenih građevinskih radova	25.5*	24.6*	-19.9*	-17.6*	15.2*	9.0*	19.2*	-10.2*	13.7*	21.6*	11.9*	24.9*	20.0*
	Stambene zgrade	NA	26.9*	-24.5*	-24.2*	-0.4*	6.7*	-4.3*	2.8*	12.2*	6.3*	-7.2*	11.4*	-12.3*
	Nestambene zgrade	NA	18.5*	-25.1*	-32.1*	1.6*	-10.3*	11.2*	-12.5*	-14.5*	-5.8*	8.0*	28.2*	-0.4*
	Saobraćajna infrastruktura	NA	31.5*	-18.1*	3.5*	40.8*	41.5*	40.5*	-8.5*	79.8*	58.0*	20.5*	35.6*	63.6*
	Cjevovodi, komunikacijski i električni vodovi	NA	44.2*	3.7*	-25.1*	6.9*	2.3*	9.2*	-19.5*	-20.6*	51.0*	26.5*	15.7*	-4.8*
Prijevoz	Cestovni (prevezeno robe)	49.7	15.6	-11.3	-5.1	-	4.5	-	-	-	-	-	-	-
	Cestovni (prevezeni putnici)	3.9	-4.0	-5.3	3.7	-	1.1	-	-	-	-	-	-	-
	Gradsko - Prigradski Prijevoz (prevezeni putnici)	-20.7	-0.5	-0.5	2.3	-	-1.2	-	-	-	-	-	-	-
	Željeznički (prevezeno robe)	2.8	7.9	-15.8	-5.8	-	15.5	-	-	-	-	-	-	-
	Željeznički (prevezeni putnici)	-3.3	11.2	-27.5	-0.4	-	1.0	-	-	-	-	-	-	-
Trgovina na malo	Tekuće cijene	14.9*	19.5*	-10.0*	6.6*	12.7*	11.1*	13.9*	11.0*	14.0*	7.2*	15.3*	10.4*	12.4*
	Stalne cijene (deflacija indeksom CPI)	13.4*	12.0*	-9.6*	4.5*	3.6*	7.8*	9.9*	8.3*	10.7*	3.3*	11.3*	6.2*	8.6*
Turizam	Dolasci turista - ukupno	20.0*	4.6	-6.3	14.6	3.0	5.0	-	10.2	8.1	7.5	2.7	1.5	7.5
	Domaći turisti	17.4*	4.3	-9.5	11.2	0.9	4.2	-	25.3	8.3	6.8	1.9	-0.1	2.7
	Strani turisti	22.5*	4.9	-3.3	17.5	5.7	5.8	-	-1.1	8.0	8.3	3.2	2.9	11.3

Izvori: BHAS i entitetski zavodi za statistiku

* Ponderisani prosjek entitetskih indeksa objavljenih od strane entitetskih statističkih zavoda

Tabela 5: Realni sektor po entitetima – rast g/g u %

Rast g/g u %

			2007	2008	2009	2010	2011								
							jan-jun	K1	K2	jan	feb	mart	apr	maj	jun
Proizvodnja i građevinarstvo	Industrijska proizvodnja - fizički obim	FBiH	8.6	7.9	-11.6	4.2	5.0	7.4	-	8.8	4.9	8.4	1.9	1.5	5.6
		RS	1.4	16.8	19.0	5.0	3.6	4.6	-	8.8	1.7	3.6	2.8	-2.7	7.9
	Građevinarstvo (vrijednost radova)	FBiH	22.6	34.1	-28.2	-13.6	16.1	3.5	24.8	-1.4	0.3	10.5	25.5	31.5	18.8
		RS	29.6	11.8	-8.0	-21.9	14.2	17.0	12.5	-25.8	33.3	34.9	-3.4	17.5	21.4
Prijevoz	Cestovni (prevezeno robe)	FBiH	55.1	6.1	-7.7	3.6	-	-12.7	-	-	-	-	-	-	-
		RS	20.6	3.1	-9.9	1.6	16.9	24.8	8.0	-	-	-	-	-	-
	Cestovni (prevezeni putnici)	FBiH	2.3	-2.4	-1.4	-0.1	-	-2.1	-	-	-	-	-	-	-
		RS	8.3	-4.6	-16.9	17.8	35.8	16.2	17.3	-	-	-	-	-	-
	Gradsko - Prigradski Prijevoz (prevezeni putnici)	FBiH	-23.7	-1.3	-2.1	2.4	-	-0.6	-	-	-	-	-	-	-
		RS	7.6	4.9	10.5	3.3	-2.2	-2.7	-1.8	-	-	-	-	-	-
	Željeznički (prevezeno robe)	FBiH	5.4	20.9	-13.8	11.0	19.6	16.6	22.5	-	-	-	-	-	-
		RS	-0.4	-4.6	-19.2	-	-	13.8	-4.1	-	-	-	-	-	-
	Željeznički (prevezeni putnici)	FBiH	4.5	26.0	-12.5	7.4	16.6	24.7	10.8	-	-	-	-	-	-
		RS	-7.4	2.4	38.5	-	-20.0	-20.0	-20.0	-	-	-	-	-	-
Trgovina na malo	Tekuće cijene	FBiH	14.0	18.3	-9.9	7.4	13.2	11.9	14.3	11.9	15.1	9.3	17.2	12.1	13.4
	Stalne cijene (deflacija indeksom CPI)		12.1	10.6	-9.6	5.6	9.8	8.9	10.5	9.4	12.2	5.6	13.5	8.2	9.7
	Tekuće cijene	RS	16.2	21.5	-10.2	6.1	10.5	7.4	13.0	9.3	12.4	2.3	14.1	10.6	14.1
	Stalne cijene (deflacija indeksom CPI)		15.1	14.3	-9.8	3.6	6.5	3.8	8.6	6.4	8.7	-1.9	9.6	5.9	10.1
Turizam	Dolasci domaćih turista	FBiH	18.0	2.7	-14.2	16.7	1.3	-1.8	-	-1.7	-5.9	1.2	-4.7	-0.2	14.8
		RS	11.0	6.0	-4.9	6.1	0.9	5.4	-2.2	9.8	0.6	6.8	2.9	0.8	-8.3
	Dolasci stranih turista	FBiH	17.9	1.8	-0.6	25.3	8.9	7.8	-	2.2	14.0	7.3	5.9	7.0	14.4
		RS	24.3	11.6	-7.2	1.3	-1.5	1.3	-3.8	-0.9	-5.3	9.9	-5.3	-6.8	1.1
Ugostiteljstvo	Tekuće cijene	FBiH	24.7	14.2	-2.9	6.9	-5.5	-10.6	-2.0	-	-	-	-	-	-
	Stalne cijene (deflacija indeksom CPI)		22.9	5.5	-2.6	5.1	-8.9	-13.6	-5.8	-	-	-	-	-	-
	Tekuće cijene	RS	17.6	31.4	-0.1	1.2	-2.3	-1.0	-3.4	-0.8	-4.6	2.1	-5.4	-2.7	-2.3
	Stalne cijene (deflacija indeksom CPI)		16.5	24.2	0.3	-1.3	-6.3	-4.6	-7.8	-3.7	-8.3	-2.1	-9.9	-7.4	-6.3

Izvor: Entitetski zavodi za statistiku

Tabela 6: Tržište rada

Period	broj zaposlenih lica*				broj nezaposlenih lica				stopa nezaposlenosti				prosječne neto plate				prosječne penzije*			
	BiH	FBiH	RS	Brčko	BiH	FBiH	RS	Brčko	BiH	FBiH	RS	Brčko	BiH	FBiH	RS	Brčko	BiH	FBiH	RS	Brčko
	osobe								%				KM							
I-VI 2009.	706,097	438,516	260,400	16,061	491,655	343,047	137,285	11,324	41.0	43.9	34.5	41.4	790	792	787	759	338	348	321	328
I-VI 2010.	693,151	437,360	241,517	16,774	515,775	357,510	147,341	10,924	42.7	45.0	37.9	39.4	794	800	779	796	333	342	319	317
I-VI 2011.	694,892	440,542	239,988	16,413	527,737	366,321	149,674	11,743	43.2	45.4	38.4	42	813	815	808	801	336	346	320	318
Ø 2008.	694,416	430,745	259,205	15,903	493,344	345,381	135,102	12,862	41.5	44.5	34.3	44.7	752	751	755	730	324	340	297	311
Ø 2009.	697,441	437,501	258,634	16,120	497,562	347,146	139,536	10,880	41.6	44.2	35.0	40.3	790	792	788	769	336	346	320	326
Ø 2010.	696,365	438,949	244,453	16,849	516,964	360,513	145,343	11,109	42.6	45.1	37.4	39.9	798	804	784	796	333	340	320	316
I 2010.	688,450	433,906			516,121	357,664	147,816	10,641	42.8	45.2			789	794	778	784	334	342	321	323
II 2010.	689,695	436,168			519,462	358,410	150,036	11,016	43.0	45.1			782	786	772	785	334	343	319	316
III 2010.	690,087	436,679	241,517	16,824	519,207	358,487	149,687	11,033	42.9	45.1	38.3	39.6	798	809	771	799	334	343	319	316
IV 2010.	696,372	438,598			515,916	357,115	147,724	11,077	42.6	44.9			799	805	786	803	333	341	319	316
V 2010.	697,194	439,403			512,160	355,604	145,710	10,846	42.3	44.7			795	803	774	807	333	342	319	316
VI 2010.	697,106	439,407		16,723	511,783	357,781	143,073	10,929	42.3	44.9		39.5	798	802	789	802	333	341	320	315
VII 2010.	697,425	439,285			516,262	361,654	143,309	11,299	42.5	45.2			799	804	786	798	332	340	320	315
VIII 2010.	696,292	438,290			517,508	363,537	142,856	11,115	42.6	45.3			800	806	785	789	332	340	320	315
IX 2010.	700,514	441,051	247,388	16,890	517,062	363,143	142,625	11,294	42.5	45.2	36.6	40.1	800	802	794	798	332	339	320	315
X 2010.	701,716	441,989			517,014	363,411	142,388	11,215	42.4	45.1			795	802	779	798	332	339	320	316
XI 2010.	702,235	442,098			519,018	364,416	143,266	11,336	42.5	45.2			805	811	791	790	331	338	320	315
XII 2010.	699,296	440,495		16,958	522,052	364,929	145,620	11,503	42.7	45.3		40.4	818	827	798	804	332	339	320	315
I-2011.	696,190	440,461			526,701	367,180	147,912	11,609	43.1	45.5			807	811	798	790	332	339	320	315
II-2011.	695,665	440,767			527,749	366,481	149,459	11,809	43.1	45.4			799	797	804	784	332	339	320	315
III-2011.	694,093	439,994	239,988	16,489	530,055	367,255	151,076	11,724	43.3	45.5	38.6	41.6	818	823	807	801	332	339	320	315
IV-2011.	693,941	440,419			529,423	366,658	150,911	11,854	43.3	45.4			811	815	803	801	341	354	320	321
V-2011.	694,191	440,429			526,616	365,322	149,573	11,721	43.1	45.3			821	823	816	814	341	353	320	321
VI-2011.	695,270	441,184		16,336	525,877	365,029	149,110	11,738	43.1	45.3		41.8	820	822	817	814	341	353	320	320

Izvor: Agencija za statistiku BiH, entitetski Zavodi za statistiku, Zavod za zapošljavanje FBiH i RS, Zavod za MIO/PIO FBiH i Fond PIO RS

* Broj zaposlenih u BiH, izvor: Agencije za statistiku BiH; broj zaposlenih u FBiH i RS, izvor: entitetski zavodi za statistiku.

* Prosječne penzije u BiH su izračunate na osnovu entitetskih nivoa penzija ponderisanih odnosom ukupnog broja penzionera u svakom od BH entiteta.

Tabela 7: Rast i struktura monetarnih agregata (kraj perioda)

Period	Rezervni novac (M0)				Transakcijski novac (M1)			Kvazi novac (QM)				M2- ukupno
	Gotovina izvan monetarnih vlasti	Depoziti banaka kod monetarnih vlasti	Ostali dep. po viđenju kod monetarnih vlasti	Rezervni novac (M0)	Gotovina izvan banaka	Depoziti po viđenju u domaćoj valuti	M1- ukupno	Oročeni i štedni depoziti u domaćoj valuti	Depoziti po viđenju u stranoj valuti	Oročeni i štedni depoziti u stranoj valuti	QM-ukupno	
1	2	3	4	5=2+3+4	6	7	8=6+7	9	10	11	12=9+10+11	13=8+12
u milionima KM												
K1 2009	2,318.5	2,994.2	6.5	5,319.2	2,014.3	3,558.1	5,572.4	1,690.1	1,467.5	3,615.5	6,773.1	12,345.5
K2 2009	2,304.7	2,810.1	8.4	5,123.2	1,986.1	3,617.3	5,603.4	1,630.2	1,431.5	3,654.4	6,716.1	12,319.5
K3 2009	2,270.9	3,244.7	4.5	5,520.1	1,978.1	3,681.0	5,659.1	1,662.6	1,467.1	3,782.6	6,912.3	12,571.4
K4 2009	2,267.7	3,375.1	6.0	5,648.8	2,009.5	3,878.9	5,888.4	1,691.8	1,441.5	3,888.5	7,021.8	12,910.2
K1 2010	2,254.9	3,319.1	3.8	5,577.8	1,974.6	3,907.5	5,882.1	1,673.0	1,572.0	3,992.2	7,237.2	13,119.3
K2 2010	2,286.5	3,082.3	7.1	5,375.9	1,989.6	3,871.9	5,861.5	1,674.4	1,684.5	4,086.4	7,445.3	13,306.8
K3 2010	2,407.4	3,273.3	7.6	5,688.3	2,109.1	4,005.2	6,114.3	1,699.8	1,620.5	4,052.9	7,373.2	13,487.5
K4 2010	2,497.5	3,393.5	8.7	5,899.7	2,210.1	4,132.8	6,342.9	1,782.4	1,635.6	4,107.1	7,525.1	13,868.0
K1 2011	2,468.6	3,099.9	8.8	5,577.3	2,164.1	4,083.9	6,248.0	1,871.8	1,569.2	4,239.6	7,680.6	13,928.6
K2 2011	2,507.8	3,034.8	10.3	5,552.9	2,205.6	4,126.2	6,331.8	1,849.9	1,635.0	4,174.0	7,658.9	13,990.7
% promjena u odnosu na isti period prethodne godine												
K1 2009	0.3%	-18.3%	-1.5%	-11.1%	-2.3%	-9.8%	-7.2%	7.9%	-6.7%	12.3%	6.5%	-0.2%
K2 2009	-1.3%	-24.0%	50.0%	-15.1%	-4.3%	-8.6%	-7.1%	-2.9%	-11.0%	6.5%	0.0%	-3.4%
K3 2009	-5.7%	-15.7%	-46.4%	-11.9%	-7.2%	-9.5%	-8.7%	-2.0%	-12.0%	0.6%	-3.0%	-5.6%
K4 2009	-11.2%	7.3%	-18.9%	-1.0%	-12.7%	5.0%	-1.8%	1.7%	-4.6%	12.1%	5.7%	2.1%
K1 2010	-2.7%	10.9%	-41.5%	4.9%	-2.0%	9.8%	5.6%	-1.0%	7.1%	10.4%	6.9%	6.3%
K2 2010	-0.8%	9.7%	-15.5%	4.9%	0.2%	7.0%	4.6%	2.7%	17.7%	11.8%	10.9%	8.0%
K3 2010	6.0%	0.9%	68.9%	3.0%	6.6%	8.8%	8.0%	2.2%	10.5%	7.1%	6.7%	7.3%
K4 2010	10.1%	0.5%	45.0%	4.4%	10.0%	6.5%	7.7%	5.4%	13.5%	5.6%	7.2%	7.4%
K1 2011	9.5%	-6.6%	131.6%	0.0%	9.6%	4.5%	6.2%	11.9%	-0.2%	6.2%	6.1%	6.2%
K2 2011	9.7%	-1.5%	45.1%	3.3%	10.9%	6.6%	8.0%	10.5%	-2.9%	2.1%	2.9%	5.1%

Izvor: Centralna banka BiH

Tabela 8: Indeks potrošačkih cijena (CPI)

Kod	00		01		02		03		04		05		06	
Opis koda	Opšti indeks		Hrana i bezalkoholna pića		Alkoholna pića i duvan		Odjeća i obuća		Stanovanje, voda, električna energija, plin i drugi energenti		Namještaj, pokućstvo i redovno održavanje		Zdravstvo	
Vrsta indeksa	2010=100	g/g	2010=100	g/g	2010=100	g/g	2010=100	g/g	2010=100	g/g	2010=100	g/g	2010=100	g/g
I-VI 09.		100.3		101.4		101.7		96.3		105.6		102.0		100.4
I-VI 10.		102.1		97.3		130.0		96.0		103.5		99.5		102.4
I-VI 11.		103.6		106.9		107.9		92.5		101.5		100.6		97.3
Ø 2008.		107.4		112.1		101.1		97.9		108.5		102.2		100.4
Ø 2009.		99.6		99.1		109.8		96.1		103.9		100.8		100.8
Ø 2010.		102.1		99.3		120.2		95.4		103.1		100.1		101.8
I 2011.	102.7	102.7	104.1	104.6	107.4	107.4	96.1	92.9	104.9	101.7	100.3	100.5	98.5	96.9
II 2011.	103.5	103.3	105.7	106.0	108.5	108.4	95.9	92.8	105.5	102.1	100.3	100.3	98.3	96.6
III 2011.	104.2	103.9	107.4	107.5	107.5	107.5	95.9	93.0	105.1	101.4	100.3	100.4	98.2	97.2
IV 2011.	103.6	104.0	107.8	107.6	107.7	107.6	93.4	92.1	97.5	101.2	100.6	100.8	98.0	97.5
V 2011.	103.9	104.2	107.9	108.3	108.2	108.1	93.0	92.1	97.6	101.3	100.8	100.9	98.2	97.6
VI 2011.	103.3	103.8	106.7	107.2	108.3	108.4	92.4	92.1	97.8	101.6	100.9	100.9	98.1	98.1

* Za izračunavanje indeksa potrošačkih cijena od januara 2011. godine se primjenjuju ponderi koji se baziraju na podacima iz Ankete o potrošnji domaćinstva za 2007. godinu.

Referentna baza za izračunavanje indeksa je 2010. godina.

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Tabela 8a: Indeks potrošačkih cijena (CPI)

Kod 07			08		09		10		11		12	
Opis koda Prevoz			Komunikacije		Rekreacija i kultura		Obrazovanje		Restorani i hoteli		Ostala dobra i usluge	
Vrsta indeksa	2010=100	g/g	2010=100	g/g	2010=100	g/g	2010=100	g/g	2010=100	g/g	2010=100	g/g
I-VI 09.	88.3		102.1		104.6		99.4		106.5		103.2	
I-VI 10.	109.7		106.8		100.8		102.7		101.4		100.7	
I-VI 11.	107.3		105.4		100.6		100.0		101.2		100.1	
Ø 2008.	111.2		104.4		104.0		102.5		107.1		102.8	
Ø 2009.	90.1		101.5		103.2		99.8		104.9		102.3	
Ø 2010.	107.1		106.9		100.7		102.6		101.1		100.7	
I 2011.	103.5	106.0	105.2	105.3	100.2	100.6	100.0	100.0	100.7	100.8	100.0	100.1
II 2011.	104.2	106.7	105.2	105.3	100.1	100.4	100.0	100.0	101.0	101.2	100.1	100.1
III 2011.	106.1	107.9	105.2	105.3	100.4	100.4	100.0	100.0	100.9	101.0	100.1	100.3
IV 2011.	107.6	108.3	105.5	105.4	100.6	100.8	100.0	100.0	101.0	101.1	99.9	100.1
V 2011.	108.6	107.8	105.5	105.4	100.6	100.7	100.0	100.0	101.3	101.4	99.9	100.0
VI 2011.	107.7	106.8	105.4	105.4	100.8	100.8	100.0	100.0	101.4	101.6	99.9	99.8

* Za izračunavanje indeksa potrošačkih cijena od januara 2011. godine se primjenjuju ponderi koji se baziraju na podacima iz Ankete o potrošnji Referentna baza za izračunavanje indeksa je 2010. godina.

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Tabela 9: Rast i sektorska struktura kredita (kraj razdoblja)

Razdoblje	Potraživanja od svih sektora					
	Potraživanja od opće vlade	Potraživanja od nefinancijskih poduzeća		Potraživanja od stanovništva	Ostala potraživanja*	Ukupna potraživanja
		Potraživanja od javnih poduzeća	Potraživanja od privatnih poduzeća			
1	2	3	4	5	6	7=2+..6
u mil. KM (stanje na kraju razdoblja)						
I - XII 2007	127.3	646.3	5273.6	5685.7	215.7	11949.1
I - III 2008	134.5	628.5	5737.8	5997.6	236.0	12735.0
I - VI 2008	231.8	611.8	6237.4	6404.6	248.2	13734.2
I - IX 2008	246.2	631.7	6535.0	6690.0	249.3	14352.7
I - XII 2008	264.1	638.3	6736.3	6696.0	220.9	14556.0
I - III 2009	283.6	661.8	6729.6	6631.5	179.7	14486.6
I - VI 2009	448.2	660.7	6707.8	6527.7	152.1	14497.0
I - IX 2009	314.1	650.9	6632.2	6429.1	134.1	14160.9
I - XII 2009	350.0	647.9	6663.1	6304.2	135.2	14100.9
I - III 2010	349.8	665.7	6776.7	6218.1	124.3	14135.1
I - VI 2010	372.7	688.9	6770.6	6287.3	118.0	14237.8
I - IX 2010	426.8	663.5	6764.8	6282.8	114.8	14253.2
I - XII 2010	461.3	761.4	6935.6	6314.6	106.3	14579.7
I - III 2011	481.3	731.8	7212.0	6261.8	110.0	14797.4
I - VI 2011	553.4	748.2	7265.8	6403.9	117.5	15089.2
% promjena u odnosu na isto razdoblje prethodne godine						
I - XII 2007	86.4%	-2.3%	29.4%	30.0%	67.7%	28.4%
I - III 2008	59.9%	-6.8%	33.1%	29.2%	51.3%	29.0%
I - VI 2008	122.0%	-8.1%	36.1%	26.9%	31.8%	29.7%
I - IX 2008	115.6%	-4.1%	34.3%	24.1%	27.2%	27.9%
I - XII 2008	107.5%	-1.2%	27.7%	17.8%	2.4%	21.8%
I - III 2009	110.9%	5.3%	17.3%	10.6%	-23.9%	13.8%
I - VI 2009	93.4%	8.0%	7.5%	1.9%	-38.7%	5.6%
I - IX 2009	27.6%	3.0%	1.5%	-3.9%	-46.2%	-1.3%
I - XII 2009	32.5%	1.5%	-1.1%	-5.9%	-38.8%	-3.1%
I - III 2010	23.3%	0.6%	0.7%	-6.2%	-30.8%	-2.4%
I - VI 2010	-16.8%	4.3%	0.9%	-3.7%	-22.4%	-1.8%
I - IX 2010	35.9%	1.9%	2.0%	-2.3%	-14.4%	0.7%
I - XII 2010	31.8%	17.5%	4.1%	0.2%	-21.4%	3.4%
I - III 2011	37.6%	9.9%	6.4%	0.7%	-11.5%	4.7%
I - VI 2011	48.5%	8.6%	7.3%	1.9%	-0.4%	6.0%

Izvor: Centralna banka BiH

Tabela 10: Rast i sektorska struktura depozita (kraj razdoblja)

Razdoblje	Depoziti svih sektora					
	Depoziti opće vlade	Depoziti nefinancijskih poduzeća		Depoziti stanovništva	Ostali depoziti*	Ukupni depoziti
		Depoziti javnih poduzeća	Depoziti privatnih poduzeća			
1	2	3	4	5	6	7=2+...6
u mil. KM (stanje na kraju razdoblja)						
I - XII 2007	3069.8	1278.0	1914.8	5166.0	672.3	12100.8
I - III 2008	2866.2	1453.0	1788.1	5342.7	698.9	12149.0
I - VI 2008	2825.8	1504.9	1809.7	5562.0	756.7	12459.2
I - IX 2008	2691.5	1663.0	1987.1	5818.4	745.3	12905.4
I - XII 2008	2303.4	1542.4	2066.7	5204.9	759.6	11877.0
I - III 2009	2273.5	1622.5	1851.3	5151.8	801.9	11701.0
I - VI 2009	2098.3	1636.9	1796.1	5258.0	821.1	11610.3
I - IX 2009	2092.0	1581.2	1940.0	5416.1	861.8	11891.1
I - XII 2009	2005.2	1594.6	1895.4	5662.8	926.6	12084.5
I - III 2010	1913.8	1732.3	1839.6	5892.5	905.7	12283.9
I - VI 2010	1819.8	1732.5	1822.9	6068.1	950.9	12394.1
I - IX 2010	1695.5	1640.2	1912.8	6162.8	922.0	12333.3
I - XII 2010	1609.0	1601.2	1949.5	6490.4	874.9	12525.0
I - III 2011	1622.4	1628.2	1778.2	6617.9	899.5	12546.2
I - VI 2011	1521.5	1680.6	1714.2	6699.0	943.6	12558.7
% promjena u odnosu na isto razdoblje prethodne godine						
I - XII 2007	109.4%	14.5%	21.3%	26.0%	25.1%	37.5%
I - III 2008	79.5%	18.2%	15.2%	23.1%	17.2%	30.4%
I - VI 2008	-3.1%	18.3%	2.6%	20.7%	28.1%	11.7%
I - IX 2008	-11.8%	31.2%	8.4%	21.0%	20.1%	11.4%
I - XII 2008	-25.0%	20.7%	7.9%	0.8%	13.0%	-1.8%
I - III 2009	-20.7%	11.7%	3.5%	-3.6%	14.7%	-3.7%
I - VI 2009	-25.7%	8.8%	-0.8%	-5.5%	8.5%	-6.8%
I - IX 2009	-22.3%	-4.9%	-2.4%	-6.9%	15.6%	-7.9%
I - XII 2009	-12.9%	3.4%	-8.3%	8.8%	22.0%	1.7%
I - III 2010	-15.8%	6.8%	-0.6%	14.4%	12.9%	5.0%
I - VI 2010	-13.3%	5.8%	1.5%	15.4%	15.8%	6.8%
I - IX 2010	-19.0%	3.7%	-1.4%	13.8%	7.0%	3.7%
I - XII 2010	-19.8%	0.4%	2.9%	14.6%	-5.6%	3.6%
I - III 2011	-15.2%	-6.0%	-3.3%	12.3%	-0.7%	2.1%
I - VI 2011	-16.4%	-3.0%	-6.0%	10.4%	-0.8%	1.3%

Izvor: Centralna banka BiH

* U ostalim depozitima su depoziti nebankarskih financijskih institucija, neprofitnih organizacija i ostali depoziti.

Tabela 11: Kamatne stope u BiH u % (prosjeak razdoblja)

Razdoblje	Kamatne stope na kratkoročne kredite u KM		Kamatne stope na dugoročne kredite u KM		Kamatne stope na kratkoročne kredite u KM s valutnom klauzulom		Kamatne stope na dugoročne kredite u KM s valutnom klauzulom		Kamatne stope na depozite po viđenju u KM		Kamatne stope na štedne i oročene depozite u KM	
	Privatna poduzeća	Stanovništvo	Privatna poduzeća	Stanovništvo	Privatna poduzeća	Stanovništvo	Privatna poduzeća	Stanovništvo	Privatna poduzeća	Stanovništvo	Privatna poduzeća	Stanovništvo
I - XII 2007	7.17	9.62	7.41	10.51	7.82	9.37	8.02	8.91	0.35	0.38	3.55	3.56
I - III 2008	6.79	9.87	6.96	9.64	7.91	8.95	8.20	8.85	0.26	0.36	3.29	3.23
I - VI 2008	6.83	9.33	7.05	8.71	7.96	11.32	8.10	9.12	0.34	0.35	3.44	3.67
I - IX 2008	6.93	9.81	6.23	8.83	8.81	10.70	8.44	9.43	0.34	0.34	3.49	3.87
I - XII 2008	7.42	9.14	7.16	11.09	8.93	9.88	8.55	10.20	0.37	0.32	2.99	3.61
I - III 2009	7.53	9.27	5.95	9.11	9.12	10.62	7.77	10.69	0.35	0.31	3.93	3.48
I - VI 2009	8.10	9.63	7.68	8.95	8.75	10.22	8.07	10.49	0.30	0.26	3.80	3.51
I - IX 2009	8.28	9.82	7.53	8.66	8.82	10.64	8.00	10.22	0.30	0.25	4.09	3.57
I - XII 2009	8.10	9.88	6.80	7.87	8.62	9.81	7.74	9.56	0.30	0.25	3.60	3.57
I - III 2010	7.71	9.63	8.23	8.75	8.98	10.66	7.72	9.40	0.21	0.19	2.93	3.31
I - VI 2010	7.57	9.63	9.11	8.82	8.14	10.60	7.79	9.16	0.19	0.18	2.28	3.21
I - IX 2010	8.04	9.60	7.94	8.16	8.33	9.97	8.05	9.08	0.18	0.16	1.97	2.92
I - XII 2010	7.84	9.67	8.25	9.10	8.15	9.51	7.84	8.70	0.17	0.15	3.38	2.89
I - III 2011	7.54	9.86	7.45	8.15	7.91	9.45	7.10	8.61	0.18	0.14	2.62	2.89
I - VI 2011	7.54	10.03	7.80	8.03	8.26	9.96	7.16	8.57	0.15	0.10	2.34	2.56

Izvor: Centralna banka BiH

Tabela12: Uvoz i izvoz roba u BiH

Uvoz i izvoz dobara klasifikovani prema harmonizovanom sistemu kodova (HS)		Uvoz							Doprinos promjeni uvoza za P1 2011
		P1 2009		P1 2010		P1 2011		P1 2011/P1 2010 % promjena	
		u 000 KM	u %	u 000 KM	u %	u 000 KM	u %		
	TOTAL	5,957,200	100.0%	6,228,155	100.0%	7,376,210	100.0%	18.4%	18.4%
01	ŽIVOTINJE I PROIZVODI ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA	182,111	3.1%	170,346	2.7%	182,431	2.5%	7.1%	0.2%
02	PROIZVODI BILJNOG PORIJEKLA	286,442	4.8%	269,441	4.3%	337,602	4.6%	25.3%	1.1%
03	MASTI I ULJA ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA I BILJNOG PORIJEKLA	51,536	0.9%	43,194	0.7%	69,099	0.9%	60.0%	0.4%
04	PREHRAMBENE PRERAĐEVINE	659,588	11.1%	647,002	10.4%	695,247	9.4%	7.5%	0.8%
05	PROIZVODI MINERALNOG PORIJEKLA	912,305	15.3%	1,231,449	19.8%	1,661,031	22.5%	34.9%	6.9%
06	PROIZVODI HEMIJSKE INDUSTRIJE ILI SRODNIH INDUSTRIJA	628,260	10.5%	652,815	10.5%	738,394	10.0%	13.1%	1.4%
07	PLASTIČNE MASE, GUMA I KAUČUK	290,702	4.9%	323,389	5.2%	373,884	5.1%	15.6%	0.8%
08	KOŽA I KRZNO	97,028	1.6%	142,817	2.3%	199,567	2.7%	39.7%	0.9%
09	DRVO I PROIZVODI OD DRVETA	70,407	1.2%	68,031	1.1%	78,520	1.1%	15.4%	0.2%
10	CELULOZA, PAPIR I KARTON I NJIHOVI PROIZVODI	168,657	2.8%	173,503	2.8%	193,546	2.6%	11.6%	0.3%
11	TEKSTIL I TEKSTILNI PROIZVODI	317,721	5.3%	329,425	5.3%	371,292	5.0%	12.7%	0.7%
12	OBUČA, ŠEŠIRI, KAPE I SLIČNI PROIZVODI	108,602	1.8%	106,235	1.7%	122,406	1.7%	15.2%	0.3%
13	PROIZVODI OD KAMENA, GIPSA, CEMENTA I SLIČNIH MATERIJALA, KERAMIČKI PROIZVODI, STAKLO I STAKLENI PROIZVODI	134,121	2.3%	124,585	2.0%	135,665	1.8%	8.9%	0.2%
14	BISERI, PLEMENITI METALI I NJIHOVI PROIZVODI, DRAGO I POLUDRAGO KAMENJE	6,218	0.1%	6,362	0.1%	7,113	0.1%	11.8%	0.0%
15	BAZNI METALI I PROIZVODI OD BAZNIH METALA	503,930	8.5%	562,445	9.0%	649,532	8.8%	15.5%	1.4%
16	MAŠINE, APARATI, MEHANIČKI I ELEKTRIČNI UREĐAJI	890,631	15.0%	786,538	12.6%	872,891	11.8%	11.0%	1.4%
17	TRANSPORTNA SREDSTVA I NJIHOVI DIJELOVI I PRIBOR	411,136	6.9%	349,493	5.6%	474,792	6.4%	35.9%	2.0%
18	SATOVİ, MJERNI, MUZIČKI I MEDICINSKI INSTRUMENTI	98,751	1.7%	114,456	1.8%	97,634	1.3%	-14.7%	-0.3%
19	ORUŽJE I MUNICIJA; NJIHOVI DIJELOVI I PRIBOR	3,249	0.1%	2,300	0.0%	1,579	0.0%	-31.3%	0.0%
20	RAZNI PROIZVODI	135,515	2.3%	124,014	2.0%	112,891	1.5%	-9.0%	-0.2%
21	UMJETNIČKA DJELA, KOLEKCIONARSKI PREDMETI I ANTIKVITETI	156	0.0%	310	0.0%	1,067	0.0%	244.6%	0.0%
98	NERAZVRSTANO	134	0.0%	4	0.0%	29	0.0%	558.8%	0.0%

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Tabela12a: Uvoz i izvoz roba u BiH

Uvoz i izvoz dobara klasifikovani prema harmonizovanom sistemu kodova (HS)		Izvoz							Doprinos promjeni izvoza za P1 2011	Pokrivenost uvoza izvozom
		P1 2009		P1 2010		P1 2011		P1 2011/P1 2010 % promjena		
		u 000 KM	u %	u 000 KM	u %	u 000 KM	u %			
	TOTAL	2,550,793	100.0 %	3,379,356	100.0%	4,074,427	100.0%	20.6%	20.6%	55.2%
01	ŽIVOTINJE I PROIZVODI ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA	40,538	1.6%	53,906	1.6%	61,196	1.5%	13.5%	0.2%	33.5%
02	PROIZVODI BILJNOG PORIJEKLA	29,507	1.2%	47,255	1.4%	39,322	1.0%	-16.8%	-0.2%	11.6%
03	MASTI I ULJA ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA I BILJNOG PORIJEKLA	20,059	0.8%	24,404	0.7%	27,839	0.7%	14.1%	0.1%	40.3%
04	PREHRAMBENE PRERAĐEVINE	110,845	4.3%	107,581	3.2%	140,864	3.5%	30.9%	1.0%	20.3%
05	PROIZVODI MINERALNOG PORIJEKLA	384,926	15.1 %	621,202	18.4%	694,288	17.0%	11.8%	2.2%	41.8%
06	PROIZVODI HEMIJSKE INDUSTRIJE ILI SRODNIH INDUSTRIJA	144,233	5.7%	226,201	6.7%	276,461	6.8%	22.2%	1.5%	37.4%
07	PLASTIČNE MASE, GUMA I KAUČUK	56,330	2.2%	59,215	1.8%	77,212	1.9%	30.4%	0.5%	20.7%
08	KOŽA I KRZNO	32,623	1.3%	48,575	1.4%	94,832	2.3%	95.2%	1.4%	47.5%
09	DRVO I PROIZVODI OD DRVETA	187,692	7.4%	185,258	5.5%	234,188	5.7%	26.4%	1.4%	298.3%
10	CELULOZA, PAPIR I KARTON I NJIHOVI PROIZVODI	67,446	2.6%	89,930	2.7%	119,280	2.9%	32.6%	0.9%	61.6%
11	TEKSTIL I TEKSTILNI PROIZVODI	154,462	6.1%	155,365	4.6%	171,217	4.2%	10.2%	0.5%	46.1%
12	OBUČA, ŠEŠIRI, KAPE I SLIČNI PROIZVODI	175,888	6.9%	198,492	5.9%	232,905	5.7%	17.3%	1.0%	190.3%
13	PROIZVODI OD KAMENA, GIPSA, CEMENTA I SLIČNIH MATERIJALA, KERAMIČKI PROIZVODI, STAKLO I STAKLENI PROIZVODI	32,417	1.3%	29,255	0.9%	23,000	0.6%	-21.4%	-0.2%	17.0%
14	BISERI, PLEMENITI METALI I NJIHOVI PROIZVODI, DRAGO I POLUDRAGO KAMENJE	619	0.0%	1,296	0.0%	5,205	0.1%	301.5%	0.1%	73.2%
15	BAZNI METALI I PROIZVODI OD BAZNIH METALA	476,774	18.7 %	767,823	22.7%	972,200	23.9%	26.6%	6.0%	149.7%
16	MAŠINE, APARATI, MEHANIČKI I ELEKTRIČNI UREĐAJI	292,458	11.5 %	334,410	9.9%	404,111	9.9%	20.8%	2.1%	46.3%
17	TRANSPORTNA SREDSTVA I NJIHOVI DIJELOVI I PRIBOR	61,283	2.4%	75,434	2.2%	93,268	2.3%	23.6%	0.5%	19.6%
18	SATOV, MJERNI, MUZIČKI I MEDICINSKI INSTRUMENTI	12,288	0.5%	8,018	0.2%	8,961	0.2%	11.8%	0.0%	9.2%
19	ORUŽJE I MUNICIJA; NJIHOVI DIJELOVI I PRIBOR	17,252	0.7%	15,000	0.4%	7,583	0.2%	-49.4%	-0.2%	480.2%
20	RAZNI PROIZVODI	253,035	9.9%	330,496	9.8%	389,688	9.6%	17.9%	1.8%	345.2%
21	UMJETNIČKA DJELA, KOLEKCIONARSKI PREDMETI I ANTIKVITETI	116	0.0%	240	0.0%	808	0.0%	236.8%	0.0%	75.8%
98	NERAZVRSTANO	1	0.0%	1	0.0%	0	0.0%	-55.9%	0.0%	1.5%

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Tabela 13: Glavni trgovinski partneri

Zemlje	IZVOZ						Rast P1 2011/P1 2010	UVOZ						Rast P1 2011/P1 2010
	P1 2009		P1 2010		P1 2011			P1 2009		P1 2010		P1 2011		
	ukupno	u %	ukupno	u %	ukupno	u %		ukupno	u %	ukupno	u %	ukupno	u %	
Hrvatska	465,304	18%	477,866	14%	612,705	15%	28.2%	890,497	15%	895,904	14%	1,064,992	14%	18.9%
Njemačka	376,182	15%	521,405	15%	615,238	15%	18.0%	676,799	11%	661,645	11%	775,770	11%	17.2%
Italija	342,383	13%	445,705	13%	482,245	12%	8.2%	638,506	11%	566,901	9%	673,384	9%	18.8%
Srbija	319,331	13%	436,274	13%	492,757	12%	12.9%	591,409	10%	656,866	11%	680,851	9%	3.7%
Slovenija	214,225	8%	296,236	9%	349,464	9%	18.0%	376,302	6%	374,733	6%	405,328	5%	8.2%
Turska	14,833	1%	44,322	1%	67,565	2%	52.4%	180,263	3%	168,660	3%	212,392	3%	25.9%
Ostale zemlje	818,535	32%	1,157,548	34%	1,454,453	36%	25.6%	2,603,341	44%	2,903,446	47%	3,563,493	48%	22.7%
UKUPNO	2,550,793	100%	3,379,356	100%	4,074,427	100%	20.6%	5,957,117	100%	6,228,155	100%	7,376,210	100%	18.4%

Izvor: Agencija za statistiku BiH